

KONKURENCES PADOME

Brīvības ielā 55, Rīgā, LV-1010 ♦ tālr. 67282865 ♦ fakss 67242141 ♦ e-pasts: konkurence@kp.gov.lv

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. E02-15

(Prot. Nr.10, 2.§)

2011.gada 3.martā

Par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu

Lieta Nr.p/09/05/4

„Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpumu AS „Aizkraukles banka”, AS „Akciju komercbanka „Baltikums””, AS „Baltic International Bank”, AS „GE Money Bank”, AS „DnB NORD Banka”, AS „Swedbank”, AS „Latvijas Biznesa banka”, VAS „Latvijas Hipotēku un zemes banka”, AS „Latvijas Krājbanka”, AS „LTB Bank”, AS „SMP Bank”, AS „Norvik banka”, AS „Citadele banka”, AS „PrivatBank”, AS „Reģionālā investīciju banka”, AS „Rietumu Banka”, „Danske Bank AS filiāle Latvijā”, AS „SEB banka”, AS „Trasta komercbanka”, AS „UniCredit Bank”, AS „VEF banka”, „Nordea Bank Finland Plc Latvijas filiāle” darbībās”

Konkurences padome atbilstoši Konkurences likuma 6.panta pirmās daļas 1.punktam 2008.gadā un 2009.gada sākumā veica uzraudzību Maksājumu karšu tirgū. Konkurences padome konstatēja, ka Latvijas komercbankas un Latvijā darbojošās ārvalstu banku filiāles ir noslēgušas līgumus – vienošanās par vienotām pakalpojumu (skaidras naudas izsniegšana un konta bilances apskate **bankas automātā** (turpmāk **ATM**¹), skaidras naudas izsniegšana bankas filiālē, daudzpusējām starpbanku komisijas maksām par karšu darījumiem **POS terminālos**² un internetā) komisijas maksām attiecībā uz darījumiem ar Visa, Visa Electron, MasterCard un Maestro zīmolu³ kartēm un citiem noteikumiem (piemēram, karšu darījumu autorizāciju, darījumu un reklamāciju apstrādi, klīringu un norēķiniem, komisijas maksu kvalifikācijas prasībām, pievienošanās līgumam procedūru).

Konkurences padome, pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 1.punktu, 22.panta 2.punktu un 24.pantu, 04.03.2009. ierosināja lietu Nr.p/09/05/4 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpumu AS „Aizkraukles banka”, AS „Akciju komercbanka „Baltikums””, AS „Baltic International Bank”, AS „GE Money Bank”, AS „DnB NORD Banka”, AS „Swedbank”, AS „Latvijas

¹ ATM - saīsinājums no angļu val. „Automated teller machine”.

² Fiziskie POS (no angļu val. „Point-of-sale” – pārdošanas punkts) termināli saprotami kā jebkādas ierīces (arī imprinteri, kases), kuras uzstādītas komersantu tirdzniecības un/vai pakalpojumu sniegšanas vietās un kuras nodrošina iespēju pircējiem norēķināties ar maksājumu kartēm par precēm un pakalpojumiem.

³ VISA kartes pēc to funkcijas ir kredītkartes, VISA Electron – debetkartes. Līdzīgi arī MasterCard norēķinu sistēmā MasterCard kartes ir kredītkartes, bet Maestro – debetkartes.

Biznesa banka”, VAS „Latvijas Hipotēku un zemes banka”, AS „Latvijas Krājbanka”, AS „LTB Bank”, AS „SMP Bank”, AS „Norvik banka”, AS „Citadele banka”, AS „PrivatBank”, AS „Reģionālā investīciju banka”, AS „Rietumu Banka”, „Danske Bank AS filiāle Latvijā”, AS „SEB banka”, AS „Trasta komercbanka”, AS „UniCredit Bank”, AS „VEF banka”, „Nordea Bank Finland Plc Latvijas filiāle” darbībās” (turpmāk – lieta) un 16.03.2009. nosūtīja lietas dalībniekiem informāciju par lietas ierosināšanu. Papildus Konkurences padome norādīja, ka Eiropas Komisija tās lēmumā Nr. 2002/914/EC⁴ (turpmāk -VISA lēmums) ir secinājusi, ka komercbanku vienošanās par daudzpusējām starpbanku komisijas maksām ir klasificējama kā tirgus dalībnieku vienošanās atbilstoši Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.pantam⁵, tomēr konkrētajā gadījumā konstatējusi, ka vienošanās ir spēkā esoša saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta trešo daļu. Vienlaicīgi Konkurences padome norādīja, ka Latvijas normatīvie akti ir harmonizēti ar Eiropas Kopienas normatīvajiem aktiem un Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta pirmā daļa pēc satura un būtības ir identiska Konkurences likuma 11.panta pirmajai daļai, tādējādi ir pamats atsaukties, tai skaitā, uz Eiropas Komisijas praksi, interpretējot aizliegtas vienošanās jēdzienu. Vienlaicīgi Konkurences padome lūdza lietas dalībniekus iesniegt informāciju (pierādījumus), kuri apliecinātu vienošanās atbilstību Konkurences likuma 11.panta otrajai daļai.

Konkurences padome 30.04.2009. saņēma komercbanku pilnvarotā pārstāvja Latvijas Komercbanku asociācijas (turpmāk – LKA) 30.04.2009. vēstuli Nr.4.3.-73/54, kurā tā norādīja, ka VISA lēmumā konstatētais par banku vienošanās klasificēšanu kā vienošanos Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta pirmās daļas izpratnē nevar būt par pamatu, lai Latvijas banku vienošanos automātiski konstatētu kā vienošanos Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas izpratnē un ka vispirms ir jākonstatē vienošanās atbilstība 11.panta pirmajai daļai, un tikai pēc tam var vērtēt, vai vienošanās atzīstama par spēkā esošu. LKA norādīja, ka Konkurences padome nav argumentējusi, kādēļ vienošanās kavē konkurenci, tādēļ bankas nevar iesniegt argumentus, pierādījumus par vienošanās atbilstību Konkurences likuma 11.panta otrajai daļai. Bankas norādīja, ka to rīcībā nav informācijas, pamatojoties uz kuru būtu jākonstatē vai jāsecina, ka vienošanās kavē, ierobežo vai deformē konkurenci.

Konkurences padome veica izpēti lietā un 06.05.2010. nosūtīja lietas dalībniekiem vēstules, kurās sniedza informāciju par to, kādēļ vienošanās ietilpst Konkurences likuma 11.panta tvērumā, norādīja principus, pēc kuriem vērtējama vienošanās atbilstība šā likuma 11.panta otrajai daļai, vērsa uzmanību, ka Konkurences likuma 11.panta otrajā daļā norādīto kritēriju pierādīšanas nasta gulstas uz vienošanās iesaistītajiem tirgus dalībniekiem, kuri vēlas gūt vai guvuši labumus no vienošanās, un atkārtoti lūdza iesniegt pierādījumus, kuri apliecinātu banku vienošanās atbilstību Konkurences likuma 11.panta otrajai daļai. Vienlaicīgi Konkurences padome norādīja, ka VISA lēmumā izvērtēto starpbanku komisijas maksu piemērošanas un apmaksas pamatprincipi neatšķiras no šajā lietā analizēto starpbanku komisijas maksu piemērošanas un apmaksas principiem par karšu maksājumiem POS terminālos un internetā.

Pamatojoties uz Konkurences likuma 26.panta pirmo daļu, lietas materiāliem ir

⁴ Eiropas Komisijas 24.07.2002. lēmums Nr.2002/914/EC par *Visa International* daudzpusējo starpbanku komisijas maksu atbilstību Eiropas Kopienas Dibināšanas līguma 81.pantam un Eiropas Ekonomiskās zonas līguma 53.pantam. Publicēts Eiropas Komisijas Oficiālajā Vēstnesī L 318, 22.11.2002, 17. – 36.lapa. [http://eur-lex\(...\)](http://eur-lex(...));

⁵ Pēc 01.12.2009., kad stājās spēkā Lisabonas līgums, Līguma par Eiropas Savienības darbību 101.pants

pievienota informācija, kas iegūta Maksājumu karšu tirgus uzraudzības lietā.

Konkurences padome lietā ir ieguvusi informāciju no Latvijas Bankas, Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk – FKTK), LKA, Latvijas komercbankām, SIA „First Data Latvia” (turpmāk – FDL), maksājumu karšu organizācijām MasterCard un VISA. Lietas ietvaros ir notikušas tikšanās ar LKA, komercbanku un MasterCard pārstāvjiem.

Lēmuma pārskatāmības labad specifiskie nozares termini tekstā izcelti (tumšākā krāsojumā).

Izvērtējot lietā esošo un papildus iegūto informāciju, Konkurences padome

konstatēja:

1. Lēmumā lietoto terminu skaidrojums

ATM – bankas automāts (ATM – saīsinājums no angļu val. „*Automated teller machine*”). Karšu turētājs ATM var izņemt skaidru naudu, apskatīt konta bilanci, samaksāt rēķinus un veikt citas darbības.

Ārējie jeb Off-us un iekšējie jeb On-us darījumi – tā kā atvērtā maksājumu sistēmā darbojas gan vairākas izdevējbanks, gan pieņēmējbanks, darījumus, kuros maksājums notiek ar karti, kuru izdevusi viena banka Latvijā, bet karšu maksājumu pieņemšanu tirgotājam, pie kura tiek pirktā prece vai pakalpojums, nodrošina cita banka Latvijā, sauc par ārējiem jeb *Off-us* darījumiem. Turpretī darījumus, kuros izdevējbanka un pieņēmējbanka ir viena un tā pati banka, sauc par iekšējiem jeb *On-us* darījumiem.

HACR - (no angļu val. „*Honour All Cards Rule*”). HACR jeb visu karšu obligātas pieņemšanas noteikums ir maksājumu karšu sistēmu noteikums, kurš tirgotājiem, kuri noslēguši līgumu par attiecīgās maksājumu karšu organizācijas karšu pieņemšanu, uzliek par pienākumu pieņemt visus maksājumus ar attiecīgā zīmola kartēm neatkarīgi no kartes tipa (kredītkarte (VISA), debetkarte (VISA Electron) u.c.) vai izdevējbanks, kura izsniegusi attiecīgo karti.

IF – (no angļu val. – „*Interchange Fee*”) starpbanku komisijas maksa, kuru pieņēmējbanka maksā izdevējbankai par katru karšu maksājumu POS terminālā vai internetā.

Izdevējbanka – kredītiestāde (banka), kura saviem klientiem uz līguma pamata izdod maksājumu kartes, nodrošinot iespēju veikt karšu maksājumus, izņemt skaidru naudu no ATM u.c.

Karšu turētājs – patērētājs, kurš lieto maksājumu karti, lai veiktu maksājumus pie tirgotājiem vai pakalpojumu sniedzējiem. Karšu turētāji var būt gan fiziskas, gan juridiskas personas.

Maksājumu kartes – lietā visas kartes var iedalīt divās grupās – debetkartēs un kredītkartēs. Debetkartes ir kartes, kuru lietošanas mērķis ir izmantot karšu turētāja naudas līdzekļus, bet kredītkaršu lietošanas mērķis ir izmantot bankas piešķirtos naudas līdzekļus.

VISA, VISA Electron, Maestro, MasterCard maksājumu kartes – maksājumu kartes ar zīmolu „VISA Electron” ir VISA maksājumu karšu organizācijas debetkartes, bet kartes ar zīmolu „Maestro” ir MasterCard maksājumu karšu organizācijas debetkartes. Savukārt kartes ar zīmolu „VISA” ir VISA maksājumu karšu organizācijas kredītkartes, bet kartes ar zīmolu „MasterCard” ir MasterCard maksājumu karšu organizācijas kredītkartes.

MIF – (no angļu val. – „*Multilateral Interchange Fee*”) daudzpusēja starpbanku komisijas maksa, kuru Latvijas bankas un banku filiāles ir noteikušas kolektīvi par karšu darījumiem POS terminālos un internetā. MIF tiek piemērots vietējiem karšu darījumiem kā pamatlikme, ja bankas nav vienojušās par starpbanku komisijas maksu divpusēji. MIF aizstāj VISA vai MasterCard MIF, kas piemērojams MIF vai divpusēji noteiktu starpbanku komisijas maksu neesamības gadījumā.

MSC – (no angļu val. – „*Merchant Service Charge*”) pakalpojuma maksa jeb tirgotāja komisijas maksa, ko tirgotājs maksā pieņēmējbankai par karšu maksājumu apkalpošanu.

NDR – (no angļu val. – „*No-Discrimination Rule*”) NDR jeb Diskriminācijas aizlieguma noteikums ir maksājumu karšu sistēmu noteikums, kurš aizliedz tirgotājiem piemērot papildu maksu par maksājumu pieņemšanu ar attiecīgā zīmola kartēm.

Pieņēmējbanka – kredītiestāde (banka), kura saviem klientiem (tirgotājiem) uz līguma pamata apkalpo karšu maksājumus.

POS termināls – POS (no angļu val. „*Point-of-sale*” – pārdošanas punkts) termināli lēmumā saprotami kā jebkādas ierīces (arī imprinteri, kases), kuras uzstādītas komersantu tirdzniecības un/vai pakalpojumu sniegšanas vietās un kuras nodrošina iespēju pircējiem norēķināties ar maksājumu kartēm par precēm un pakalpojumiem.

Tirgotājs – saimnieciskās darbības veicējs, kurš savā tirdzniecības vai pakalpojumu sniegšanas vietā pieņem maksājumus ar maksājumu kartēm.

Vietējie un starptautiskie karšu darījumi – par vietējiem darījumiem uzskata karšu darījumus, kuros karšu turētājs ar Latvijā darbojošās bankas izdotu karti veic maksājumu ar karti pie tirgotāja, kuram karšu maksājumus apkalpo Latvijā darbojošās banka, t.i., darījumi, kuros iesaistītas vienas valsts izdevējbankas un pieņēmējbankas, kas šīs lietas ietvaros ir Latvijā darbojošās bankas. Par starptautiskajiem darījumiem uzskata karšu darījumus, kuros karšu turētāja banka (izdevējbanka) darbojas vienā, bet tirgotāja banka (pieņēmējbanka) citā valstī.

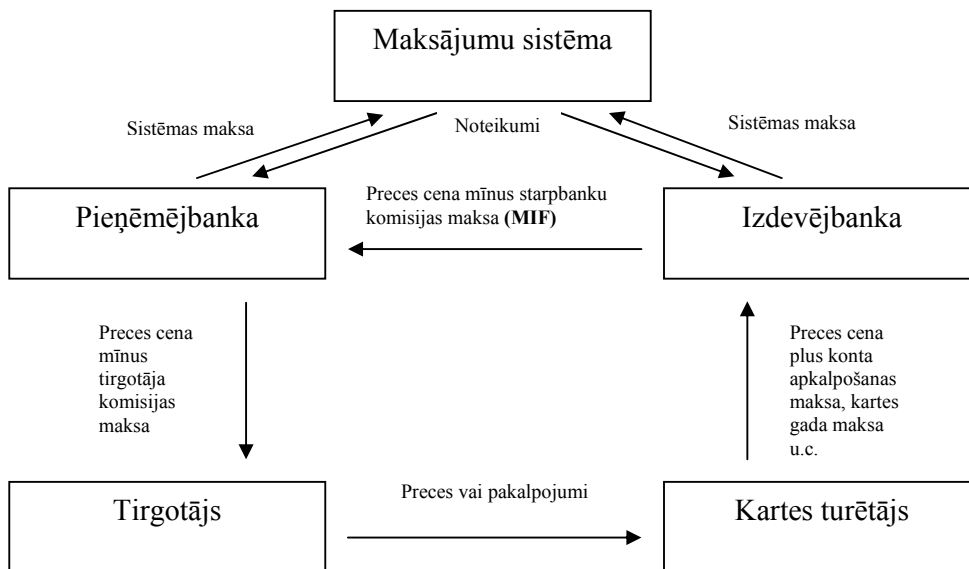
VISA vai MasterCard MIF – VISA vai MasterCard noteikta daudzpusēja starpbanku komisijas maksa, kura piemērojama vietējiem attiecīgo maksājumu sistēmu karšu darījumiem kā pamatlikme, ja bankas nav vienojušās par Vietējo MIF vai nav vienojušās par starpbanku komisijas maksu divpusēji.

VISA vai MasterCard – maksājumu karšu organizācijas.

2. Maksājumu karšu tirgus darbība

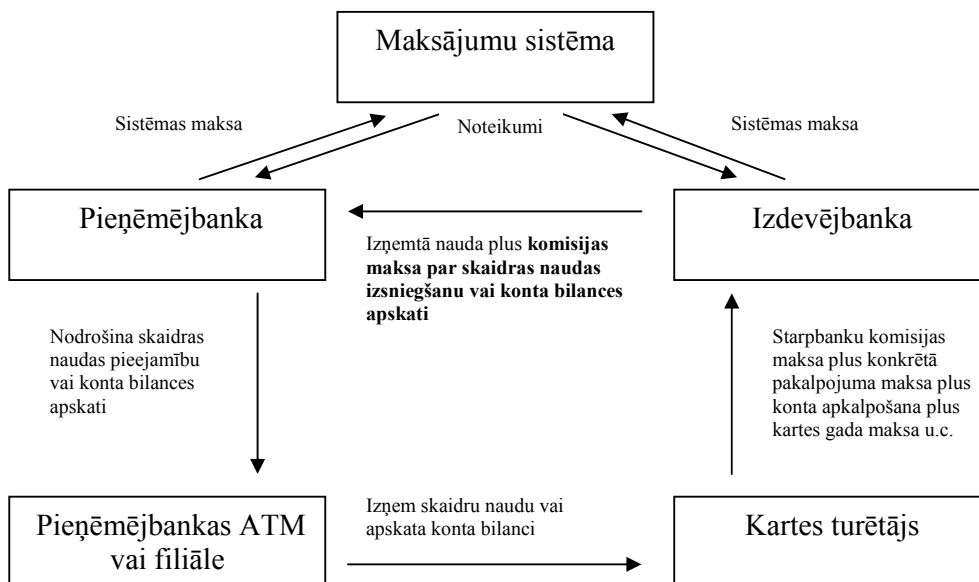
Pasaulē karšu maksājumu sistēmas ir izveidojušas vairākas maksājumu karšu organizācijas, tai skaitā VISA, MasterCard, AmericanExpress, DinersClub. Pastāv tā saucamās **četrus pušus jeb atvērtās maksājumu sistēmas**, kādas ir VISA un

MasterCard, un **trīs pušu jeb slēgtās**, kāda, piemēram, ir American Express maksājumu sistēma. Četrpušu maksājumu sistēmā darbojas četras puses: (1) izdevējbankas, kuras izdod maksājumu kartes, (2) pieņēmējbankas, kuras nodrošina tirgotājiem karšu maksājumu pieņemšanu, (3) karšu turētāji un (4) tirgotāji (skatīt 1.attēlu). Par atvērtu sistēmu to sauc tādēļ, ka tajā var piedalīties jebkura banka.

1.attēls. Četrpušu maksājumu sistēma

2.attēlā redzama skaidras naudas izņemšanas ATM vai bankas filiālē sistēma un konta bilances apskates ATM sistēma.

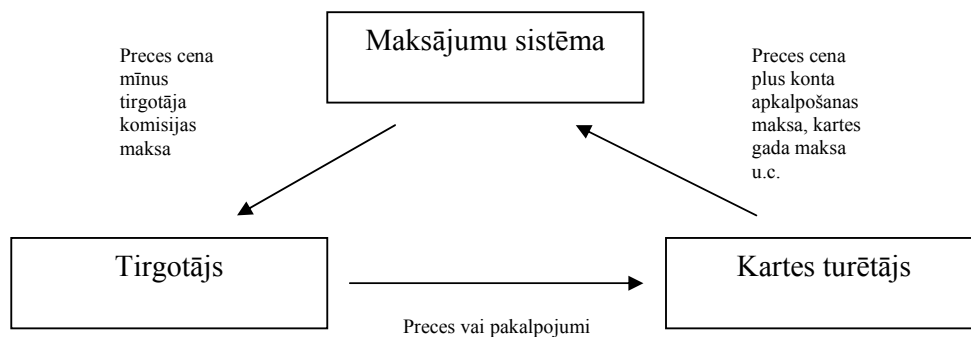

2.attēls. Skaidras naudas izņemšanas un konta bilances apskates sistēma

Tā kā atvērtā maksājumu sistēmā darbojas gan vairākas izdevējbankas, gan pieņēmējbankas, darījumus, kuros maksājums notiek ar karti, kuru izdevusi viena

banka, bet karšu maksājumu pieņemšanu tirgotājam, pie kura tiek pirktā prece vai pakalpojums, nodrošina cita banka, sauc par **ārējiem jeb Off-us darījumiem**. Turpretī darījumus, kuros izdevējbanka un pieņēmējbanka ir viena un tā pati banka, sauc par **iekšējiem jeb On-us darījumiem**.

Trīs pušu jeb slēgtā maksājumu sistēmā piedalās trīs puses: (1) maksājumu sistēma, (2) karšu turētāji un (3) tirgotāji (skatīt 3.attēlu). Par slēgtu sistēmu to sauc tādēļ, ka tajā nevar piedalīties jebkura banka.

3.attēls. Trīspusēja maksājumu sistēma

Maksājumu karšu organizācijas dod tiesības (atļauju) bankām izdot tās zīmolu kartes un/vai pieņemt karšu maksājumus ar tās zīmolu kartēm, un nosaka to lietošanas noteikumus. Vienlaicīgi maksājumu karšu organizācijas uztur karšu norēķinu sistēmas, lai patērētāji kartes varētu izmantot norēķiniem tirdzniecības vai pakalpojumu sniegšanas vietās vai izņemt skaidru naudu ATM un nodrošinātu starpbanku norēķinus par darījumiem ar maksājumu kartēm jebkur pasaulē. Maksājumu karšu tirgū izšķir **vietējos un starptautiskos karšu darījumus**. Par vietējiem darījumiem uzskata karšu darījumus starp vienas valsts izdevējbankām un pieņēmējbankām, kas šīs lietas ietvaros ir Latvijā darbojošās bankas, bet par starptautiskajiem darījumiem uzskata karšu darījumus, kuros izdevējbanka darbojas vienā, bet pieņēmējbanka citā valstī.

3. Maksājumu sistēmu noteikumi par starpbanku komisijas maksām

VISA un MasterCard sistēmu noteikumi paredz vairāku pakāpju starpbanku komisijas maksu piemērošanu, nodrošinot, ka jebkuram vietējam vai starptautiskajam ārējam karšu darījumam tiek piemērota starpbanku komisijas maksa. Tādējādi atbilstoši VISA un MasterCard noteikumiem⁶, ja to pieļauj vietējie normatīvie akti, attiecībā uz vietējiem karšu darījumiem bankām ir tiesības vienoties par pamata starpbanku komisijas maksām, kas piemērojamas gadījumos, ja maksas nav noteiktas divpusēji. Divpusēju vai daudzpusēju vienošanās neesamības gadījumā tiek piemērotas VISA vai MasterCard noteiktās alternatīvās starpbanku komisijas maksas. Attiecībā uz vietējiem darījumiem bankas Latvijā ir vienojušās par daudzpusējām starpbanku komisijas maksām, kā konstatēts turpmāk lēmumā.

4. Lietas dalībnieku vienošanās

Lietas dalībnieki ir noslēguši sekojošus daudzpusējus līgumus par noteikumiem maksājumu karšu vietējo darījumu apstrādē:

⁶ Piemēram, Maestro Global rules 10.8.1.punkts

1. 01.12.2002. līgums „Starpbanku līgums par noteikumiem VISA un VISA Electron maksājumu karšu vietējo darījumu apstrādē” ar 02.12.2004. un 26.07.2006. grozījumiem (turpmāk – VISA līgums);
2. 01.12.2002. līgums „Starpbanku līgums par noteikumiem Eurocard/MasterCard maksājumu karšu vietējo darījumu apstrādē” ar 05.04.2005. un 26.07.2006. grozījumiem (turpmāk – EC/MC līgums) un 01.12.2002. līgums „Starpbanku līgums par noteikumiem Maestro maksājumu karšu vietējo darījumu apstrādē” ar 03.03.2005. un 26.07.2006. grozījumiem (turpmāk – Maestro līgums, abi līgumi kopā saukti – MC līgumi).
(turpmāk kopā – vienošanās vai VISA un MC līgumi)

VISA līguma 3.punkts nosaka, ka:

- līgums sastādīts saskaņā ar VISA noteikumu (*Visa International Regulations*) 1.2.C.2.punktu un uzskatāms par *Private Agreement* minētā punkta izpratnē (3.1. apakšpunkts);
- līgums aizstāj un papildina VISA noteikumus attiecībā uz vietējiem darījumiem tajā apjomā, kas norādīts VISA līgumā;
- attiecības, saistības un pienākumus, ko neregulē VISA līgums, nosaka VISA noteikumi (*Visa International Regulations* un *Regional Operating Regulations*).

Līdzīgi MC līgumu 3.punkts nosaka, ka šie līgumi:

- sastādīti saskaņā ar MasterCard noteikumiem (*Eurocard Rule Book – EC/MC līgums*) un *Maestro Global Rules*, un *Maestro Operating Rules & Technical Specifications – Maestro līgums*) (3.1. apakšpunkts);
- aizstāj un papildina MasterCard noteikumus attiecībā uz vietējiem darījumiem tajā apjomā, kas norādīts MC līgumos. Attiecībā uz visu, ko neregulē MC līgums, paliek spēkā MasterCard noteikumi.

Vietējais darījums VISA un MC līgumu izpratnē ir „*darījums, kuram lietoto karti ir izdevusi Izdevējbanka, kas parakstījusi šo Līgumu, un kurš noticis maksājumu karšu pieņemšanas vietā, kurai ir līgums ar Pieņēmējbanku, kas parakstījusi šo Līgumu, un starpbanku norēķins noticis saskaņā ar trīspusēju līgumu „Sadarbības līgums maksājumu karšu darījumu neto naudas norēķinu nodrošināšanai” starp katru banku, Latvijas Banku un BankServisu (šobrīd SIA „First Data Latvia”)”*. VISA un MC līgumi, tai skaitā, nosaka vietējo darījumu autorizācijas, darījumu un reklamāciju apstrādes, klīringa un starpbanku norēķinu noteikumus, komisijas maksas.

VISA līgums un MC līgumi satur vienošanos starp visām Latvijas bankām un / vai ārvalstu banku filiālēm – tātad vienošanās konkurentu starpā par komisijas maksām vietējiem ārējiem darījumiem par:

- 1) skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu;
- 2) skaidras naudas izsniegšanas bankas filiālē pakalpojumu;
- 3) konta bilances apskates ATM pakalpojumu;
- 4) daudzpusējām starpbanku komisijas maksām par karšu maksājumiem POS terminālos un internetā, kas veido daļu no karšu pieņemšanas pakalpojuma tirgotājiem.

Lietas izpētes objektā ietilpst daudzpusējās starpbanku komisijas maksas vietējiem darījumiem. Lietas izpētes objektā neietilpst komisijas maksas par vietējiem iekšējiem un starptautiskajiem darījumiem. Atbilstoši VISA un MC līgumos noteiktajam, ja līguma dalībnieki nav atsevišķi vienojušies par citām komisijas maksām, tad tiek piemērotas VISA un MC līgumos noteiktās starpbanku komisijas maksas, kas arī ir šīs lietas izpētes objekts (skatīt 1.pielikumu).

Eiropas Komisija VISA lēmumā VISA noteiktās banku daudzpusējās starpbanku komisijas maksas atzina par vienošanos Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta izpratnē, kas var negatīvi ietekmēt konkurenci. Pieminētais lēmums būtiski mainīja šāda veida vienošanās novērtējumu un ietekmēja tirgus darbību. Līdz ar to ir pamatoti uzskatīt, ka lietas dalībniekiem kā VISA un/vai MasterCard starptautisko maksājumu karšu sistēmu dalībniekiem tas bija zināms. Konkurences padomei ir pamats atsaukties uz Eiropas Komisijas sniegto aizliegtas vienošanās interpretāciju Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta ietvaros, tā kā tas pēc piemērošanas satura un mērķa atbilst Konkurences likuma 11.pantam. Tādējādi Konkurences padome šīs lietas ietvaros iespējamo pārkāpumu vērtē no VISA un MC līgumu noslēgšanas brīža 01.12.2002., kas notika neilgi pēc VISA lēmuma pieņemšanas 24.07.2002. un nevērtē lietas dalībnieku iepriekšējās sadarbības formas.

Atbilstoši LKA sniegtajai informācijai⁷ lietas dalībnieces, izņemot VEF banka,⁸ 30.11.2010. noslēdza jaunu līgumu „Par noteikumiem maksājumu karšu vietējo darījumu apstrādē” (turpmāk 30.11.2010. līgums), kurš nesatur vienošanos par lietā vērtētajām pakalpojumu maksām. Ar 30.11.2010. līguma spēkā stāšanos tiek izbeigta VISA un MC līgumu darbība (30.11.2010. līguma 6.2.punkts). Turpat 5.8. un 6.1.punkts paredz, ka attiecībā uz katru dalībnieku (banku) līgums stājas spēkā 31.dienā pēc dienas, kad LKA izsūtījusi visām līguma pusēm paziņojumus par dalībnieka pieteikumu pievienoties līgumam. Saskaņā ar LKA sniegto informāciju un 30.11.2010. līguma noteikumiem lietas dalībnieki VISA un MC līgumu darbību izbeidza 30.12.2010., izņemot Danske Bank 02.01.2011., PrivatBank un Latvijas Biznesa banka 05.01.2011., Komercbanka Baltikums 06.01.2011., GE Money Bank 07.01.2011. Tādējādi Konkurences padome vienošanos vērtē laika periodā no 01.12.2002. līdz 07.01.2011.

5. Lietas dalībnieki

Par lietas dalībniekiem atzīstami tirgus dalībnieki, kuri noslēguši un īstenojuši vienošanos. 1.tabulā redzamas VISA līguma un MC līgumu puses no 2002.gada 1.decembra.

1.tabula. Banku pievienošanās VISA un MC līgumiem datums

Nr.	Banka	Pievienošanās līgumam datums	
		VISA līgums	MC līgumi
1.	AS "Aizkraukles banka"	01.12.2002.	01.12.2002.
2.	AS "GE Money Bank"		
3.	AS "DnB NORD Banka"		
4.	AS "Swedbank"		
5.	AS "Latvijas Krājbanka"		
6.	AS "Citadele banka"		
7.	AS "Rietumu Banka"		
8.	AS "SEB banka"		
9.	AS "VEF banka"		
10.	AS "Baltic International Bank"	-	
11.	AS "Trasta komercbanka"	-	

⁷ LKA 22.12.2010. vēstule Nr.4.3.-320/322 (lietas 16.sējuma 142.lapa).

⁸ FKTK 26.05.2010. anulēja VEF banka licenci kredītiestādes darbībai, tādēļ VEF banka pārtrauca pakalpojumu sniegšanu klientiem. Rīgas apgabaltiesa ar 15.11.2010. lēmumu atzina VEF banka par likvidējamu.

12.	AS "UniCredit Bank"	-	
13.	Nordea Bank Finland Plc Latvijas filiāle	16.12.2005.	
14.	AS "Norvik Banka"	05.04.2006.	
15.	AS "Akciju komercbanka "Baltikums""	-	09.01.2003.
16.	VAS "Latvijas Hipotēku un zemes banka"	29.07.2004.	06.02.2003.
17.	AS "SMP Bank"	-	27.02.2003.
18.	AS "Latvijas Biznesa banka"	-	01.09.2003.
19.	Danske Bank A/S filiāle Latvijā	-	14.01.2004.
20.	AS "LTB Bank"	-	11.04.2005.
21.	AS "Reģionālā investīciju banka"	-	02.05.2006.
22.	AS "PrivatBank"	01.12.2002.	-

AS „Aizkraukles banka” (turpmāk – Aizkraukles banka), Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk – FKTK) 09.09.1993. izsniegta licence Nr.124 kredītiestādes (bankas) darbībai, juridiskā adrese: Elizabetes iela 23, Rīga;

AS „Akciju komercbanka „Baltikums” (turpmāk – Komerccbanka Baltikums), FKTK 08.06.2001. izsniegta licence Nr.168 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: Mazā pils iela 13, Rīga;

AS „Baltic International Bank” (turpmāk – Baltic International Bank), iepriekšējais nosaukums līdz 10.06.2003. AS „Baltijas Starptautiskā banka”, FKTK 08.04.1993. izsniegta licence Nr.06.01.02/71 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: Kalēju iela 43, Rīga;

AS „GE Money Bank” (turpmāk – GE Money Bank), sākotnējais nosaukums līdz 10.2004. AS „Baltijas Tranzītu banka”, no 10.2004. – 04.2008. AS „Baltic Trust Bank”, FKTK 04.09.1992. izsniegta licence Nr.06.01.04.004/246 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: 13.janvāra iela 3, Rīga;

AS „Swedbank” (turpmāk – Swedbank), iepriekšējais nosaukums no 06.1999. – 17.03.2009. AS „Hansabanka”, FKTK 08.05.1992. izsniegta licence Nr.06.01.05.005/163 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: Balasta dambis 1a, Rīga;

AS „Latvijas Biznesa banka” (turpmāk – Latvijas Biznesa banka), FKTK 18.05.1992. izsniegta licence Nr.38 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: Antonijas iela 3, Rīga;

AS „Norvik Banka” (turpmāk – Norvik banka), iepriekšējais nosaukums no 02.11.1993. – 30.09.2004. AS „Latvijas Ekonomiskā komercbanka”, no 30.04.2004. – 15.12.2006. AS „Lateko banka”, FKTK 27.04.1992. izsniegta licence Nr.06.01.04.007/210 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: E.Birznieka – Upīša iela 21, Rīga;

VAS „Latvijas Hipotēku un zemes banka” (turpmāk – Hipotēku banka), FKTK 28.05.1993. izsniegta licence Nr.06.01.02.06/152 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: Doma laukums 4, Rīga;

AS „Latvijas Krājbanka” (turpmāk – Latvijas Krājbanka), FKTK 15.10.1992. izsniegta licence Nr.06.01.04.009/216 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: J.Daļiņa iela 15, Rīga;

AS „LTB Bank” (turpmāk – LTB Bank), iepriekšējais nosaukums no 13.12.1994. – 24.04.2009. AS „Latvijas tirdzniecības banka”, FKTK 04.12.1991. izsniegta licence Nr.06.01.02.01.010/82 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: Grēcinieku iela 22, Rīga;

AS „SEB banka” (turpmāk – SEB banka), iepriekšējais nosaukums no 12.12.1995. – 08.04.2005. AS „Latvijas Unibanka”, no 08.04.2005. – 07.04.2008. AS „SEB Latvijas Unibanka”, FKTK 23.09.1993. izsniegta licence Nr.06.01.05.011/242 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: „SEB finanšu centrs”, Meistaru iela 1, Valdlauči, Ķekavas novads;

AS „SMP Bank” (turpmāk – SMP Bank), iepriekšējais nosaukums līdz 17.06.2008. AS „Multibanka”, FKTK 18.04.1994. izsniegta licence Nr.06.01.05.013/251 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: Elizabetes iela 57, Rīga;

AS „Citadele banka” (turpmāk – Citadele banka), iepriekšējais nosaukums AS „Parex banka” līdz 01.08.2010., iepriekš AS „Parekss-banka”, FKTK 30.04.1992. izsniegta licence Nr.06.01.02/91 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: Republikas laukums 2a, Rīga;

AS „PrivatBank” (turpmāk – PrivatBank), iepriekšējais nosaukums no 12.06.1996. – 16.11.2004. AS BANKA „PARITATE”, no 16.11.2004. – 16.08.2007. AS „PARITATE BANKA”, FKTK 31.07.1992. izsniegta licence Nr.06.01.04.016/219 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: Tērbatas iela 4, Rīga;

AS „DnB NORD banka” (turpmāk – DnB Nord banka), iepriekšējais nosaukums no 04.07.2001. – 25.04.2003. AS „Pirmā banka”, no 25.04.2003. – 08.05.2006. AS „NORD/LB Latvija”, FKTK 02.12.1991. izsniegta licence Nr.06.01.02.017/198 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: Smilšu iela 6, Rīga;

AS „Reģionālā investīciju banka” (turpmāk – Reģionālā investīciju banka), FKTK 03.10.2001. izsniegta licence Nr.170 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: J.Alunāna iela 2, Rīga;

AS „Rietumu banka” (turpmāk – Rietumu banka), FKTK 05.05.1992. izsniegta licence Nr.06.01.04.018/245 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: Vesetas iela 7, Rīga;

AS „Trasta Komerbanka” (turpmāk – Trasta Komerbanka), FKTK 12.12.1991. izsniegta licence Nr.8 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: Miesnieku iela 9, Rīga;

AS „VEF banka” (turpmāk – VEF banka), FKTK 21.02.1992. izsniegta licence Nr.18 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: Brīvības gatve 197, Rīga. Licence kredītiestādes darbībai anulēta 26.05.2010. Rīgas apgabaltiesa ar 15.11.2010. lēmumu atzina VEF banka par likvidējamu);

AS „UniCredit Bank” (turpmāk – UniCredit Bank), sākotnējais nosaukums līdz 13.01.2005. AS „Vereinsbank Rīga”, no 13.01.2005. – 19.02.2007. AS „HVB Bank Latvia”, FKTK 19.12.1996. izsniegta licence Nr.06.01.04.022/213 kredītiestādes darbībai, juridiskā adrese: Elizabetes iela 63, Rīga;

„Nordea Bank Finland Plc” Latvijas filiāle (turpmāk – Nordea), darbība uzsākta 16.03.2000.⁹, juridiskā adrese: Kr.Valdemāra iela 62, Rīga;

„Danske Bank A/S” filiāle Latvijā (turpmāk – Danske Bank), FKTK 07.11.1996. izsniegta licence Nr.06.01.01/164 AS „Māras banka”, 2004.gadā maina nosaukumu uz AS „Sampo banka”, 30.06.2008. AS „Sampo banka” tiek pievienota „Danske Bank A/S”, filiāles darbība uzsākta 11.04.2008.¹⁰, adrese: Cēsu iela 31/8, Rīga.

6. Konkrētais tirgus

Konkurences likuma 1.panta 4.punkts nosaka, ka konkrētais tirgus ir konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu. Atbilstoši Konkurences likuma 1.panta 5.punktam, konkrētās preces tirgus ir noteiktas preces tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt šo noteikto precī konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības. Par konkrēto ģeogrāfisko tirgu Konkurences

⁹ Saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 12.¹ pantu citā dalībvalstī reģistrēta kredītiestāde drīkst atvērt filiāli Latvijā, nesaņemot licenci kredītiestādes darbībai, ja FKTK ir saņēmusi paziņojumu par filiāles atvēršanu un informējusi attiecīgās dalībvalsts uzraudzības institūciju, ka FKTK uzsāk kredītiestādes filiāles uzraudzību, vai ir pagājuši divi mēneši no paziņojuma saņemšanas dienas.

¹⁰ Skatīt iepriekšējo atsauci.

likuma 1.panta 3.punkta izpratnē uzskatāma ģeogrāfiskā teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām.

6.1. Maksājumu karšu sistēmas un maksājumu karšu aizvietojamība ar citiem maksājuma līdzekļiem

Karšu maksājumu pakalpojumu tirgū konkurences attiecības veidojas:

1. Starp dažādām maksājumu sistēmām (piemēram, VISA, MasterCard, American Express);
2. Starp bankām, kuras izdod kartes un/vai pieņem karšu maksājumus.

Maksājumu karšu organizāciju konkurenci rada bankas, kuras izvēlas vai neizvēlas kļūt par konkrētās maksājumu karšu organizācijas biedriem jeb sistēmas dalībniekiem un izdot tās zīmolu maksājumu kartes patērētājiem, un/vai pieņemt tās karšu maksājumus pie tirgotājiem¹¹, par to maksājot sistēmas maksas maksājumu karšu organizācijai. Izvērtējot konkrētās maksājumu sistēmas noteikumus un komisijas maksu apmēru, banka var izvēlēties, kuras maksājumu karšu organizācijas kartes izdot un/vai pieņemt attiecīgo karšu maksājumus. Bankas nav ierobežotas izdot maksājumu kartes un/vai pieņemt karšu maksājumus vairākās maksājumu sistēmās. Konkurences attiecības starp maksājumu sistēmām jeb maksājumu karšu organizācijām, piedāvājot pakalpojumus bankām, veido augšupejošu tirgu. Savukārt banku konkurences attiecības, piedāvājot pakalpojumus tirgotājiem un patērētājiem, veido lejupejošus tirgus.

No karšu turētāju viedokļa jebkuras bankas karšu izdošanas pakalpojums dažādās maksājumu sistēmās ir aizvietoājams, ja vien funkcionāli un norēķinu iespēju ziņā kartes ir līdzīgas. No tirgotāja viedokļa ierobežota aizvietojamība pastāv starp pieņēmējbankām slēgtās un atvērtās maksājumu sistēmās, jo slēgtā maksājumu sistēmā bankām, kuras neietilpst tajā, nav tiesību pieņemt šo karšu maksājumus.

Konkurence starp bankām VISA un MasterCard maksājumu karšu sistēmu ietvaros veidojas, pamatā piedāvājot šādus pakalpojumus:

- izdevējbankas izdod maksājumu kartes patērētājiem, nodrošinot iespēju ar tām norēķināties tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas vietās vai interneta veikalos un iespēju ar maksājumu karti izņemt skaidru naudu ATM, kā arī saņemt citus pakalpojumus ATM, t.sk. konta bilances apskatīšanu;
- pieņēmējbankas nodrošina tirgotājiem iespēju pieņemt izdevējbankas klientu VISA un MasterCard karšu maksājumus tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas vietās.

Maksājumu kartes sniedz patērētājiem ievērojamas lietošanas priekšrocības, un citi maksāšanas līdzekļi nav uzskatāmi par pietiekamiem aizvietotājiem. Liela daļa bankas klientu saņem algu vai cita veida ienākumus uz savu norēķinu kontu bankā, un tādējādi neizbēgami ir nepieciešams izmantot banku pakalpojumus. Ņemot vērā, ka naudas līdzekļi ir pieejami tikai ar banku starpniecību, bez maksājumu kartes patērētājs zaudē iespēju norēķināties ar ērtu maksāšanas līdzekli vai izņemt skaidru naudu ārpus bankas filiāles. Ja patērētājam nav kartes, tam vienīgā izvēles iespēja atliek norēķināties ar skaidru naudu, izņemot to savas bankas filiālē, vai citos veidos, ja tam tādi ir pieejami (piemēram, čeki¹², „attālinātie” maksājumi¹³). Kartes neesamības gadījumā ir būtiski ierobežota patērētāju piekļuve saviem līdzekļiem ērtākā un izdevīgākā veidā. Tādējādi secināms, ka maksājumu karšu sniegtās priekšrocības un pakalpojumu kopumu, ko ar

¹¹ Kā tirgotāji tekstā saprotami gan preču pārdevēji, gan pakalpojuma sniedzēji

¹² Čeki kā maksāšanas līdzeklis ir būtiski atšķirīgs no maksājumu kartēm lietošanas veida un ērtuma ziņā (ierobežots skaits čeku grāmatiņā, nepieciešamas garantijas, īpašs regulējums čeku pielietošanā u.c.). Turklāt, tas nav populārs maksāšanas līdzeklis Latvijā.

¹³ Ar „attālinātiem” maksāšanas līdzekļiem (piemēram, kredīta pārvedumi, tiešais debets, žiro sistēma) nav iespējams norēķināties jebkurā veikalā jebkuram pircējam (pārdevējs neakceptēs šādu maksājuma veidu jebkuram pircējam), un tie ir nepraktiski šādu pirkumu (ikdienas izdevumu) apmaksai.

tām var nodrošināt un saņemt, nav iespējams nodrošināt ar citiem maksāšanas līdzekļiem.

Banka, izdodot klientam maksājuma karti, nodrošina plašu pakalpojumu klāstu – iespēju norēķināties fiziskajās tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas vietās, internetā, izņemt skaidru naudu ATM jebkurā diennakts laikā, kā arī citus papildpakalpojumus ar ATM starpniecību (piemēram, konta bilances apskatīšana) vai arī izņemt naudu ar POS termināla starpniecību pie tirgotāja¹⁴. Tādējādi, kā iepriekš konstatēts, kartes izdošanas pakalpojums ir būtisks patērētājiem.

Ņemot vērā, ka lielākajai daļai iedzīvotāju ir maksājumu kartes un norēķināties ar karti tirdzniecības vietā kļūst arvien populārāk, arī tirgotājam, lai tas spētu nodrošināt labu servisu, pārdodot preces vai sniedzot pakalpojumus visiem potenciāliem klientiem, ir neizbēgami nepieciešams tirdzniecības vietā izvietot POS terminālu. Tādējādi pieņēmjebankas sniegtie pakalpojumi saistībā ar karšu pieņemšanu ir būtiski nepieciešami tirgotājiem un banka ir neizbēgams sadarbības partneris.

6.2. Konkrētās preces tirgi

Ņemot vērā iepriekšminēto, ir izdalāmas vairākas konkurences vides (konkrētās preces tirgi), kurās bankas savstarpēji konkurē:

(1) ar maksājumu karšu izdošanu un tālāku apkalpošanu saistītie pakalpojumi (turpmāk arī – izdošanas tirgus).

Vērtējot detalizētāk, debetkaršu un kredītkaršu izdošana var tikt vērtēti kā pakalpojumi, kuri neaizvieto viens otru, ņemot vērā, ka kredītkaršu pakalpojums ir vērsts uz bankas naudas līdzekļu izmantošanu, bet debetkaršu pakalpojums ir vērsts uz karšu turētāja naudas līdzekļu izmantošanu, ko apliecina LKA 23.09.2009. vēstulē Nr.4.3.-123/102 sniegtā informācija. Vienlaikus ir secināms, ka bankas piedāvā abu veidu maksājumu kartes, attiecīgi konkurējot savā starpā no piedāvājuma puses, un vienošanās par starpbanku komisijas maksas fiksēšanu aptver abu veidu maksājumu kartes – gan debetkartes, gan kredītkartes.

(2) ar maksājumu karšu pieņemšanu POS terminālos tirdzniecības vietās un ar maksājumu karšu pieņemšanu interneta veikalos saistītie pakalpojumi, kas tiek sniegti tirgotājiem (turpmāk arī – pieņemšanas tirgus). Skaidras naudas pieņemšana tirdzniecības vietā, ko nodrošina tirgotājs, un ar to saistītie pakalpojumi (skaidras naudas inkasācija u.c.), ko pērk tirgotājs, nevar tikt vērtēti kā pakalpojumi, kas no tirgotāja viedokļa būtu savstarpēji aizvietojami no pieprasījuma puses salīdzinājumā ar maksājumu karšu pieņemšanu. Abi pakalpojumi ir vienlīdz nepieciešami tirgotājam. Turklāt skaidra nauda ir likumīgs maksāšanas līdzeklis Latvijā un tirgotājiem ir aizliegts atteikties pieņemt skaidru naudu kā maksāšanas līdzekli.

(3) ar maksājumu karšu pieņemšanu un apkalpošanu ATM saistītie pakalpojumi, ko tā banka, kam pieder ATM, nodrošina saviem klientiem un citu izdevējbanku klientiem.

VISA līguma un MC līgumu ietvaros bankas ir vienojušās par skaidras naudas izmaksas pakalpojuma ATM un bankas filiālē un konta bilances apskates ATM pakalpojuma, kas tiek nodrošināts jebkuras citas līguma dalībnieces (izdevējbankas) klientiem, maksas fiksēšanu.

Detalizētāk kā atsevišķs konkrētais tirgus izdalāms skaidras naudas izsniegšanas

¹⁴ Nav izplatīts pakalpojums. Atbilstoši Latvijas Bankas apkopotajai statistikai 2010.gada 1.pusgadā skaidras naudas izmaksu transakciju skaits, izmantojot POS terminālus, sastādīja 0,01 % no kopējā skaidras naudas izmaksu transakciju skaita POS terminālos un ATM. Latvijas Bankas interneta mājas lapa: <http://www.bank.lv>

ATM pakalpojuma tirgus, kur kā papildpakalpojums tiek piedāvāta arī konta bilances apskatīšana. Skaidras naudas izmaksa ATM ir ierobežoti aizvietojama ar naudas izmaksu bankas filiālē. Bankas filiālē skaidras naudas izņemšana ir saistīta ar papildu izmaksām, tā ir laikietilpīgāka, tā var nebūt pieejama nepieciešamajā vietā, kā arī naudas izņemšana ir ierobežota laikā - bankas darba laiks nav visu diennakti. Tomēr jebkurā gadījumā skaidras naudas izņemšanas bankas filiālē pakalpojums vērtējams kā skaidras naudas izsniegšanas pakalpojuma tirgus daļa. Katrai no bankām ir atšķirīgs bankomātu tīkla lielums un izvietojums. Arī tās bankas, kurām ir lielākie bankomātu tīkli, nespēj nodrošināt tādu tīkla pārklājumu, lai klients vienmēr izmantotu tikai kartes izdevējbanks ATM, turklāt nav ne lietderīgi, ne praktiski vienuviet izvietot visu banku ATM.

Konta bilances apskate ATM ir papildu pakalpojums, kurš pats par sevi neveido atsevišķu konkrētās preces tirgu. Konta bilances apskatīšanai citas bankas ATM no pieprasījuma puses var pastāvēt aizvietojamība ar citiem konta bilances apskatīšanas veidiem (internetbanka u.c.), taču šis pakalpojums ir pilnībā pakārtots ATM tirgum un ir vērtējams kā šī tirgus sastāvdaļa.

6.3. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus

VISA līgums un MC līgumi aptver Latvijas teritoriju un savstarpēju sadarbību starp Latvijas bankām, fiksējot maksas vietējiem darījumiem. Vienošanās ietekmē tikai patērētājus un tirgotājus Latvijas teritorijā un tādējādi ģeogrāfiskais tirgus visos gadījumos ir definējams kā Latvijas teritorija.

7. Vienošanās ekonomiskā ietekme

Naudas glabāšanai bankā un dažādu maksājumu veikšanai ar bankas starpniecību ir pieaugoša tendence, līdz ar to gan iedzīvotāju, gan uzņēmumu naudas plūsma notiek ar banku starpniecību. Lai piekļūtu naudai un veiktu maksājumus, jāveic bezskaidras naudas norēķins vai jāizņem skaidra nauda ATM un tad jāveic maksājums ar skaidru naudu, tādējādi neizbēgami jāizmanto banku pakalpojumi. Maksājumu ar Latvijā izdotajām kartēm un skaidras naudas izņemšanas ATM darījumu apgrozījuma daļa kopējā mazumtirdzniecības un pakalpojumu apgrozījumā ir būtiska – 32 % 2005.gadā un 41 % 2009.gadā¹⁵ (skatīt 2.tabulu).

2.tabula. Karšu darījumu (karšu maksājumi un skaidras naudas izsniegšana ATM) apgrozījuma attiecība pret mazumtirdzniecības apgrozījumu Latvijā

	2005	2006	2007	2008	2009
Kopējais mazumtirdzniecības un pakalpojumu apgrozījums Latvijā (milj. LVL)	7464	9426	11618	12496	9568
Maksājumi ar kartēm Latvijas POS terminālos ar Latvijā izdotām kartēm (milj. LVL)	402	646	1015	1192	933
Skaidrās naudas izmaksas no Latvijas ATM ar Latvijā izdotām kartēm (milj. LVL)	1977	2551	3530	3880	3001
Karšu darījumu (karšu maksājumi + ATM) apgrozījums/Kopējo apgrozījumu (%)	32	34	39	41	41

Avots: Latvijas Bankas maksājumu statistika <http://www.bank.lv> un CSP dati <http://www.csb.gov.lv>

VISA un MasterCard maksājumu sistēmās Latvijā izdoto karšu skaits pārsniedz 90 % (*) no visa Latvijā izsniegtā karšu skaita (skatīt 4.attēlu).

¹⁵ Aprēķinā nav iekļautas skaidras naudas izmaksas no POS termināliem un banku filiālēs. Konkurences padome vērtējumā ņem vērā, ka daļa izņemtās skaidrās naudas tiek ieskaitīta atpakaļ bankas kontā, kas iespējams paaugstina darījumu apjomu

(*)

4.attēls. Maksājumu sistēmās izdoto karšu skaita attiecība Latvijā 2008.gada 1.pusgada beigās

Atbilstoši FDL sniegtajai informācijai VISA un MC līgumos noteikto starpbanku komisiju maksu par vietējiem ārējiem karšu darījumiem apjoms no 2004.gada augusta līdz 2009.gada aprīlim ir ievērojams – (*) LVL.¹⁶

Ievērojot to, ka (1) karšu maksājumi un maksājumi ar skaidru naudu nav aizvietojami ar citiem maksāšanas līdzekļiem (skatīt lēmuma 6.punktu), (2) maksājumu ar Latvijā izdotajām kartēm un skaidras naudas izņemšanas ATM darījumu apgrozījuma daļa kopējā mazumtirdzniecības un pakalpojumu apgrozījumā ir būtiska, (3) Latvijā dominē VISA un MasterCard maksājumu sistēmās izsniegtas kartes, ar kurām veiktos banku klientu darījumus ietekmēja VISA un MC līgumi, (4) VISA un MC līgumos noteikto un iekasēto starpbanku komisiju maksu apjoms ir ievērojams, Konkurences padome konstatē, ka lietā analizētajai banku vienošanās bija būtiska ekonomiska ietekme.

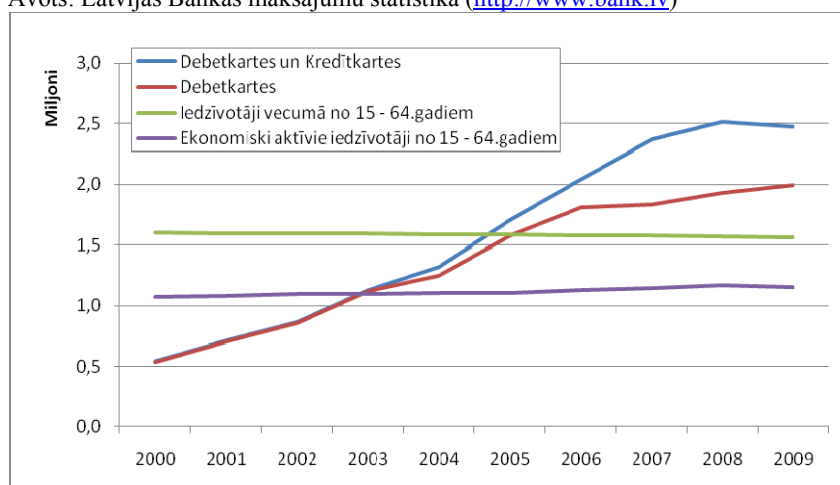
8. Tirgus raksturojums un struktūra

8.1. 3.tabulā redzams Latvijā izdoto maksājumu karšu skaits uz katra attiecīgā perioda beigām.

3.tabula. Latvijā izdoto karšu skaits uz gada beigām

	Kartes ar maksājumu funkciju
2002	863 530
2003	1 125 920
2004	1 318 097
2005	1 704 959
2006	2 044 171
2007	2 369 454
2008	2 516 675
2009	2 476 524
2010	2 426 881

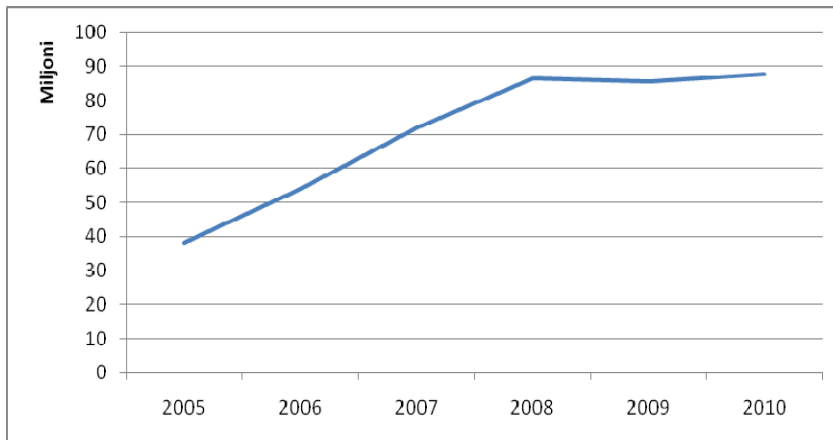
Avots: Latvijas Bankas maksājumu statistika (<http://www.bank.lv>)

Avots: Latvijas Banka <http://www.bank.lv> un Centrālā statistikas pārvalde <http://www.csb.gov.lv>

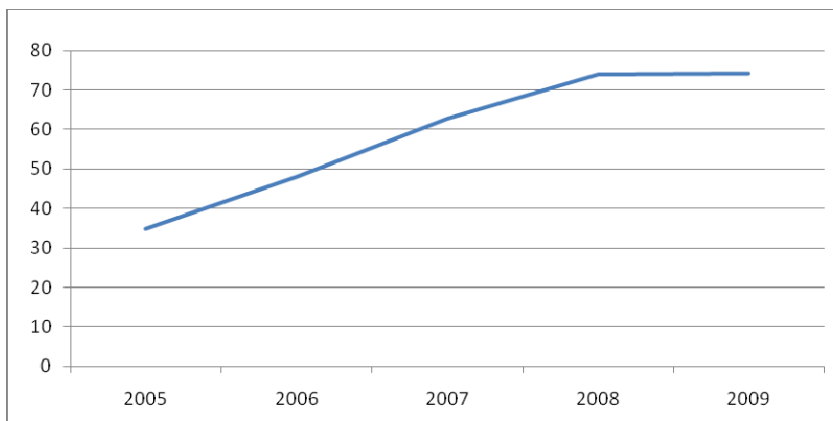
5.attēls. Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju un karšu skaita dinamika Latvijā

¹⁶ FDL 14.10.2010. vēstule Nr.V-N/0705, FDL 21.02.2011. vēstule Nr.V-N/0115

Avots: Latvijas Banka <http://www.bank.lv>

6.attēls. Maksājumu skaita POS terminālos Latvijā ar Latvijā izdotajām maksājumu kartēm dinamika

Avots: Latvijas Banka <http://www.bank.lv>

7.attēls. Maksājumu skaita POS terminālos Latvijā ar Latvijā izdotajām maksājumu kartēm uz vienu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju vecumā no 15 līdz 64 gadiem dinamika

Informācija 5.attēlā parāda, ka izdoto karšu skaits Latvijā salīdzinoši vienmērīgi pieauga laika periodā no 2000.gada līdz 2007.gadam, pieaugums samazinājās 2008.gadā un 2009.gadā jau vērojams izsniegto karšu skaita samazinājums attiecībā pret 2008.gadu. Līdzīgu dinamiku parāda arī maksājumu skaita POS terminālos Latvijā ar Latvijā izdotajām maksājumu kartēm izmaiņas un maksājumu skaita POS terminālos Latvijā ar Latvijā izdotajām maksājumu kartēm uz vienu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem izmaiņas (7.attēls). Debetkaršu skaits visdinamiskāk pieauga līdz 2005.gadam, ko var skaidrot gan ar banku iniciatīvām, piesaistot karšu turētājus, gan ar valsts aktivitātēm, piemēram, valsts cīņa ar „aploksņu algām”, budžeta iestāžu pāreju uz darba algu izmaksu ar pārskaitījumu bankas kontā¹⁷, gan arī ar ekonomisko izaugsmi Latvijā. Pēc 2005.gada vērojams mērens debetkaršu skaita pieaugums. Tā kā kopējā karšu skaita pieauguma dinamika pēc 2005.gada ir

¹⁷ „Pēc Latvijas banku izdoto maksājumu karšu skaits palielinājies par 14%”, 05.05.2003., Interneta portāls FinanceNet: <http://www.financenet.lv>, kur citēts Swedbank un SEB banka pārstāvju teiktais, ka „kopumā tirgus speciālistu prognozes liecina, ka maksājumu karšu skaits šogad augs par 15%, līdz pat 25%. [...] viens no veicinošiem faktoriem būs valdības cīņa ar algu izmaksu aploksnēs, kas aizvien vairāk klientu atvedīs uz banku. Tam piekritis arī "Unibankas" speciālists Ozoliņš, velkot paralēles ar notiekošo budžeta iestāžu darba algu izmaksu pāriešanu uz maksājumu kartēm”.

līdzīga kā iepriekšējos gados, secināms, ka kopējais karšu skaita pieaugums pēc 2005.gada noticis pārsvarā kredītkaršu skaita pieauguma rezultātā, kas skaidrojams ar izsniegto karšu kredītu apjoma pieaugumu (4.tabula), ko, savukārt, ietekmēja Latvijas straujā ekonomiskā izaugsme. Tomēr jau 2008.gadā samazinājās gan karšu skaits, gan izsniegto karšu kredītu apjoms, kas izskaidrojams ar vispārējo ekonomiskās situācijas pasliktināšanos Latvijā 2008.gadā un karšu turētāju atteikšanos no karšu kredītiem, ekonomiskās lejupslīdes ietekmē samazinoties naudas līdzekļiem. Secīgi, no 2008.gada apstājās arī maksājumu skaita POS terminālos Latvijā ar Latvijā izdotajām maksājumu kartēm pieaugums un maksājumu skaita POS terminālos Latvijā ar Latvijā izdotajām maksājumu kartēm uz vienu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem pieaugums (6., 7.attēls).

4.tabula. Izsniegto karšu kredītu apjoms (milj.LVL)

	Karšu kredīti
30.09.2007.	245,08
31.12.2007.	240,33
31.03.2008.	259,17
30.06.2008.	277,47
30.09.2008.	299,43
31.12.2008.	301,94
31.03.2009.	301,62
30.06.2009.	301,61
31.07.2009.	297,56

Datu avots: Banku sniegtā informācija lietā

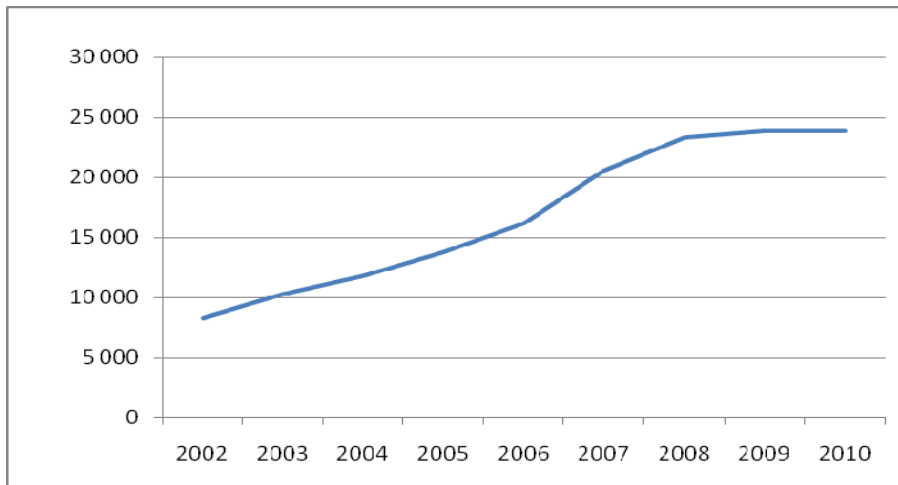
Izvērtējot iepriekšminēto kopsakarā, Konkurences padome konstatē, ka karšu izplatība sasniedza ievērojamu piesātinātību 2005.gadā, jo izsniegto karšu skaits uz gada beigām bija pārsniedzis ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitu un sasniedzis arī kopējo iedzīvotāju skaitu vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem (skatīt 5.attēlu). Pēc 2005.gada arī vērojama debetkaršu skaita pieauguma mazināšanās. Tomēr, neskatoties uz to, bankas nepārskatīja MIF apmēru un piemērošanas lietderību, izvērtējot tās atbilstību Konkurences likuma 11.panta otrajai daļai.

Līdzīgu dinamiku demonstrē POS terminālu skaita izmaiņas. POS terminālu skaits vienmērīgi pieauga līdz 2005.gadam, pieaugumam turpinoties līdz 2008.gadam. Pēc 2008.gada POS terminālu skaita pieaugums faktiski apstājās - POS terminālu skaita pieaugumu pēc 2006.gada Konkurences padome skaidro ar Latvijas straujo ekonomisko izaugsmi (5.tabula un 8.attēls) un POS terminālu skaita pieauguma apstāšanos ar ekonomisko lejupslīdi, samazinoties saimnieciskai aktivitātei.

5.tabula. Latvijā izvietoto POS terminālu skaits katra gada beigās

	POS terminālu skaits
2002	8 326
2003	10 268
2004	11 829
2005	13 784
2006	16 211
2007	20 555
2008	23 282
2009	23 836
2010	23 857

Avots: Latvijas Bankas maksājumu statistika (<http://www.bank.lv>)

Avots: Latvijas Bankas maksājumu statistika <http://www.bank.lv>

8.attēls. POS terminālu skaita izmaiņu Latvijā dinamika

Lai arī POS terminālu skaits pieauga no 8326 POS termināliem 2002.gada beigās līdz 21849 termināliem 2008.gada 1.pusgada beigās¹⁸, kartes kā maksāšanas līdzekli pieņemošo tirgotāju skaits nebija ievērojams – 2007.gada beigās 7722 un 2008.gada 1.pusgada beigās – 9504 tirgotāji un pakalpojumu sniedzēji, kas ir ievērojami mazāk nekā potenciālais karšu maksājumus izmantojošo tirgotāju skaits – 2007.gadā 22413 un 2008.gadā 23784¹⁹, kas norāda, ka no patērētāju labuma, karšu maksājumu izplatības un ekonomiskās attīstības viedokļa bija nepieciešams veicināt karšu maksājumu pieņemšanu.

6.tabulā un 9.attēlā redzams Latvijā izvietoto ATM skaits uz katra attiecīgā perioda beigām un ATM skaita pieauguma dinamika.

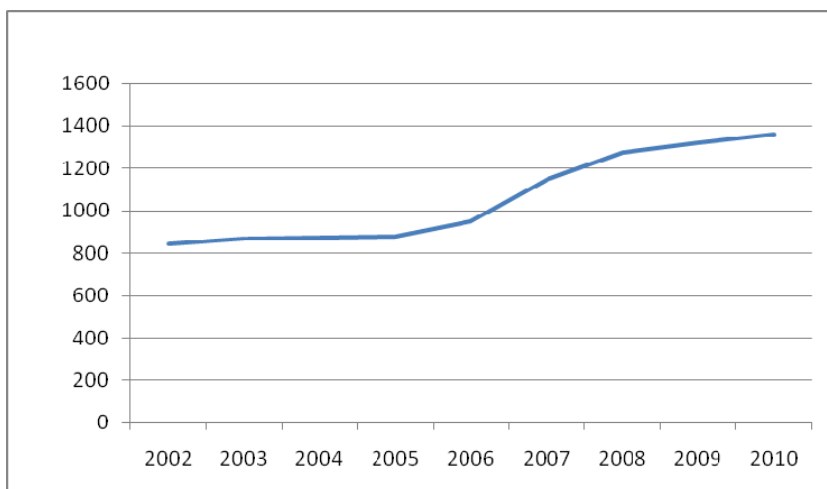
6.tabula. Latvijā izvietoto ATM skaits uz gada beigām

	ATM skaits
2002	842
2003	868
2004	875
2005	877
2006	952
2007	1 147
2008	1 274
2009	1 320
2010	1 361

Avots: Latvijas Bankas maksājumu statistika (<http://www.bank.lv>)

¹⁸ Latvijas Bankas maksājumu statistika: <http://www.bank.lv>

¹⁹ Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes dati 22.09.2010.: <http://www.csb.gov.lv>. Individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits pēc NACE 2.red. 33., 45., 47., 55., 56., 77., 79., 86., 93., 95., 96.nodaļas.

Avots: Latvijas Bankas maksājumu statistika (<http://www.bank.lv>)

9.attēls. Latvijā izvietoto ATM skaita dinamika.

8.2. Informācija 7.tabulā parāda banku tirgus daļas pēc izdotā maksājumu karšu skaita Latvijā uz perioda beigām, un 8.tabulā redzamas banku tirgus daļas pēc maksājumu skaita ar bankas izdotajām kartēm POS terminālos Latvijā, kas ir atbilstošāks rādītājs nekā karšu skaits (karšu skaits var būt mainīgs gada laikā).

7.tabula. Izdevējbanku tirgus daļas pēc izdoto karšu skaita uz katra gada beigām

Izdevējbanka	2005		2006		2007		2008	
	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%
Aizkraukles banka	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)
Baltic International Bank	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)
Citadele banka	(*)	(*) (<20)	(*)	(*) (<20)	(*)	(*) (<20)	(*)	(*) (<20)
Danske Bank	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)
DnB Nord Banka	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)
GE Money Bank	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)
Hipotēku banka	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)
Komercbanka Baltikums	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)
Latvijas Biznesa banka	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)
Latvijas Krājbanka	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)
LTB Bank	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)
Nordea	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)
Norvik banka	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)
PrivatBank	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)
Reģionālā investīciju banka			(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)
Rietumu Banka	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<10)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)
SEB banka	(*)	(*) (<30)	(*)	(*) (<30)	(*)	(*) (<30)	(*)	(*) (<30)
SMP Bank			(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)
Swedbank	(*)	(*) (<40)	(*)	(*) (<40)	(*)	(*) (<40)	(*)	(*) (<40)
Trasta komercbanka	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)
UniCredit Bank	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)	(*)	(*) (<1)
Kopā	1692679	100	2068231	100	2361464	100	2500453	100

Avots: Banku sniegtā informācija lietā

8.tabula. Izdevējbanku tirgus daļas (%) pēc maksājumu skaita ar to izdotajām kartēm POS terminālos Latvijā

Izdevējbanka	2005	2006	2007	2008. 1.pusg.
Aizkraukles banka	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
Baltic International Bank	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
Komerbanka Baltikums	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
Citadele banka	(*) (<20)	(*) (<20)	(*) (<20)	(*) (<20)
Danske Bank	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
DnB Nord banka	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)
GE Money Bank	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)
Hipotēku banka	(*) (<1)	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)
Latvijas Biznesa Banka	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
Latvijas Krājbanka	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)
LTB Bank	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
Nordea	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)
Norvik Banka	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)
PrivatBank	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
Reģionālā Investīciju banka	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
Rietumu banka	(*) (<10)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
SEB banka	(*) (<30)	(*) (<30)	(*) (<30)	(*) (<30)
SMP banka	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
Swedbank	(*) (>40)	(*) (>40)	(*) (>50)	(*) (>50)
Trasta Komerbanka	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
UniCredit Bank	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
VEF banka	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
Kopā	100	100	100	100

Piezīme: Konkurences padomes aprēķini saskaņā ar banku sniegto informāciju lietā

Izdošanas tirgū darbojas visas Latvijā licencētās bankas vai banku filiāles, izņemot VEF banka, kura pārtrauca karšu izdošanu 2006.gadā. Trīs bankām (Swedbank, Citadele banka, SEB banka) kopā ir ievērojama tirgus daļa (8.tabula). Tirgus daļu izmaiņas laika periodā no 2005. – 2008.gadam norāda uz nelielām tirgus daļu izmaiņām un apliecina banku tirgus daļu stabilitāti, kas norāda uz nelielu konkurences intensitāti izdošanas tirgū. Izdošanas tirgū darbojas trīs lieli tirgus dalībnieki un liels skaits mazu tirgus dalībnieku. Līdzīgi secinājumi izdarīti arī banku pasūtītā pētījumā par Latvijas banku izmaksām, nodrošinot karšu maksājumus POS terminālos²⁰ (turpmāk – POS pētījums), kurā par lielām uzskatītas 5 un par mazām 16 izdevējbankas. Minēto apliecina arī salīdzinoši augstā un pieaugošā koncentrācija tirgū. Atbilstoši 8.tabulā norādītajām banku tirgus daļām HHI²¹ izdošanas tirgū 2005.gadā bija 3115, 2006.gadā – 3083, 2007.gadā – 3170 un 2008.gadā – 3297.

8.3. Pieņemšanas tirgū darbojas 9 no 22 bankām. Pieņēmējbanku tirgus daļas pēc maksājumu skaita bankas POS terminālos ar Latvijā izdotajām kartēm redzamas 9.tabulā.

²⁰ LKA 19.06.2009. vēstule Nr.4.3.-96/76

²¹ Indekss, kurš raksturo koncentrāciju tirgū. Hiršmana-Herfendāla indeksu (HHI) aprēķina kā tirgus daļu kāpinātu kvadrātā summu. HHI virs 2000 norāda uz augsti koncentrētu tirgu.

9.tabula. Pieņēmjebanku tirgus daļas (%) pēc maksājumu skaita pieņēmjebankas POS terminālos ar Latvijas izdevējbanku izdotajām kartēm

Pieņēmjebanka	2005	2006	2007	2008. 1.pusg.
Citadele banka	(*) (<10)	(*) (<20)	(*) (<20)	(*) (<20)
DnB Nord banka	(*) (<20)	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)
GE Money Bank	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
Hipotēku banka	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
Latvijas Krājbanka	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)
Nordea	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)	(*) (<1)
Rietumu banka	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)	(*) (<10)
SEB banka	(*) (<30)	(*) (<30)	(*) (<30)	(*) (<30)
Swedbank	(*) (>40)	(*) (>50)	(*) (>40)	(*) (>40)
Kopā	100	100	100	100

Piezīme: Konkurences padomes aprēķini saskaņā ar banku sniegto informāciju lietā

Pieņemšanas tirgū darbojas bankas, kuras ir izsniegušas lielāko skaitu maksājumu karšu Latvijā, tādējādi lielākās bankas pieņemšanas tirgū ir lielākās arī izdošanas tirgū. Trīs bankām (Swedbank, Citadele banka, SEB banka) kopā ir ievērojama tirgus daļa. Atbilstoši 9.tabulā norādītajām banku tirgus daļām HHI pieņemšanas tirgū 2005.gadā bija 3028, 2006.gadā – 3401, 2007.gadā – 3321 un 2008.gadā – 3277, kas norāda uz salīdzinoši augstu tirgus koncentrāciju.

8.4. ATM pakalpojumus saviem klientiem, citām bankām un to klientiem sniedz 11 bankas. Kā apliecina ATM skaits un izdoto karšu skaits, lielākās ATM pakalpojumu sniedzējas tāpat kā izdošanas un pieņemšanas tirgos ir Swedbank, SEB banka, Latvijas Krājbanka, Citadele banka un DnB Nord banka (skatīt 10.tabulu).

10.tabula. ATM skaits uz 2008.gada 31.decembri

	ATM skaits	%
Swedbank	(*)	(*) (<30)
SEB banka	(*)	(*) (<20)
Latvijas Krājbanka	(*)	(*) (<20)
Citadele banka	(*)	(*) (<20)
DnB NORD Banka	(*)	(*) (<10)
GE Money Bank	(*)	(*) (<10)
Danske Bank*	(*)	(*) (<10)
Nordea*		
Hipotēku banka	(*)	(*) (<10)
PrivatBank	(*)	(*) (<10)
Rietumu Banka	(*)	(*) (<10)
Kopā	1207	100

Avots: banku sniegtā informācija lietā

* Danske Bank un Nordea ir kopīgs ATM tīkls

9. Vienošanās par daudzpusējām starpbanku komisijas maksām Konkurences likuma 11.panta izpratnē

Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkts nosaka, ka ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, kas izpaužas kā tiešu vai netiešu cenu, tarifu vai to veidošanas noteikumu noteikšana jebkādā veidā.

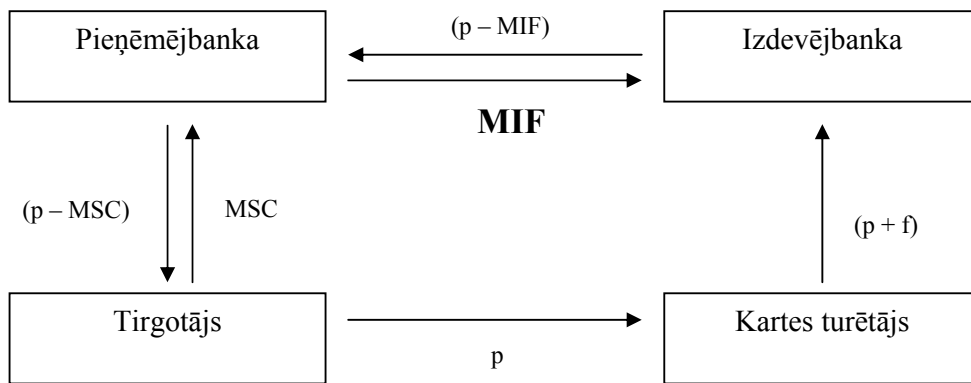
VISA un MC līgumu 5.punkts *Vietējo darījumu starpbanku komisijas un komisiju kvalifikāciju prasības* nosaka komisijas apmēru gan kā procentus no darījuma

summas, gan kā fiksētu summu (skatīt 1.pielikumu), kā arī nosaka maksāšanas un iekasēšanas pienākumu. VISA un EC/MC līguma 5.4.punkts un Maestro līguma 5.3.punkts nosaka, ka izdevējbanka²² maksā starpbanku komisiju Pieņēmējbankai²³ par ATM naudas izsniegšanu Vietējiem darījumiem un naudas izsniegšanu bankas filiālē [..], savukārt Pieņēmējbanka maksā starpbanku komisiju Izdevējbankai par pirkuma Vietējiem darījumiem [..]. VISA un EC/MC līguma 5.5.punkts un Maestro līguma 5.4.punkts paredz, ka izdevējbanka maksā starpbanku komisiju Pieņēmējbankai par ATM bilances pieprasījumu Vietējiem darījumiem [..].

VISA un MC līgumu 9.2.punkts paredz, ka atsevišķas bankas var savstarpēji vienoties par starpbanku komisijām, kas ir atšķirīgas no šī līguma 5.nodaļā minētajām. Šajā gadījumā šīs bankas slēdz atsevišķu savstarpēju līgumu, turpinot arī turpmāk ievērot šī līguma noteikumus, izņemot atbilstošās savstarpējā līgumā noteiktās starpbanku komisijas [..].

9.1. Starpbanku komisijas maksa (MIF)

9.1.1. Kad pircējs (kartes turētājs) norēķinās ar karti pie tirgotāja, izdevējbanka debitē pircēja kontu par preces cenu. Izdevējbanka MIF iekasē no pieņēmējbankas, savukārt pieņēmējbanka to iekļauj tirgotāja komisijas maksā kā izdevumus, tādējādi MIF veido daļu no MSC, kas ir cena, ko tirgotājs maksā pieņēmējbankai par karšu maksājumu pieņemšanas pakalpojumu (skatīt 10.attēlu). Tādējādi Pieņēmējbanka no izdevējbankas saņem preces cenu, atņemot MIF. Savukārt tirgotājs no pieņēmējbankas saņem preces cenu, atņemot karšu maksājuma pieņemšanas pakalpojuma maksu – MSC. Tādējādi nauda par precī plūst no izdevējbankas uz pieņēmējbanku un tālāk pie tirgotāja, bet komisijas maksu plūsma notiek pretējā virzienā.

(p – preces cena, MIF – daudzpusēji noteikta starpbanku komisijas maksa, MSC – tirgotāja komisijas maksa, f – konta apkalpošana, kartes gada maksa u.c.)

10.attēls. Komisijas maksas četru pušu karšu norēķinu sistēmā

Izvērtējot MIF un MSC izmaiņas laika periodā no 2004. līdz 2009.gadam, Konkurences padome secina, ka MIF veidoja būtisku MSC daļu (11., 12.tabula).

²² Izdevējbanka VISA līguma izpratnē – Visa dalībbanka, kura izdod Visa un Visa Electron kartes, vai bankas kartes ar Visa Electron simbolu. MC līguma izpratnē – Europay/MasterCard dalībbanka, kura izdod Europay/MasterCard kartes, Maestro līguma izpratnē – Maestro dalībbanka, kura izdod maksājumu kartes, vai bankas kartes ar Maestro simbolu.

²³ Pieņēmējbanka VISA līguma izpratnē – Visa dalībbanka, kura slēdz līgumus par maksājumu karšu pieņemšanu ar tirgotājiem vai izsniedz skaidru naudu kartes lietotājiem un tieši vai netieši norēķinās ar izdevējbanku. Analogas pieņēmējbankas definīcijas arī MC līgumos.

11.tabula. MIF daļa MSC debetkartēm (%)

	2004. 2.pusg.	2005	2006	2007	2008	2009
Vidējā MSC (%)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)
Vidējā MIF (%)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)
MIF/MSC (%)	37	42	53	57	66	75

Avots: banku sniegtā informācija lietā (LKA 28.12.2010. vēstule Nr.4.3.-323/328)

12.tabula. MIF daļa MSC kredītkartēm (%)

	2004. 2.pusg.	2005	2006	2007	2008	2009
Vidējā MSC (%)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)
Vidējā MIF (%)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)
MIF/MSC (%)	50	58	75	83	92	100

Avots: banku sniegtā informācija lietā (LKA 28.12.2010. vēstule Nr.4.3.-323/328)

Informācija 11.tabulā un 12.tabulā parāda, ka, samazinoties vidējai MSC, bet MIF paliekot nemainīgai, no 2004.gada līdz 2009.gadam būtiski pieauga MIF daļa MSC, 2009.gadā sasniedzot 75 % debetkartēm un 100 % kredītkartēm, tādējādi fiksējot būtisku MSC daļu, t.i., pieņēmējbanks cenu par karšu pieņemšanas pakalpojumu tirgotājam.

Konkurences padome izvērtēja, vai MIF faktiski ietekmēja banku rīcību, nosakot MSC. Saskaņā ar banku sniegto informāciju 13.tabulā norādītas pieņēmējbanks noteiktās zemākās, vidējās un augstākās MSC uz informācijas sniegšanas brīdi lietā.

13.tabula. Banku noteiktās MSC (%) karšu maksājumos ar citu banku kartēm (*)

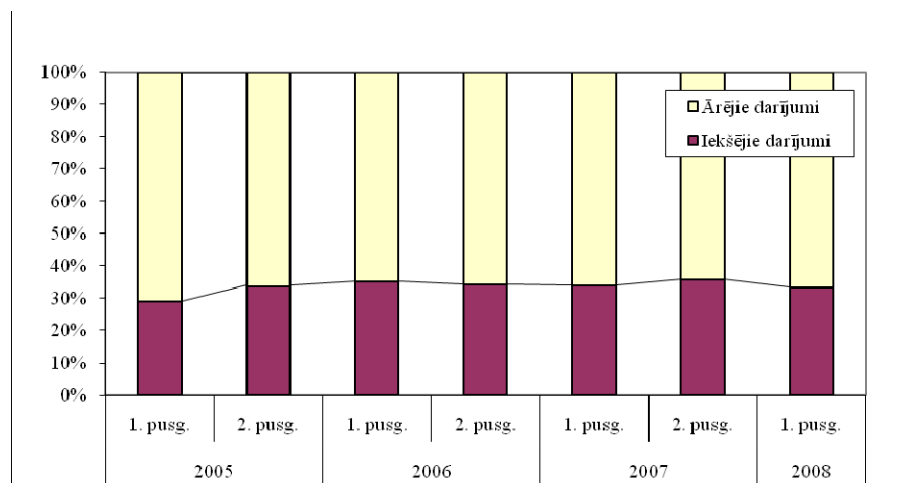
Informācija 13.tabulā apliecina, ka zemākās MSC galvenokārt nav noteiktas zemākas par MIF debetkartēm 0,50 – 0,65 % un kredītkartēm 0,80 – 0,95 %. Jāatzīmē, ka Swedbank noteiktā zemākā MSC likme kredītkartēm (*) % attiecas tikai uz (*), nākamā zemākā likme ir (*), bet Nordea bankas noteiktā MSC likme debetkartēm un kredītkartēm (*) % attiecas tikai uz (*), nākamā zemākā MSC likme debetkartēm ir (*) %, bet kredītkartēm (*) %, tādēļ iepriekšminēto likmju noteikšana nav uzskatāma par vispārēju praksi, ko apliecina vidējās svērtās MSC (skatīt 11., 12.tabulu). Minēto apliecina arī POS pētījumā aprēķinātā vidējā MSC debetkartēm (0,86 %) un kredītkartēm (1,12 %). Papildus zemākas MSC noteikšana par MIF kredītkartēm skaidrojama ar to, ka bankas no kredītkartēm gūst citus ienākumus, piemēram, ienākumus no karšu kredītiem, tādēļ tās var noteikt MSC zem MIF. Līdzīgi bankas konkrētām kredītkartēm nenosaka gada maksu atkarībā no katras bankas stratēģijas.

9.1.2. HACR un NDR rezultātā pieņēmējbanks ar tirgotājiem slēgtajos līgumos par karšu maksājumu pieņemšanu iekļāva pienākumu tirgotājiem pieņemt karšu maksājumus ar visām derīgajām maksājumu kartēm, kā arī iekļāva noteikumu, kurš liedza tirgotājam kartes maksājuma gadījumā piemērot augstāku preces vai pakalpojuma cenu nekā noteiktā cena, pircējam norēķinoties ar skaidru naudu, vai prasīt papildu maksu par karšu maksājumu. Rezultātā tirgotājam bija jāpieņem jebkuras izdevējbanks kartes, neatkarīgi no tām noteiktā MIF lieluma, tādējādi ierobežojot tirgotāju iespēju ietekmēt MIF. MIF faktiski bija slēpts maksājums, ko apliecina tirgotāju sniegtā informācija par vispārēju neizpratni vai daļēju izpratni par MIF un tā piemērošanu²⁴. Tāpat arī pircējs nevarēja iegūt informāciju par to, cik faktiski izmaksā

²⁴ SIA „DT Mobile” 23.12.2010. vēstule Nr.2.19-370/2010, SIA „DEPO DIY” 21.12.2010. vēstule Nr.101296, SIA „A-VVK” 22.12.2010. vēstule Nr.1/20, SIA „Latvija Statoil” 28.12.2010. vēstule

maksājums ar konkrēto karti, jo norēķins tam izmaksāja vienādi neatkarīgi no kartes veida vai cita maksājumu līdzekļa (skaidras naudas). Secīgi, pircēja vara, izvēloties vai neizvēloties maksājumu kartes kā maksāšanas līdzekli atkarībā no cenas, bija ierobežota. Līdz ar to MIF kopsakarā ar HACR un NDR ierobežoja tirgotājiem un karšu turētājiem iespēju veicināt lētāku karšu izplatību, piemēram, atsakoties no kartēm ar augstāku MIF. Tādējādi, nosakot fiksētu MIF un pakalpojuma sniegšanas noteikumus, bankas kolektīvi realizēja tirgus varu pret tirgotājiem un pircējiem, ierobežoja un kavēja cenas veidošanos atbilstoši pieprasījumam un piedāvājumam tirgū.

9.1.3. Saskaņā ar lietā iegūto informāciju laika periodā no 2005.gada līdz 2008.gada 1.pusgamdam MIF ir tieši ietekmējusi 65 – 70 % no visiem vietējiem karšu maksājumiem (skatīt 11.attēlu), kā arī ietekmējusi MSC lielumu iekšējiem karšu maksājumiem.

Avots: banku sniegtā informācija lietā un Latvijas Bankas maksājumu statistika (<http://www.bank.lv>)

11.attēls. Iekšējo un ārējo karšu maksājumu skaita attiecība (%)

Pieņēmējbankām bija interese paaugstināt MSC iekšējiem darījumiem (bankas galvenokārt noteica MSC tikpat augstu kā „ārējiem” karšu maksājumiem)²⁵. Pieņēmējbankas nebija ieinteresētas noteikt MSC zemāku par MIF, jo pretējā gadījumā tā saņemtu mazāk ienākumu nekā, ja darbotos tikai izdošanas tirgū. Līdz ar to MIF ietekmēja visus vietējos karšu maksājumus.

Nr.CS003120/63, SIA „Augstceltne” 27.12.2010. vēstule Nr.980/04, AS „Sentor Farm aptiekas” 27.12.2010. vēstule Nr.189, SIA „Čilija Pizza” 27.12.2010. vēstule Nr.1-07/121620, AS „Dzintars” 23.12.2010. vēstule Nr.02.4.-05/483, SIA „Tele2” 28.12.2010. vēstule Nr.1-1/1191, SIA „Lukoil Baltija R” 22.12.2010. vēstule Nr.02/1918-1, SIA „Nīke un Ko” 27.12.2010. vēstule Nr.26/1.-5., SIA „Maxima Latvija” 28.12.2010. vēstule Nr.373, SIA „Aparts” 30.12.2010. vēstule, SIA „ESSA” 28.12.2010. vēstule, SIA „Hansa Pharma” 05.01.2011. vēstule Nr.11-002, AS „Drogas” 03.01.2011. vēstule Nr.01/2011/051, SIA „Sasmaka” 03.01.2011. vēstule, SIA „Aleks S” 12.01.2011. vēstule, SIA „Narvesen Baltija” 04.01.2011. vēstule Nr.10, SIA „Irve” 12.01.2011. vēstule Nr.005/10, SIA „Artavs” 12.01.2011. vēstule, SIA „Veina Plus” 14.01.2011. vēstule Nr.01-11, SIA „Iepirkumu Grupa” 14.01.2011. vēstule Nr.09/01/10, SIA „Vindex” 12.01.2011. vēstule Nr.1.

²⁵ Swedbank 12.09.2008. vēstules Nr.316LG00-158A 1.pielikums un banku sniegtā informācija lietā par noteiktajām MSC (SMP Bank 19.11.2008. vēstule Nr.1332, Latvijas Biznesa banka 27.11.2008. vēstule Nr.1-6.2/1633, DnB Nord bankas 03.12.2008. vēstule Nr.CA32.1.1/195, SEB bankas 15.01.2009. vēstule Nr.21.34.2./178, GE Money bankas 11.12.2008. vēstule Nr.0301-20/9968, Citadele banka 10.08.2010. vēstule Nr.2.1.4.-02/05, Rietumu bankas 05.08.2010. vēstule Nr.42-13-36/5697, LHZB 05.08.2010. vēstule Nr.2.10.17/597 un 13.08.2010. vēstule Nr.2.10.17/614, Latvijas Krājbankas 10.08.2010. vēstule Nr.09.3-2/55).

9.1.4. Izvērtējot iepriekšminēto, Konkurences padome konstatē, ka vienošanās par MIF ir kvalificējama kā vienošanās par cenu Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkta izpratnē, kuras mērķis un sekas bija kavēt, ierobežot un deformēt konkurenci, jo :

- (1) MIF faktiski noteica minimālo MSC jeb pieņēmējbankas cenu par karšu pieņemšanas pakalpojumu tirgotājam, ierobežojot pieņēmējbankas iespējas noteikt zemākas MSC par MIF, t.i., brīvas konkurences apstākļiem atbilstošu pakalpojuma cenu;
- (2) Tā kā MIF noteica MSC minimālo apmēru, pieņēmējbankas (konkurenti) apzinājās, ka citu pieņēmējbanku tirgotāji maksā ļoti līdzīgas MSC, tādēļ samazinājās risks pazaudēt klientu (tirgotāju) MSC nesamazināšanas gadījumā. Līdz ar to tirgū tika nodrošināts stabils pamats konkurentu (pieņēmējbanku) savstarpējai sapratnei par zemāko MSC līmeni, ierobežojot un kavējot pieņēmējbanku konkurenci;
- (3) MIF varēja samazināt motivāciju bankām darboties pieņemšanas tirgū, īpaši ievērojot izdošanas un pieņemšanas tirgus struktūru, jo no visām pieņēmējbankām vienīgi Swedbank 2009.gadā bija pozitīva samaksātā un saņemtā MIF starpība;
- (4) MIF apmēru nevarēja ietekmēt ne tirgotāji, ne karšu turētāji;
- (5) MIF ietekmēja visus karšu maksājumus gan ārējos (tieši), gan iekšējos (netieši);
- (6) MIF bija izdevējbanku ienākums, ko tās ieguva neatkarīgi no to izmaksu lieluma. Tā kā pieņēmējbankas ir arī izdevējbankas vēsturisku apstākļu dēļ,²⁶ izdevējbankas bija ieinteresētas vienoties par augstu MIF, jo neatkarīgi no tā, ka MIF jāmaksā jebkurai pieņēmējbankai, karšu maksājumu darījumos, kuros tās ir izdevējbankas, tās arī saņēma MIF no citām pieņēmējbankām. Tādējādi secināms, ka bankām bija motivācija gūt finansiālu labumu no MIF.

9.1.5. Bankas nav iesniegušas pierādījumus, kuri pamato vienošanās rezultātā noteikto komisijas maksu lielumu pirms vienošanās 2002.gadā. Lai arī iesniegtā informācija ir pretrunīga, no tās secināms, ka bankas noteica MIF, vadoties no VISA un MasterCard MIF. Swedbank norāda, ka VISA un MC līgumos ietvertās MIF izvērtētas pēc komercbanku un FDL metodoloģijas pirms VISA un MC līgumu noslēgšanas (12.09.2008. vēstule Nr.316LG00-158A). Rietumu banka norāda, ka MIF tiek aprēķinātas, balstoties uz darījumu apstrādes, riska vadības un netiešām (pamatlīdzekļu iegāde un uzturēšana u.c.) izmaksām (13.11.2008. vēstule Nr.42-13-36/8270). Latvijas tirdzniecības banka atzīst, ka bankai nav izstrādāta metodika MIF noteikšanai (17.11.2008. vēstule Nr.04.5-E-21.K/1637). Hipotēku un Zemes banka norāda, ka MIF veidošanās metodikas pamatā ir VISA un MC līgumi (13.11.2008. vēstule Nr.2.10.17/8284). Norvik banka norāda, ka uz doto brīdi MIF ir atrunātas VISA un MC līgumos, kas noslēgti 2002.gadā, tādējādi dati par metodiku vairs nav pieejami (20.11.2008. vēstule Nr.24.2-6/20717). Latvijas Krājbanka norāda, ka „*Vēsturiski Latvijā MIF tika ieviestas, pārņemot starptautisko maksājumu karšu organizāciju praksi. Neapgalvojot, ka šīs maksas ir noteiktas nesamērīgi augstas, tomēr apzinoties, ka šo maksu noteikšanai un pārskatīšanai trūkst metodoloģiska pamatojuma, Krājbanka kopā ar citām Latvijas bankām ir piesaistījusi neatkarīgu ekspertu Payment Systems*

²⁶ MasterCard līdz 2005.gadam noteica, ka pieņēmējbankām obligāti ir jāizdod arī kartes. Eiropas Komisijas 19.12.2007. lēmums par MasterCard starpbanku komisijas maksu atbilstību Eiropas Kopienas Dibināšanas līguma 81.pantam un EEA līguma 53.pantam – lieta COMP/34.579 - Europay (Eurocard-MasterCard) (turpmāk – MasterCard Lēmums). Eiropas Komisijas mājas lapa: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/34579/34579_1889_1.pdf.

Europe Limited (PSE), kurš veiks jautājuma izpēti (..)''.

Kā jau norādīts iepriekš MIF bija izdevējbanku ienākums, ko tās ieguva neatkarīgi no to izmaksu lieluma. Tā kā pieņēmējbankas ir arī izdevējbankas vēsturisku apstākļu dēļ,²⁷ izdevējbankas bija ieinteresētas vienoties par augstu MIF, jo neatkarīgi no tā, ka MIF jāmaksā jebkurai pieņēmējbankai, karšu maksājumu darījumos, kuros tās ir izdevējbankas, tās saņēma arī MIF no citām pieņēmējbankām. Tādējādi secināms, ka bankām bija motivācija gūt finansiālu labumu no MIF. Papildus iepriekš banku sniegtajai informācijai minēto apliecina tas, ka bankas MIF noteica, vadoties no VISA un MasterCard noteiktajām likmēm (uzskatot tās par zemāko līmeni), nevērtējot katras bankas individuālās izmaksas, jo ienākumu gūšanas intereses vadītas bankas nebija ieinteresētas vienoties par zemākām likmēm nekā bija noteikušas VISA un/vai MasterCard, kuru noteiktās likmes būtu piemērojamas vietējo MIF neesamības gadījumā.²⁸

Gan vietējā MIF, gan VISA MIF kredītkartēm ir atkarīga t.sk. no kartes un POS termināla tehnoloģijas. Vidējā MIF kredītkartēm laika periodā no 2004.gada līdz 2009.gadam bija robežās no 0,91 līdz 0,93 %, kura bija piemērojama karšu maksājumiem, kuros izmantota EMV standartam²⁹ atbilstoša karte un POS termināls, tādēļ salīdzināšanai izmantojama atbilstošam karšu darījumam noteikta VISA MIF, kas laika periodā no 2004.gada līdz 2009.gadam bija robežās (*) %. Tādējādi secināms, ka VISA MIF bija ievērojami zemāka kā vienošanās rezultātā noteiktā MIF. Atbilstošam karšu maksājumiem MasterCard MIF laika periodā no 2004.gada līdz 2009.gadam bija 0,80 % un augstāk, tādēļ MasterCard MIF atkarībā no konkrēta karšu maksājuma ar attiecīgas tehnoloģijas karti attiecīgas tehnoloģijas POS terminālā varēja būt gan zemāka, gan augstāka nekā vienošanās rezultātā noteiktā MIF no 0,91 līdz 0,93 %.

Tāpat arī vidējā MIF Maestro debetkartēm (no 2004.gada līdz 2009.gadam bija no 0,581 – 0,592 %) bija piemērojama karšu maksājumiem, kuros izmantota EMV standartam atbilstoša karte un POS termināls. Šajā laikā atbilstošam karšu maksājumiem MasterCard MIF debetkartēm bija 0,50 – 0,55 % (ja daļa maksājumu kvalificējās darījumam, kuros kartes turētāja identifikācijas metode bija ar parakstu, tad MIF likme bija 0,80 %), tādēļ atkarībā no karšu turētāja identifikācijas metodes, veicot maksājumu, MasterCard MIF debetkartēm varēja būt gan zemāka, gan augstāka nekā vienošanās rezultātā piemērotā MIF (no 0,581 – 0,592 %). VISA MIF debetkartēm no 2002.gada līdz bija 2010.gadam bija noteikta absolūtā vērtībā par katru karšu maksājumu, tādējādi, salīdzināšanai pārreķinot tās saskaņā ar VISA debetkaršu maksājumu skaitu Latvijā, procentuāli tās attiecīgajā laika periodā būtu augstākas nekā vienošanās rezultātā noteiktās MIF (LKA 02.07.2010. vēstule Nr.4.3.-95/215). Tomēr no 2010.gada vienošanās rezultātā noteiktās MIF VISA debetkartēm bija augstākas kā VISA MIF debetkartēm³⁰. Kā arī no 16.08.2008. vienošanās rezultātā noteiktās MIF MasterCard debetkartēm bija augstākas kā MasterCard MIF debetkartēm, jo no 16.08.2008. MasterCard atcēla pārrobežu darījumiem piemērojamās MIF un vēlāk tās noteica 0,3 % apmērā kredītkartēm un 0,2 % apmērā debetkartēm.³¹

²⁷ Skat. 26.atsauci.

²⁸ Banku rīcība apliecina Eiropas Komisijas konstatēto, ka MasterCard noteiktais MIF apmērs nodrošina vadlīnijas, dalībbankām nosakot vietējās MIF (MasterCard lēmuma 416.punkts).

²⁹ EMV – starptautisks standarts kredītkaršu un debetkaršu maksājumiem, kas balstās uz čipkaršu tehnoloģiju.

³⁰ [Eiropas Komisijas 08.12.2010. lēmums attiecībā uz procedūru saskaņā ar LESD 101.pantu un EEZ Līguma 53.pantu par VISA MIF](#), Lieta COMP/39.398, kur Komisija pieņēma VISA apņemšanos nenoteikt vidējo svērto MIF debetkartēm augstāku par 0.2 % no darījuma vērtības.

³¹ [Commission notes MasterCard's decision to temporarily repeal its cross-border Multilateral Interchange Fees within the EEA](#), MEMO/08/397, 12.06.2008.

Papildus iepriekš norādītajiem pierādījumiem, pēc VISA un MC līgumos noteikto MIF atcelšanas, banku divpusējos līgumos noteiktais MIF līmenis VISA debetkartēm (skatīt 14.tabulu) ir augstāks nekā VISA noteiktā MIF debetkartēm.³²

14.tabula. Starpbanku komisijas maksas divpusējos līgumos par maksājumiem POS terminālos un internetā

(*)

Izvērtējot iepriekšminēto kopsakarā, Konkurences padome secina, ka bankām nebija jebkādas pamatotas metodikas MIF noteikšanai un MIF tika noteiktas, vadoties no VISA un MasterCard noteiktajām likmēm (uzskatot tās par zemāko līmeni), jo ienākumu gūšanas intereses vadītas bankas nebija ieinteresētas vienoties par zemākām likmēm kā bija noteikušas VISA un/vai MasterCard, kuru noteiktās likmes būtu piemērojamas vietējo neesamības gadījumā.³³

9.1.6. Banku daudzpusēja vienošanās par funkcionāliem jautājumiem (piemēram, karšu darījumu autorizācija, darījumu un reklamāciju apstrāde, klīrings un starpbanku norēķini, pievienošanās līgumam procedūra u.c.) būtu nepieciešama, lai tehnoloģiski un droši, piemērojot vienotus standartus un procedūras, varētu nodrošināt karšu maksājumus četru pušu maksājumu vietējā sistēmā, tomēr MIF nebija objektīvi nepieciešama karšu maksājumu vietējās sistēmas funkcionēšanai kā tādai. Izdevējbanka varēja noteikt maksu karšu turētājiem par tās sniegtajiem pakalpojumiem, savukārt pieņēmējbanka varēja noteikt maksu tirgotājiem par saviem pakalpojumiem, un rezultātā gan izdevējbanku, gan pieņēmējbanku noteiktās cenas būtu pakļautas konkurences spiedienam, vai arī nepieciešamības gadījumā pastāvēja iespēja vienoties divpusēji, kas ir mazāk konkurenci ierobežojošs veids.

9.1.7. Banku argumenti

Bankas norāda, ka „*Vienošanās paredzētās MIF darījumos ar VISA kartēm KP pētītajā laikposmā vienmēr bijušas zemākas par VISA noteiktajām reģionālajām MIF, kas citādi būtu bijušas piemērojamas. Arī MasterCard Incorporated, MasterCard International Incorporated un MasterCard Europe S.p.r.l. (turpmāk – MC) vadītajā un pārstāvētajā maksājumu sistēmā noteiktās starpvalstu MIF Eiropas Ekonomiskajā zonā KP pētītajā laikposmā ir bijušas augstākas par Vienošanās noteiktajām MIF līdz 2008.gada jūnijam, kad MC uz laiku atcēla vairākas starpvalstu MIF*”, kas bija vienošanās mērķis.

Konkurences padome norāda, ka zemāka vietējo MIF esamība nekā VISA vai MasterCard noteiktās neattaisno banku rīcību, kā arī neaplicina, ka bankām nebija mērķis kavēt un ierobežot konkurenci. Pat ja banku noteiktās likmes kādā laika periodā bija zemākas kā VISA un MasterCard noteiktās, vienojoties koordinējošais efekts netika izslēgts. LKA 02.07.2010. vēstulē Nr.4.3.-95/215 (turpmāk – Vēstule Nr.215) salīdzina vidējo vietējo MIF VISA kredītkartēm vērtību (no 2004.gada 1.pusgada līdz 2009.gadā 0,910 – 0,925 %) un vietējā MIF MasterCard kredītkartēm (no 2004.gada 1.pusgada līdz 2009.gadā 0,920 – 0,947 %) ar VISA un MasterCard MIF aptuveno komisijas maksas likmi 0,95 %, nenorādot, kā noteikta aptuvenā vērtība. Tas pats attiecināms arī uz MIF debetkartēm salīdzināšanu. Papildus iepriekš lēmumā norādītie pierādījumi apliecina, ka

[Commissioner Kroes takes note of MasterCard's decision to cut cross-border Multilateral Interchange Fees \(MIFs\) and to repeal recent scheme fee increases](#), IP/09/515, 01.04.2009.

³² [Eiropas Komisijas 08.12.2010. lēmums attiecībā uz procedūru saskaņā ar LESD 101.pantu un EEZ Līguma 53.pantu par VISA MIF](#), Lieta COMP/39.398, kur Komisija akceptēja VISA apņemšanos nenoteikt vidējo svērto MIF debetkartēm augstāku par 0,2 % no darījuma vērtības.

³³ Banku rīcība apliecina Eiropas Komisijas konstatēto, ka MasterCard noteiktais MIF apmērs nodrošina vadlīnijas, dalībbankām nosakot vietējās MIF (MasterCard lēmuma 416.punkts)

vienošanās rezultātā noteiktās MIF kopumā nebija zemākas par VISA un MasterCard MIF visos gadījumos un laika periodos, kā arī banku rīcība norāda, ka banku patiesais mērķis nebija noteikt zemākas MIF nekā VISA un MasterCard MIF.

Bankas norāda, ka “KP nav secinājusi, ka starpbanku komisijas maksa, kuru paredz vienošanās, faktiski būtu uzskatāma par MSC “grīdu”, un šāds secinājums arī būtu nepareizs [...] empīriski dati liecina, ka faktiski MIF nav MSC “grīdas” cēlonis – jebkuras divas Vienošanās dalībnieces jebkurā laikā var līgt par atšķirīgām un zemākām divpusējām komisijas maksām [...]”

Pierādījumi lietā apliecina, ka MIF veido nozīmīgu tirgotāja komisijas maksas daļu par karšu maksājuma pieņemšanas pakalpojumu, būtiski ierobežojot pieņēmējbankas noteikt tirgotāju komisijas maksu zemāku kā MIF, turklāt bankas MIF ir uzskatījušas par MSC zemāko līmeni (skatīt lēmuma 9.1.punktu). Bankas nav norādījušas, kuri dati liecina par to, ka MIF nav MSC „grīdas” cēlonis. Bankas vienīgi piemin, ka iespēja vienoties par divpusējām starpbanku komisijas maksām ir apliecinājums tam, ka MIF nav MSC „grīda”, tomēr iespēja vienoties divpusēji nekādi neietekmē MIF kā MSC „grīdas” novērtējumu.

Bankas Vēstulē Nr.215 (9.lpp.) norāda, ka dati liecina, ka tirgotāji bieži maina pieņēmējbanku, tā norādot, ka konkurence pieņēmējbanku starpā netiek ierobežota. Bankas nesniedz apliecinājumu minētajam un norāda, ka nevienai bankai nav pieejama informācija par to, cik bieži konkrēti klienti mainījuši pieņēmējbankas.

Konkurences padome norāda, ka pieņēmējbankas maiņas iemesli var būt dažādi, tai skaitā citu bankas pakalpojumu cenas. Jebkurā gadījumā konkurence pieņēmējbanku starpā var pastāvēt tikai par to MSC daļu, kas paliek tās rīcībā, atņemot MIF. Savukārt MIF, kas ir būtiska un fiksēta MSC daļa, nav pakļauta konkurences spiedienam. Kā konstatēts lēmuma 9.1.4. un 9.1.5.punktā, bankas galvenokārt nenosaka MSC zemāku par MIF, un vienošanās rezultātā tiek fiksēta nozīmīga MSC daļa, tādējādi būtiski ierobežojot iespēju samazināt MSC un kavējot konkurenci ar cenu pieņemšanas tirgū.

Bankas ir norādījušas, ka cits mehānisms nebūtu pietiekami efektīvs karšu tirgus darbības nodrošināšanai, kā arī HACR esamība neļautu attīstīties banku konkurencei. Bankas Vēstulē Nr.215 (30.lpp.) norāda, ka banku divpusējas sarunas par MIF nebūtu pietiekami efektīvs mehānisms sistēmas darbībai HACR esamības dēļ. HACR uzliek par pienākumu pieņēmējbankai pieņemt visu banku izdotās attiecīgā veida kartes. Bankas norāda, ka pat nelielai izdevējbankai sarunās ar jebkuru pieņēmējbanku būtu spēcīga pozīcija, jo neatkarīgi no MIF lieluma pieņēmējbankai jāpieņem jebkuras bankas kartes. Turpat 9.lpp. norāda, ka „[...] *abi noteikumi – par cenu un par zīmolu diskriminācijas nepieļaujamību – nav atkarīgi no Vienošanās; to avots ir VISA un MC noteikumi, bet cenu diskriminācijas aizliegums nu jau nostiprināts Maksājumu pakalpojumu likuma 77.panta trešajā daļā [...]”*

Konkurences padome lietā ņem vērā to, ka izdevējbankas un pieņēmējbankas starpā nepastāv izteiktas pārdevēja un pircēja attiecības, tomēr Konkurences padomes ieskatā, nepastāvot banku rīcību koordinējošam efektam par zemāko MSC līmeni, divpusēju sarunu gadījumā joprojām saglabājas stimuli bankām veicināt karšu izdošanu, tādēļ nevar uzskatīt, ka bankas divpusējās sarunās varētu būt ieinteresētas vienoties par pārmērīgi augstu starpbanku komisijas maksu. Pat ja cenu diskriminācijas aizliegums tieši neizrietēja no VISA un MC līgumiem, MIF ietekmi nevar vērtēt atrauti no citiem noteikumiem, kuri faktiski veicināja MIF ietekmi uz konkurenci pieņemšanas tirgū. Konkurences padome vērš uzmanību, ka VISA un MasterCard noteikumi nevar būt attaisnojums, lai rīkotos pretēji Konkurences likumam, kā arī Maksājumu pakalpojumu likums stājās spēkā 31.03.2010., tādēļ tā normas nav attiecināmas uz iepriekšējo periodu, kurā bija spēkā MIF.

Tāpat bankas Vēstulē Nr.215 (28.lpp.) norāda, ka ļaujot tirgotājiem iekasēt komisijas maksu par norēķiniem ar karti, tādējādi radot tirgotāju kā pakalpojuma ņemēju spiedienu uz banku noteiktajām pakalpojumu maksām, tirgotāji iekasētu maksu, kādu tirgus spēj maksāt, nevis maksu, kas atspoguļo tirgotāja izmaksas, jo tirgotāja pamata motivācija ir maksimizēt ieņēmumus un motivācija stimulēt patērētājus izmantot izdevīgāko norēķina veidu ir tikai pakārtota pārdošanas apjoma palielināšanai.

Konkurences padomes ieskatā tirgotāju vēlme izmantot izdevīgāko norēķina veidu nesamazinās, un nevar piekrist banku apgalvojumam, ka tirgotāji varētu sākt uztvert karšu maksājumus kā precī, par kuru tie noteiktu maksu, kuru pircēji vēlas maksāt. Kā jau Konkurences padome lēmumā iepriekš norāda – tirgotājam, lai tas spētu nodrošināt labu servisu, pārdodot preces vai sniedzot pakalpojumus visiem potenciāliem klientiem, ir motivācija veicināt karšu maksājumu izplatību, jo tā tiek celta tirgotāja konkurētspēja. Pretējā gadījumā tirgotājs riskē pazaudēt klientus, jo tie var izvēlēties citu tirgotāju, kurš nenosaka komisijas maksu par karšu maksājumu. Secīgi, tirgotāji ir ieinteresēti vest sarunas ar bankām par zemāku tirgotāju komisijas maksu.

No LKA 23.09.2009. vēstulē Nr.4.3.-123/102 norādītā izriet, ka bez vienošanās tiktu radīti šķēršļi ieeišanai tirgū – bankām būtu nepieciešams patērēt daudz administratīvo resursu, lai sagatavotu lielu skaitu divpusēju līgumu, kā arī bankas Vēstulē Nr.215 norāda, ka 2002.gadā bankām pietrūka zinātības divpusēju sarunu vešanai. LKA norāda, ka trīs līgumu objektīvu nepieciešamību apliecina fakts, ka līgumam tā darbības laikā ir pievienojušās jaunas bankas. Vēstulē Nr.215 (26.lpp.) bankas papildus norāda, ka viena līguma slēgšana samazina izmaksas, jo, ja nebūtu daudzpusējas vienošanās, bankām būtu VISA jāmaksā (*) EUR līguma reģistrēšanas VISA sistēmā maksa par katru līgumu. No banku norādītā saprotams, ka vienošanās par MIF novērsa šķēršļus konkurencei.

Konkurences padome norāda, ka, ienākot tirgū, katrai bankai par komisijas maksām būtu jānoslēdz līgumi ar mazāk kā 22 bankām, kas, salīdzinot, piemēram, ar līgumu skaitu par karšu maksājumu pieņemšanu u.c. nepieciešamo līgumu skaitu, ir niecīgs. Tādēļ šāda skaita līgumu noslēgšanas nepieciešamība neattaisno MIF objektīvu nepieciešamību un konkurences ierobežojumu. Tas pats attiecināms uz banku argumentu par zinātības trūkumu 2002.gadā, ņemot vērā, ka daļa bankas darbojas starptautiskā mērogā ar pietiekamu juridisko atbalstu.

Fakts, ka VISA un MC līgumiem ir pievienojušās jaunas bankas, nav arguments, kurš būtu vērtējams vienošanās kā ierobežojuma nepieciešamības kontekstā, ņemot vērā, ka arī MIF neesamības gadījumā bankām būtu tāda pati iespēja uzsākt darbību izdošanas, pieņemšanas un skaidras naudas izsniegšanas tirgos.

VISA pilnvarotās personas 23.12.2010. vēstulē norādītā informācija atklāj, ka attiecībā uz vietējiem darījumiem divpusēji noteiktu starpbanku komisijas maksu reģistrācijas maksa jāmaksā vienīgi tādā gadījumā, ja attiecīgās bankas vēlas, lai to darījumus apstrādā VISA sistēmā. Šāda kārtība uz vietējiem darījumiem bija piemērojama no 2004.gada pēc Latvijas iekļaušanas VISA Europe reģionā sakarā ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā. Tādējādi, ja šo banku darījumus apstrādā cits darījumu apstrādes operators (piemēram, FDL Latvijā), tad reģistrācijas maksa nebija jāmaksā. FDL sniegtā informācija lietā apliecina, ka visas lietas dalībnieces vietējos darījumus no 2002.gada apstrādā FDL³⁴. Savukārt MasterCard pilnvarotās personas sniegtā informācija 20.12.2010. vēstulē apliecina, ka MasterCard no 2002.gada nav piemērojusi divpusēju līgumu, kuri nosaka starpbanku komisijas maksas vietējiem darījumiem, reģistrācijas maksu. Tādējādi LKA arguments ir nepamatots.

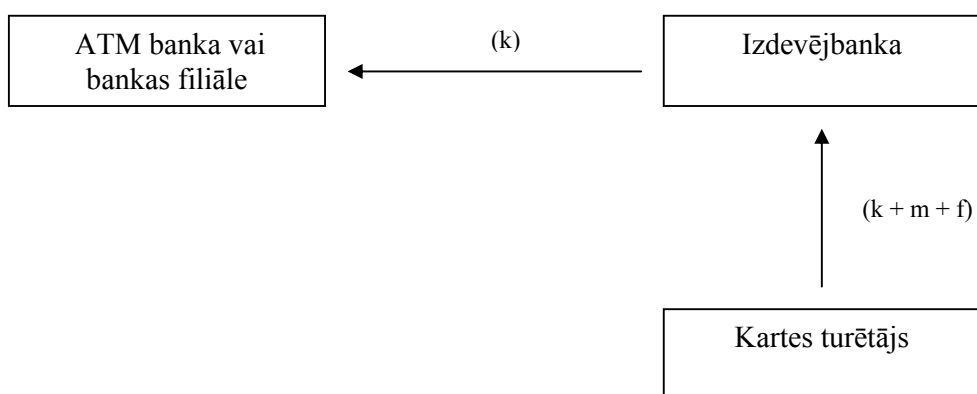
³⁴ Izņemot daļu Swedbank pieņemšanas darījumus, kurus no 2008.gada februāra Swedbank apstrādā ar mātes sabiedrības starpniecību, tomēr daļu darījumus joprojām apstrādā FDL

9.2. Vienošanās par starpbanku komisijas maksu par skaidras naudas izsniegšanas ATM un bankas filiālē pakalpojumiem, un konta bilances apskates ATM pakalpojumu

9.2.1. ATM vai filiāļu tīkls ir viens no banku instrumentiem, ar kuru tās savstarpēji konkurē par klientiem. Banka, kuras īpašumā ir ATM (turpmāk – ATM banka) vai filiāles, cita starpā var konkurēt ar citām ATM vai filiāļu īpašniecēm ar ATM un filiāļu tīkla plašumu un pieejamību un komisijas maksām par skaidras naudas izsniegšanas un konta bilances apskates ATM pakalpojumu citām bankām un to klientiem.

Ievērojot visu karšu obligātas pieņemšanas noteikumu, jebkurai ATM bankai bija jāapkalpo jebkurš karšu turētājs ar jebkuras izdevējbankas konkrētajā maksājumu sistēmā izdoto karti. Tas nozīmē, ka visas ATM bankas gan citām ATM bankām, gan bankām, kurām nav savu ATM, sniedz ATM jeb filiāles pakalpojumus (skaidras naudas izsniegšanas ATM un bankas filiālē pakalpojumus vai konta bilances apskates ATM pakalpojumu), kas savukārt nodrošina iespēju ATM bankām sniegt saviem klientiem skaidras naudas izsniegšanas pakalpojumu un konta bilances apskates pakalpojumu plašākā ATM vai filiāļu tīklā vai bankām, kurām nav savu ATM vai filiāļu, nodrošina pieeju ATM vai filiāļu tīklam, lai sniegtu minētos pakalpojumus saviem klientiem.

Kad kartes turētājs izņem skaidru naudu citas bankas ATM vai citas bankas filiālē vai veic konta bilances apskati citas bankas ATM, izdevējbanka un netieši karšu turētājs maksā ATM vai filiāles īpašniekam pakalpojuma maksu (starpbanku komisijas maksa) par ATM lietošanu vai filiāles pakalpojuma izmantošanu, t.i., banka, kurai pieder ATM vai filiāle, iekasē starpbanku komisijas maksu no izdevējbankas, savukārt izdevējbanka starpbanku komisijas maksu un papildus izdevējbankas noteikto pakalpojuma maksu saviem klientiem atskaita no karšu turētāja bankas konta (skatīt 12.attēlu). Pretēji kā MIF gadījumā, kur komisijas maksu saņem kartes izdevējbanka, ATM pakalpojumu gadījumā komisijas maksu saņem ATM banka no izdevējbankas par sniegto pakalpojumu tās klientam. Tādējādi secināms, ka starpbanku komisijas maksa ir cena par ATM vai filiāles pakalpojumu citām bankām. Starpbanku komisijas maksa fiksē daļu no izdevējbankas pakalpojuma maksas, ko tā nosaka saviem klientiem par skaidras naudas izsniegšanas ATM vai banku filiālē pakalpojumu vai konta bilances apskates ATM pakalpojumu citu banku ATM vai filiālēs.

(m – izdevējbankas komisijas maksa, k – starpbanku komisijas maksa, f – kartes gada maksa)

12.attēls. Komisijas maksas ATM pakalpojumu sistēmā

Izvērtējot iepriekšminēto, secināms, ka starpbanku komisijas maksa ir cena par citas bankas ATM vai filiāles pakalpojumu izmantošanu, un šāda vienošanās ir kvalificējama kā vienošanās par cenu Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkta izpratnē.

Vienošanās par starpbanku komisijas maksām par skaidras naudas izsniegšanas ATM un filiālē pakalpojumu un konta bilances apskates ATM pakalpojumu mērķis un sekas bija kavēt un ierobežot konkurenci (1) starp ATM bankām un bankām, kuru īpašumā ir filiāles, un vienlaicīgi (2) radīja negatīvu efektu banku savstarpējai konkurencei kopumā, ko apliecina turpmāk lēmumā konstatētie pierādījumi.

9.2.2. Vienošanās rezultātā tika noteikta ievērojami augstāka starpbanku komisijas maksa par skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu nekā vidējās pakalpojuma izmaksas 2008.gadā. VISA un MC līgumi paredz komisijas maksas 1,00 LVL un 1,10 LVL apmērā par vienu skaidras naudas izsniegšanas reizi (skatīt 1.pielikumu), kas ir 2,5 vai 2,9 reizes (atkarībā no tā, kuru likmi piemēroja konkrētajā darījumā) augstāk par banku pasūtītajā pētījumā par Latvijas banku izmaksām, nodrošinot ATM pakalpojumus³⁵ (turpmāk – ATM pētījums), aprēķinātajām vidējām pakalpojuma izmaksām 0,283 LVL, t.i. ar 253 % vai 289 % uzcenojumu. Cita starpā ATM pētījumā atzīts, ka VISA un MC līgumos noteiktās un piemērotās starpbanku komisijas maksas par skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu ir augstas salīdzinājumā ar daudzām Eiropas Savienības valstīm, izņemot Vāciju.

Konkurences padome 09.09.2009. vēstulēs bankām lūdza iesniegt starpbanku komisijas maksu par skaidras naudas izsniegšanas ATM un bankas filiālē pakalpojumiem, kā arī un konta bilances apskates ATM pakalpojumu noteikšanas (aprēķināšanas) metodiku pirms VISA un MC līgumu slēgšanas vai grozījumu izdarīšanas tajos. Bankas nav iesniegušas pierādījumus, kuri pamato vienošanās rezultātā noteikto komisijas maksu lielumu pirms vienošanās 2002.gadā. Bankas norāda, ka, nosakot iepriekšminētās komisijas maksas, tika ņemts vērā starptautisko maksājumu karšu organizāciju VISA un MasterCard tajā laikā spēkā esošā prakse un noteiktās komisijas maksas un izdevumi, nenorādot to aprēķināšanas metodiku.³⁶

Tā kā starp konkrētām ATM bankām un citām bankām bija noslēgti divpusēji līgumi par starpbanku komisijas maksu par skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu, tad VISA un MC līgumos noteiktā komisijas maksa bija attiecināma tikai uz darījumiem starp tām bankām, starp kurām nebija šādas divpusējas vienošanās. Konkurences padome konstatē, ka daudzpusējās starpbanku komisijas maksas par skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu ir augstākas nekā divpusēji noteiktās komisijas maksas. VISA un MC līgumi paredz komisijas maksu 1,00 LVL un 1,10 LVL apmērā par vienu skaidras naudas izņemšanas reizi, bet divpusēji noteiktās komisijas maksas ir ievērojami zemākas (skatīt 2.pielikumu).

Konkurences padome izvērtēja, vai divpusējo līgumu un tajos noteikto zemāko starpbanku komisijas maksu par skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu rezultātā bankas saviem klientiem noteica zemākas skaidras naudas izsniegšanas maksas citu banku ATM (skatīt 15., 16.tabulu).

³⁵ LKA 22.10.2009. vēstule Nr.4.3.-143/127 Banku pasūtītais pētījums par Latvijas banku izmaksām, nodrošinot ATM pakalpojumus

³⁶ Latvijas Biznesa banka 18.09.2009. vēstule Nr.1-5.2/561, SEB banka 18.09.2009. vēstule Nr.2009-21.13.1-0124, UniCredit banka 18.11.2009. vēstule Nr.180909-EB-0140, Rietumu banka 18.09.2009. vēstule Nr.42-13-36/7492, Baltic International Bank 18.09.2009. vēstule Nr.13-1/6145, Trasta komercbanka 18.09.2009. vēstule Nr.16-02.6.1/3228, Komercbanka Baltikums 18.09.2009. vēstule Nr.29/02-04, Norvik banka 18.09.2009. vēstule Nr.24.1-1/19478, SMP bank 18.09.2009. vēstule Nr.24-01/1753, Reģionālā investīciju banka 18.09.2009. vēstule Nr.R101-13/1374, Aizkraukles banka 18.09.2009. vēstule Nr.1-1-VI/2135, Swedbank 21.09.2009. vēstule Nr.316LG00-181A, Nordea banka 18.09.2009. vēstule Nr.IZ-2855/2009, LHZB 21.09.2009. vēstule Nr.2.10.17/470,

15.tabula. Banku noteiktās pakalpojumu maksas saviem klientiem par skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu savos ATM un banku ATM, ar kurām starpbanku komisijas maksa noteikta divpusējos līgumos 2011.gada 19.janvārī.³⁷

Banka	ATM banka	Debetkartes	Kredītkartes
Swedbank	Swedbank	bez maksas	bez maksas
	Latvijas Krājbanka		
	SEB banka		
	DnB NORD Banka		
SEB banka	SEB banka	bez maksas vai 0,30 LVL*	0,5%, min.0,50 LVL
	DnB NORD Banka		
	GE Money Bank		
	Hipotēku banka		
	Latvijas Krājbanka		
	Rietumu banka		
	Swedbank		
Latvijas Krājbanka	Latvijas Krājbanka	bez maksas vai 0,70 LVL**	2%, min.1 LVL
	SEB banka		
	Citadele banka		
	GE Money Bank		
	DnB NORD		
	Swedbank		
	Hipotēku banka		
	Nordea		
DnB Nord Banka	DnB Nord Banka	bez maksas	1%, min.0,50 LVL
	SEB banka		
	Latvijas Krājbanka		
	Swedbank		
	Aizkraukles Banka		
PrivatBank	PrivatBank	bez maksas	bez maksas
	Latvijas Krājbanka		
LTB Bank	SEB banka	0,30 LVL	0,30 LVL
SMP Bank	Latvijas Krājbanka	bez maksas	1,5 %, min.2 LVL
	GE Money Bank		
	Citadele banka		
Trasta Komercbanka	Latvijas Krājbanka	1%, min.0,75 LVL	1%, min.0,90 LVL
Latvijas Biznesa Banka	DnB Nord Banka	bez maksas	
	Latvijas Krājbanka		
Baltic International Bank	visas bankas		
Komercbanka Baltikums	Latvijas Krājbanka	0,80 vai 0,20 LVL***	1 LVL
Norvik Banka	Latvijas Krājbanka	0,40 LVL****	1%
	DnB Nord		
	GE Money Bank		
	Nordea		
	Danske Bank		
Nordea	Nordea/Danske Bank	bez maksas	2 LVL + 2%
	Latvijas Krājbanka		
	Hipotēku banka		
UniCredit Bank	SEB banka		bez maksas
	DnB NORD Banka		
Aizkraukles Banka	visas bankas	1% min.3 EUR	1,5%, min.5 EUR
Rietumu banka	Rietumu banka	0.30 LVL	1 %, min.1 LVL

³⁷ Atsevišķām bankām dažādām kartēm likmes var būt atšķirīgas

	SEB banka		
	Hipotēku banka		
Danske Bank	Danske Bank/Nordea	bez maksas	bez maksas
Reģionālā investīciju banka	Latvijas Krājbanka	0,7 LVL	1 LVL
Citadele banka	Citadele banka	bez maksas	3%, min.1 LVL
	GE Money Bank		
	Latvijas Krājbanka		
	Hipotēku banka		
GE Money Bank	GE Money Bank	bez maksas	2,5% min.2,50 LVL
	Latvijas Krājbanka		
	Citadele banka		
	SEB banka		
Hipotēku banka	Hipotēku banka	bez maksas	1.5%
	Rietumu banka		
	Latvijas Krājbanka		
	SEB banka		
	Citadele banka		

* ja nemaksā kartes lietošanas gada maksu

** VISA Electron kartēm, ja nemaksā gada maksu

*** ja ar uzņēmumu ir noslēgts līgums par sadarbību

**** sākot no trešās transakcijas mēnesī

Avots: Banku interneta vietnes

16.tabula. Banku noteiktās pakalpojumu maksas saviem klientiem par skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu banku ATM darījumos, kuros piemērojamas VISA un MC līgumos noteiktās starpbanku komisijas maksas 2011.gada 19.janvārī.³⁸

Banka	Debetkartes	Kredītkartes
Aizkraukles Banka	1% min.3 EUR	1,5%, min.5 EUR
Baltic International Bank		1,5%, min.2 LVL
Citadele banka	1%, min.2 LVL	3%, min.2 LVL
Danske Bank	1 LVL	1,5%, min.3 LVL
DnB Nord Banka	2%, min.2,50 LVL	2%, min 2,50 LVL
GE Money Bank	1%, min 1,30 LVL	2,5% min 2,50 LVL
Hipotēku banka	1,50 LVL + 1,5%	3 LVL + 1,5%
Komerbanka Baltikums	1% + 2 LVL	2% + 2 LVL
Latvijas Biznesa Banka	1 LVL + 1%	1 LVL + 1%
Latvijas Krājbanka	1,50 LVL + 2%	2%, min.2 LVL
LTB Bank	1,5 LVL + 1,50%	1,5 LVL + 1,50%
Nordea	2%, min.2 LVL	2 LVL + 2%
Norvik Banka	1%, min.2 LVL	1,5%, min.2 LVL
PrivatBank	1,5%, min.2 LVL	1,5%, min.2 LVL
Reģionālā investīciju banka	1% + 1,50 LVL	1,5%, min.3 LVL
Rietumu banka	2%, min.2 LVL	2%, min.2 LVL
SEB banka	1,5%, min.1,50 LVL	1,5%, min.2,50 LVL
SMP Bank	1%, min.1,50 LVL	2%, min.3 LVL
Swedbank	2 LVL + 2%	2 LVL + 2%
Trasta Komerbanka	1,5%, min.2 LVL	2%, min.2 LVL
UniCredit Bank		2%, min.3 LVL

Avots: Banku interneta vietnes

Izvērtējot iepriekš norādītos pierādījumus, Konkurences padome konstatē, ka:

1. VISA un MC līgumos ir noteiktas ievērojami augstākas starpbanku

³⁸ Atsevišķām bankām dažādām kartēm likmes var būt atšķirīgas

- komisijas maksas par skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu nekā pakalpojuma izmaksas, kā arī tās noteiktas bez pamatojuma, ievērojot VISA un MasterCard noteikto komisijas maksu apmēru;
2. VISA un MC līgumos noteiktā starpbanku komisijas maksa noteica minimālo cenu par izdevējbankas pakalpojumu saviem klientiem, ko apliecina fakts, ka izdevējbankas pakalpojumu maksu saviem klientiem nenosaka zemāku par VISA un MC līgumos noteikto starpbanku komisijas maksu (skatīt 16.tabulu);
 3. Divpusēju līgumu gadījumā divpusēju sarunu rezultātā bankas noteica zemākas starpbanku komisijas maksas. (1) Divpusējos līgumos ir zemākas starpbanku komisijas maksas nekā VISA un MC līgumos, un (2) tajos noteiktās starpbanku komisijas maksas ir zemākas ne tikai ATM bankām, bet arī bankām, kuru īpašumā nav ATM (*). (3) Divpusējo līgumu pastāvēšanas laikā līgumos izdarīti grozījumi vai noslēgti jauni līgumi, kuros starpbanku komisijas maksas par skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu ir samazinātas (*). (4) Divpusējo līgumu rezultātā izdevējbankas ir noteikušas zemākas pakalpojuma maksas saviem klientiem par skaidras naudas izņemšanu galvenokārt to banku ATM, ar kurām ir vienošanās par zemāku starpbanku komisijas maksu, nekā to banku ATM, ar kurām šādas vienošanās nav noslēgtas un ar kurām bija piemērojamas VISA un MC līgumos noteiktās starpbanku komisijas maksas (skatīt 15., 16.tabulu).

Rezultātā vienotu komisijas maksu par skaidras naudas izsniegšanas pakalpojumu ATM, bankas filiālē un konta bilances apskates ATM pakalpojumu esamības gadījumā tika radīta banku savstarpēja sapratne par noteikto komisijas maksas apmēru, kas neatbilst pieprasījuma un piedāvājuma apstākļiem tirgū. Vienošanās rezultātā bija radīta sistēma, kura nemotivēja visas bankas uzsākt divpusējas sarunas par ATM pakalpojumu maksām, radot tirgū banku koordinējošu efektu. Divpusēju līgumu neesamības gadījumā bankas saņēma vienādu starpbanku komisijas maksu, kas bija banku ienākumi, tādēļ tām nebija motivācijas noteikt zemāku komisijas maksu. Tā kā skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojums pilnībā aizstāj skaidras naudas izsniegšanas filiālē pakalpojumu un banku interese kopumā ir karšu turētājus novirzīt uz pakalpojumu izmantošanu ATM, nevis filiālē, kā arī pakalpojuma izmaksas filiālē kopumā ir augstākas, tad bankām, iespējams, nebūtu motivācija noteikt zemāku maksu par pakalpojumu filiālēs, tomēr īpaši tādēļ konkurences ierobežošanas sekas ir būtiskākas ATM pakalpojumu tirgū. Minētie secinājumi attiecas arī uz vienošanos par starpbanku komisijas maksām par konta bilances apskates ATM pakalpojumu.

ATM tīkls vai tā pieejamība ir būtisks līdzeklis klientu (noguldītāju) piesaistīšanai un citu pakalpojumu veiksmīgai pārdošanai, tādējādi konkurences kavēšana skaidras naudas izsniegšanas tirgū, kā norādīts iepriekš, ietekmēja banku konkurenci izdošanas un pieņemšanas tirgos. Tā kā VISA un MC līgumos noteiktās komisijas maksas bija ievērojami augstākas par divpusējos līgumos noteiktajām, tad tām bankām, kurām piemēroja VISA un MC līgumos noteiktās augstākās likmes, bija augstāka izmaksu bāze, nosakot cenu saviem klientiem par citas bankas ATM izmantošanu, nekā bankām ar divpusēji noteiktajām zemākajām likmēm. Rezultātā tika radīti sliktāki konkurences apstākļi bankām, kurām nebija piemērojamas konkurences rezultātā noteiktās zemākās komisijas maksas, jo augstāka maksa saviem klientiem par skaidras naudas izdošanas ATM pakalpojumu citu banku ATM nemotivēja patērētājus izvēlēties attiecīgo banku kā pakalpojumu sniedzēju, ko apliecina nelielais izsniegto karšu skaits bankām, kurām nav savu ATM (skatīt lēmuma 8.punktu), kas vienlaicīgi var tikt izskaidrots arī ar bankas stratēģiju. Īpaši ATM pakalpojumu tirgus attīstības

sākuma stadijā vienošanās par komisijas maksu par skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu motivēja citu banku klientus pārslēgties pie bankām ar zemākām pakalpojumu maksām, lai izvairītos no augstajām komisijas maksām par skaidras naudas izņemšanu ATM. Konkurences padomes ieskatā VISA un MC līgumos noteikto komisijas maksu un divpusējos līgumos noteikto komisijas maksu atšķirība ir ievērojama un būtiski ietekmēja banku konkurētspēju. Rezultātā šodien lielākās ATM bankas vienlaicīgi ir arī lielākās izdevējbankas (skatīt lēmuma 8.punktu).

Iepriekšminētie atšķirīgie apstākļi īpaši radīja negatīvu ietekmi ATM pakalpojumu tirgus sākuma stadijā, kad pircējam īpaši svarīga bija skaidras naudas izņemšanas iespēja ATM vai filiālē.³⁹

Izvērtējot iepriekšminēto, jāsecina, ka gadījumā, ja komisijas maksas kopš 2002.gada būtu noteiktas divpusēju pārrunu rezultātā, netiktu radīts banku koordinējošs efekts tirgū, pastāvētu konkurence ATM banku starpā, radot banku interesi piedāvāt ATM tīkla pakalpojumus atbilstoši reālajām izmaksām un ietekmēt komisijas maksas apmēru tirgū. Bankas varētu saņemt ATM pakalpojumu par tirgus cenu no ATM bankām un noteikt atbilstošu pakalpojuma maksu saviem klientiem. Izdevējbankas klienti, izvēloties vai neizvēloties izņemt skaidru naudu vai apskatīt konta bilanci citas bankas ATM, radītu konkurenci ATM banku starpā ATM pakalpojumu tirgū.

9.2.3. Banku argumenti

Bankas Vēstulē Nr.215 (10.lpp.) norāda, ka divpusējo līgumu par komisijām par skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu esamība pierāda, ka vienošanās neizslēdza konkurenci. Bankas norāda, ka visas vienošanās dalībnieces var slēgt divpusējus vai daudzpusējus līgumus, atkāpjoties no vienošanās noteikumiem, kā arī katrā laikā izbeigt dalību VISA un MC līgumos.

Divpusējie līgumi par komisijām par skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu patiešām pastāv, tomēr jānorāda, ka tie visi nav noslēgti un spēkā no brīža, kad attiecīgā banka pievienojās VISA un MC līgumiem (skatīt 2.pielikumu). Turklāt, lai gan skaidras naudas izsniegšanas ATM darījumu skaits, uz kuriem attiecas VISA un MC līgumos noteiktās maksas, ir mazāks, ATM banku ienākumi no VISA un MC līgumos noteiktajām komisijas maksām 2010.gadā joprojām veido ievērojamu daļu – (*) % no kopējiem skaidras naudas izsniegšanas ATM darījumu ieņēmumiem. Divpusējie līgumi par starpbanku komisijas maksu par konta bilances apskates ATM pakalpojumu lietā vērtētajā laika periodā nav konstatēti.

No banku sniegtās informācijas izriet, ka vienošanās ir nepieciešama, lai ļautu uzreiz pēc karšu izdošanas jebkurai bankai uzsākt piedāvāt saviem klientiem plašu ATM tīklu, neveicot investīcijas sava ATM tīkla izveidē. Banku arguments ir noraidāms, jo brīvu pieeju visiem ATM nodrošināja HACR, nevis starpbanku komisijas maksa.

Bankas Vēstulē Nr.215 (10.lpp.) norāda, ka cenas par Latvijā izdoto American Express kredītkaršu izmantošanu ATM krietni pārsniedz cenas par VISA un MC kredītkaršu izmantošanu ATM. Tā kā American Express kartes darbojas trīspusējā sistēmā, vienai un tai pašai bankai esot gan izdevējbankai, gan pieņēmējbankai un tādējādi izslēdzot nepieciešamību pēc daudzpusējas vai divpusējām komisijas maksām, šis piemērs liecina, ka vienošanās nevar tikt saistīta ar patērētājiem negatīvām sekām. No minētā saprotams, ka bankas vēlas norādīt, ka pat komisijas maksas neesamības gadījumā karšu turētāja maksa par ATM izmantošanu netiktu samazināta.

³⁹ LKA 28.12.2010. vēstules Nr.4.3.-323/328 pielikuma 18.lpp. Bankas norāda, ka sākotnējā tirgus attīstības stadijā pircējam svarīgāka bija skaidras naudas izņemšanas iespēja ATM un kartei kā maksāšanas līdzeklim bija papildinoša loma.

Banku arguments ir noraidāms, ievērojot to, ka divpusēju vienošanos gadījumā karšu turētāja maksa ir zemāka vai vispār netiek noteikta, kā konstatēts iepriekš. Konkurences padome vērs uzmanību, ka American Express ir trīspusēja maksājumu sistēma, bet VISA un MasterCard maksājumu sistēmas ir atvērtas un četrpusējas, kurās atšķirībā no American Express darbojas vairākas ATM bankas. Minētā iemesla dēļ pie esošajiem faktiskajiem apstākļiem VISA un MasterCard sistēmās pastāv sistēmas iekšējā (*intra system*) konkurence, bet American Express sistēmas iekšējā konkurence Latvijā nepastāv. Papildus jānorāda, ka skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojuma cenas (komisijas maksas) fiksēšana ir kavējusi arī konkurenci starp maksājumu sistēmām (*inter system*), jo augsta komisijas maksa VISA un MasterCard maksājumu sistēmās nemotivēja samazināt augstākās komisijas maksas American Express sistēmā.

9.3. Secinājums

Ņemot vērā lēmuma 9.punktā konstatēto, vienošanās par MIF un starpbanku komisijas maksu par skaidras naudas izsniegšanas ATM un bankas filiālē pakalpojumiem un konta bilances apskates ATM pakalpojumu ir uzskatāma par vienošanos starp konkurentiem par pakalpojumu cenām Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkta izpratnē, kuras mērķis un sekas bija kavēt, ierobežot un deformēt konkurenci konkrētajos tirgos, izslēdzot vienu no būtiskākajiem konkurences rīkiem – konkurenci ar cenu.

10. Vienošanās Konkurences likuma 11.panta otrās daļas izpratnē

Atbilstoši Konkurences likuma 11.pantam ne visas vienošanās ir uzskatāmas par aizliegtām. Saskaņā ar Konkurences likuma 11.panta otro daļu vienošanās var tikt atzīta par spēkā esošu, ja vienošanās veicina preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanu vai ekonomisko attīstību, radot labumu patērētājiem, turklāt vienošanās:

1. neuzliek attiecīgajiem tirgus dalībniekiem ierobežojumus, kuri nav nepieciešami minēto mērķu sasniegšanai;
2. nedod iespēju likvidēt konkurenci ievērojamā konkrētā tirgus daļā.

Izvērtējot vienošanās atbilstību Konkurences likuma 11.panta otrajai daļai, vienīgi objektīvi novērtējami ieguvumi var tikt ņemti vērā un tikai tādi, kuri pēc to rakstura ir radījuši labumu patērētājiem, piemēram, individuāli bankas izmaksu ietaupījumi, kuri vairojuši vai vairo bankas ienākumus, nav svarīgi Konkurences likuma 11.panta otrās daļas izpratnē. Tāpat sasniegtajai efektivitātei ir jābūt skaidrai cēloniskai saiknei ar vienošanos, kā arī ir jābūt skaidri konstatējamam, ka attiecīgā efektivitāte ir sasniegta. Ieguvumu apmēram jāatsver negatīvās sekas konkurencei.

Vienošanās ir ne tikai jārada ieguvumi. Konkurences likuma 11.panta otrās daļas izpratnē vienošanās radītos ieguvumus pietiekamā apmērā ir jāsaņem patērētājiem, kas šajā lietā ir gan karšu turētāji, gan tirgotāji, turklāt labumi bija jāsaņem visiem patērētājiem, kā arī patērētāju labuma apmēram ir jāatsver vienošanās radītās negatīvās sekas konkurencei.

Ierobežojumu nepieciešamības kritērija izpildīšanai jānoskaidro, vai ar vienošanos noteiktais ierobežojums bija nepieciešams, lai sasniegtu ieguvumus. Tādējādi jākonstatē, ka iespējamais ieguvums nebūtu iespējams sasniegt bez vienošanās un no tās izrietošajiem negatīvajiem efektiem.

Kā izriet no Konkurences likuma 11.panta otrajā daļā noteiktā, lai vienošanos atzītu par spēkā esošu, jāizpildās visiem iepriekšminētajiem kritērijiem kopā. Ja kaut viens no kritērijiem neizpildās, vienošanās atzīstama par aizliegtu. Tā kā vienošanās, kuras ietilpst 11.panta tvērumā, vienmēr ierobežo konkurenci, no kā labumu gūst

vienošanās dalībnieki, tad pierādīšanas nasta gulstas uz tirgus dalībniekiem, kas vēlas iegūt labumu no vienošanās.

Kā apliecina iepriekš lēmuma 9.1.5.punktā konstatētais, 2002.gada VISA un MC līgumos nosakot MIF, bankas vadījās pēc maksājumu karšu organizāciju noteiktajām likmēm, nevērtējot savas individuālās izmaksas. Tāpat bankas rīkojās, nosakot komisijas maksu par skaidras naudas izsniegšanu ATM. Tas nozīmē, ka bankas, vienojoties par komisijas maksu apmēru faktiski nevērtēja, vai vienošanās veicinās preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanas vai ekonomisko attīstību un radīs labumu patērētājiem. Neatkarīgi no minētā Konkurences padome izvērtē banku sniegtos pierādījumus, lai noskaidrotu, vai vienošanās ir konstatējama kā tāda, kura varētu atbilst Konkurences likuma 11.panta otrajai daļai. Tā kā vienošanās periods ir no 2002.gada līdz 2010.gadam, lietā izvērtējams, vai vienošanās minētajā laika periodā bija atzīstama par spēkā esošu Konkurences likuma 11.panta otrās daļas izpratnē.

10.1. Starpbanku komisijas maksa (MIF)

10.1.1. Preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanas vai ekonomiskās attīstības veicināšana

Konkurences padome lietā ir saņēmusi vairākas LKA un banku vēstules, kurās bankas norāda uz pozitīviem efektiem, kurus radīja karšu maksājumu sistēma Latvijas tautsaimniecībai kopumā. Bankas norāda, ka karšu maksājumu sistēma:

1. aizvietoja dārgāku maksājumu instrumentu skaidru naudu, jo pastāv vispārpieņemts uzskats, ka karšu maksājumi ir efektīvāki par skaidras naudas maksājumiem, izņemot maza apjoma maksājumus, kur maksājums ar skaidru naudu izmaksā mazāk;
2. samazināja maksājumu instrumentu vienības izmaksas mēroga efekta dēļ;
3. radīja citus efektus – samazināja ēnu ekonomiku, jo palielinājās „legālās” naudas aprīte, naudas izsekojamība, samazinājās noziegumu skaits, kuri bija saistīti ar skaidras naudas apgrozību, veicināja tirdzniecību internetā, paaugstināja naudas līdzekļu turēšanas drošību.

Izvērtējot banku sniegto informāciju⁴⁰, jāsecina, ka kopumā, pieaugot karšu maksājumu skaitam, rodas izmaksu ekonomija no mēroga efekta un pie noteikta karšu maksājumu apjoma skaidras naudas apkalpošanas izmaksas var pārsniegt karšu maksājumu apkalpošanas izmaksas. Tāpat ir ticami, ka karšu lietošanas pieaugums radīja vairākus netiešus efektus, tai skaitā samazināja ēnu ekonomiku, uzlaboja naudas līdzekļu turēšanas drošību u.c. efektus. Tomēr lietā primāri nav izvērtējams jautājums, vai karšu maksājumu sistēma pati par sevi veicināja preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanas vai ekonomisko attīstību, bet gan vai MIF ir veicinājusi preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanas vai ekonomisko attīstību, t.i. nepieciešami pierādījumi, ka MIF ir cēloniska saikne ar karšu izplatības pieaugumu.

Bankas norāda, ka, lai maksimizētu maksājumu sistēmas atdevi, ir jāveicina gan karšu turētāju, gan tirgotāju pieprasījums pēc karšu maksājumiem, t.i., lai karšu maksājumu izplatība tiktu veicināta, jāstimulē gan maksājumu karšu izdošana, gan karšu maksājumu pieņemšana, tādējādi, jo vairāk būs karšu maksājumus pieņemošu tirgotāju, jo vairāk pircēji būs ieinteresēti izmantot maksājumu kartes, un otrādi, jo vairāk būs karšu turētāji, jo vairāk tirgotāji būs ieinteresēti pieņemt karšu maksājumus tirdzniecības vai pakalpojumu sniegšanas vietās. Bankas ir norādījušas uz MIF kā uz karšu turētāju un tirgotāju pieprasījumu balansējošu mehānismu, jo MIF segto izmaksu attiecināšana tieši uz patērētāju, kas būtu jādara MIF neesamības gadījumā, kavētu karšu izplatību Latvijā, jo karšu turētāju pieprasījums jutīgāk reaģē uz cenu izmaiņām.

⁴⁰ LKA 28.12.2010. vēstules Nr.4.3.-323/328 pielikuma 4.tabula.

Bankas norāda, ka MIF ir mehānisms, lai izmaksas un ieguvumus divpusējā tirgū starp pusēm sadalītu līdzīgi, tādējādi veicinot lietotāju skaita pieaugumu abās pusēs. Bankas norāda, ka lielākās sistēmas izmaksas veidojas izdošanas pusē, tādējādi MIF novirzīšana par labu izdevējbankām veicina karšu lietotāju skaita pieaugumu.

Banku ieskatā MIF apmēra noteikšanai izmantojams Bakstera divpusējā tirgus modelis⁴¹, lai izlīdzinātu izmaksas starp izdevējdarbību un pieņēmējdarbību. Bankas uzskata, ka, vadoties no Bakstera modeļa un aprēķinot vienotu starpbanku komisijas maksu, izdalot izmaksas starp karšu izdošanu un pieņemšanu un ienākumus novirzot par labu tai pusei, kurai ir lielākas izmaksas, kā arī veicot šķērssubsidēšanu starp izdevējdarbību un pieņēmējdarbību, tiek stimulēta karšu izdošana un pieņemšana jeb karšu maksājumu izplatība.

Izvērtējot banku piedāvātā modeļa piemērojamību maksājumu karšu izplatības pieauguma sasniegšanai, Konkurences padome norāda, ka Bakstera modelī tiek pieņemts, ka banku starpā pastāv efektīva konkurence, kas nozīmē, ka visas bankas ir vienlīdz efektīvas un konkurētspējīgas, kā arī ka visi tirgotāji ir vienlīdzīgi un vienādi saņem labumu. Kā konstatēts iepriekš lēmuma 8.2. un 8.3.punktā, izdošanas un pieņemšanas tirgi ir augstu koncentrēti un izdošanas un pieņemšanas tirgos dominē trīs bankas, tādēļ teorētiska modeļa izmantošana pieprasījuma līdzsvarošanai izdošanas un pieņemšanas tirgos nav lietderīga, jo faktiskie tirgus apstākļi būtiski atšķiras no tā kā tiek pieņemts, aprēķinot un piemērojot MIF karšu izplatības sasniegšanai. Banku MIF ienākumu un izdevumu starpība (skatīt 17.tabulu) apliecina, ka pat lielo pieņēmējbanku saņemtā un samaksātā MIF starpība ir negatīva, turpretī MIF saņem bankas, kuras nedarbojas pieņemšanas tirgū, un atbilstoši tirgus struktūrai izdošanas un pieņemšanas tirgos lielākos ienākumus no MIF gūst Swedbank, tādējādi MIF drīzāk rada pieprasījuma nesabalansētību, jo nerada motivāciju lielākās pieņēmējbankas darboties pieņemšanas tirgū, kā arī, ievērojot tirgus struktūru, citas bankas iesaistīties pieņemšanas tirgū.

17.tabula. Banku saņemtā un samaksātā MIF starpība (LVL) 2009.gadā

(*)

Ievērojot iepriekšminēto, secināms, ka MIF noteikšana, izmantojot teorētisku modeli kā karšu izdošanu un pieņemšanu līdzsvarojošu mehānismu pie konkrētās tirgus struktūras, neattaisno konkurences ierobežojumu, ko MIF rada pieņemšanas tirgū, fiksējot būtisku MSC daļu. To faktiski apliecina informācija lēmuma 8.3.punktā, kurā konstatēts, ka pieņemšanas tirgū darbojas mazāks skaits banku, nekā izdošanas tirgū.

Bankas iesniedza lietā uz Bakstera modeļa balstītu MIF aprēķinu – POS pētījumu. Tomēr izmaksu segšana nevar būt vienīgais iemesls MIF noteikšanai, jo maksājumu karšu sistēmas izmaksas iespējams segt arī bez MIF. Tā kā izmaksas bankām ir atšķirīgas un laikā mainīgas, tad karšu izplatības veicināšanai nevajadzētu būt vienīgi saiknei ar izmaksu segšanu. Kā jau Konkurences padome norādīja bankām 06.05.2010. vēstulēs, izmaksas nevar būt vienīgais rādītājs optimāla līdzsvara starp karšu izdošanu un pieņemšanu noteikšanai. Ja bankai pietiekamu stimulu izdot kartes rada gan citi ienākumi (kredītu procenti, valūtas konvertācijas maksa, piemērotās soda maksas u.c.), gan izmaksu samazināšanās, palielinoties elektroniskai datu apstrādei un samazinoties darbaspēka un citu resursu apjomam, gan citu produktu (karšu kredītu) pārdošanas iespējas uzlabošanās, tad MIF var būt pārmērīga un drīzāk kavēt karšu

⁴¹ Viljama Bakstera (*William Baxter*) 1983.gadā analizētais pieprasījuma līdzsvarošanas modelis divpusējos tirgos bija pirmais pieejamais modelis akadēmiskajā literatūrā. (Baxter, W. F., 1983. Bank interchange of transactional paper: Legal and economic perspectives. *Journal of Law and Economics* 26, 541-588).

maksājumu izplatību, ņemot vērā, ka MIF rada būtiskas papildu izmaksas pieņemšanas tirgū, negatīvi ietekmējot karšu maksājumu izplatību, kā arī MIF vispār var nebūt nepieciešama. Konkurences padome uzsver, ka ieņēmumi un citi izdevējbanku ieguvumi līdz ar karšu izdošanu ir pietiekams stimuls, lai kartes tiktu izdotas, nesaņemot MIF. Bankas nav norādījušas, ka šādi stimuli nepastāv, un nav sniegušas pierādījumus par to, tieši otrādi, vairākas bankas ir iesniegušas lietā pierādījumus, ka bankām bija pietiekami spēcīgi stimuli izdot kartes bez MIF. Bankas norāda, ka:

1. pakalpojumi, kas saistīti ar maksājumu kartēm, ir tik ļoti izplatīti tirgū, ka bankas bez tiem nav konkurētspējīgas Latvijas un plašākā tirgū banku pakalpojumu jomā, un
2. norēķinu karšu izdošanu bankas uzlūko kā instrumentu klientu piesaistīšanai, kas ir karšu izdošanas pievienotā vērtība, tādēļ tās var pieļaut, ka ienākumi no karšu biznesa nesedz izdevumus.⁴²

Vairākas bankas lietā ir iesniegušas informāciju, kas apliecina, ka to karšu bizness nav rentabls vai ir ar zemu rentabilitāti⁴³, tomēr, ievērojot iepriekš konstatētos banku stimulus izdot kartes, bankas faktiski neuzlūko karšu tirgu kā primāro peļņas gūšanas avotu. Ņemot vērā banku norādīto informāciju par konkrētu banku ilgstošu negatīvu rentabilitāti operācijās ar maksājumu kartēm, banku rīcība, ilgstoši ciešot zaudējumus un vienlaicīgi turpinot karšu izdošanu, nebūtu citādi izskaidrojama, kā vienīgi ar citu stimulu esamību.

Ja MIF mērķis būtu veicināt karšu izplatību, tad būtu jābūt konstatējamai MIF saiknei ar karšu izplatību veicinošu sistēmu, tomēr šāda saikne nav konstatējama, kādēļ MIF ir izpaudies kā banku papildu ienākums.

Bankas Vēstulē Nr.215 (16.lpp. 1.att.) norāda, ka karšu darījumu skaits uz vienu cilvēku Latvijā ir pastāvīgi audzis tieši kopš 2002.gada, tādējādi demonstrējot MIF stimulējošo ietekmi uz karšu maksājumu skaita pieaugumu. Turpat bankas norāda arī uz karšu maksājuma apjoma pieaugumu, kas straujāks kļuva tieši pēc vienošanās.

Konkurences padome norāda, ka karšu maksājumu skaita pieaugumu noteica citi apstākļi (skatīt lēmuma 8.1.punktu). Jebkurā gadījumā Vēstules Nr.215 1.attēls demonstrē vienmērīgu karšu maksājumu uz vienu cilvēku skaita pieaugumu jau no 2001.gada. Tāpat jāņem vērā, ka VISA un MC līgumi stājās spēkā 01.12.2002., tādējādi vienošanās rezultātā noteiktajai MIF nevarēja būt īpaša sakara ar karšu maksājumu skaita pieaugumu 2002.gadā. Vēstules Nr.215 1.attēla informācija demonstrē, ka vienmērīgs karšu maksājumu uz vienu cilvēku Latvijā skaita pieaugums turpinājās līdz pat 2005.gadam. Tāpat jāievēro, ka pirms VISA un MC līgumiem arī pastāvēja MIF, un, skatot kopsakarā banku minētos argumentus, būtu jāpieņem, ka iepriekšējā MIF nav veicinājusi karšu izplatību. Ņemot vērā lēmuma 8.1.punktā konstatēto karšu skaita un ekonomiskās izaugsmes vai krituma saikni un publiski pieejamo informāciju, jāsecina, ka papildus banku iniciatīvām karšu skaita izmaiņas, kā arī darījumu skaita un apjoma izmaiņas, tai skaitā, būtiski ietekmēja valsts cīņa ar „aplokšņu algām”, budžeta iestāžu

⁴² Norvik banka 08.12.2010. vēstule Nr.24.1-1/28796, Nordea 09.12.2010. vēstule Nr.IZ-5430/2010, Reģionālā Investīciju banka 20.12.2010. vēstule Nr.R/01-11/1631

⁴³ Norvik banka 08.12.2010. vēstule Nr.24.1-1/28796, Nordea 09.12.2010. vēstule Nr.IZ-5430/2010, Swedbank 10.12.2010. vēstule Nr.316LG00-192A, GE Money Bank 08.12.2010. vēstule Nr.03.01-20/25601, SMP Bank 10.12.2010. vēstule Nr.24-01/2412, Komercbanka Baltikums 10.12.2010. vēstule Nr.1224/02-05, Trasta komercbanka 10.12.2010. vēstule Nr.06-02.6.1/3664, Hipotēku banka 10.12.2010. vēstule Nr.2.10.17/955, SEB banka 10.12.2010. vēstule Nr.2010-21.37.3-0089, DnB Nord banka 15.12.2010. vēstule Nr.CA32/82, Baltic International Bank 16.12.2010. vēstule Nr.13-1/3084, Aizkraukles Banka 16.12.2010. vēstule Nr.1-1-VI/3664, Latvijas Krājbanka 16.12.2010. vēstule Nr.09.3-2/75, Reģionālā Investīciju banka 20.12.2010. vēstule Nr.R/01-11/1631

pāreja uz darba algu izmaksu ar pārskaitījumu bankas kontā⁴⁴ un ekonomiskā izaugsme Latvijā, un MIF nebija saiknes ar karšu izplatības pieaugumu Latvijā.

Bankas Vēstulē Nr.215 (19.lpp.) norāda, ka fakts, ka vienošanās rezultātā noteiktās MIF ir zemākas nekā VISA un MasterCard noteiktās MIF, kuras būtu piemērojamas vietējo MIF neesamības gadījumā, kā arī zemākas nekā MIF citās valstīs, pierāda MIF cēlonisku saikni ar sasniegto efektivitāti. Bankām norādot, ka VISA un MasterCard MIF piemērošanas gadījumā tirgotājiem būtu nācies maksāt ievērojami vairāk, saprotams, ka sasniegtā efektivitāte ir zemāka MIF.

Konkurences padome norāda, ka, pat ja vietējā MIF būtu noteikta zemāka, banku norādītajam ietaupījumam nav saiknes ar ekonomiska rakstura efektivitāti kā tādu un secīgi arī nav cēloniskas saiknes ar faktiski piemēroto MIF. Preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanas vai ekonomiskās attīstības attiecīgajai efektivitātei jābūt cēloniskai saiknei ar vienošanās rezultātā faktiski noteikto MIF.

Bankas Vēstulē Nr.215 (25.lpp.) atzīmē, ka Vienotās eiro maksājumu zonas izstrādes ietvaros Regulā Nr.924/2009 par pārrobežu maksājumiem Kopienā ir paredzēts noteikt MIF tiešā debeta darījumiem pārejas periodā līdz 01.11.2012., lai veicinātu SEPA tiešā debeta shēmas ieviešanu⁴⁵, un ka tāpat ar MIF tika sekmēta karšu maksājumu sistēmas ieviešana Latvijā.

Konkurences padome norāda, ka MIF piemērošana SEPA tiešā debeta shēmā neaplicina MIF atbilstību Konkurences likumam. Papildus banku norādītajam būtu jāatzīmē, ka no Regulas preambulas 11.punkta ir skaidri secināms, ka MIF noteikšana ir paredzēta kā izņēmums, lai radītu juridisku skaidrību par MIF piemērošanu pārejas periodā, ņemot vērā, ka pastāvēja dažādas prakses, kā arī lai dotu iespēju izstrādāt konkurences tiesībām atbilstošus noteikumus. Turpat ir īpaši uzsvēta MIF piemērošanas izmaiņu iespējamība konkurences tiesību piemērošanas rezultātā. Svarīgi uzsvērt, ka Eiropas Komisija kopumā ir atzinusi, ka MIF tiešā debeta darījumiem ierobežo konkurenci Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 101.panta pirmās daļas izpratnē un ka būtu ļoti grūti pierādīt, ka MIF tiešā debeta darījumiem būtu attaisnojama un nepieciešama efektivitātes aspektā, un ka tā izpilda citus 101.panta trešās daļas kritērijus, tādējādi jāpieņem, ka MIF tiešā debeta darījumiem pamatā neatbilst Eiropas Savienības konkurences noteikumiem ne vietējiem, ne pārrobežu darījumiem, vienlaicīgi norādot, ka minētais nebūtu automātiski attiecināms uz karšu darījumiem.⁴⁶ Atšķirīgo faktisko apstākļu dēļ MIF karšu darījumiem Konkurences padome vērtē šajā lietā. Tāpat jānorāda, ka lietā analizētā MIF Latvijā ir bijusi spēcīgāka vairāk nekā septiņus gadus, tādējādi vienošanās vairāk kā septiņu gadu garumā nevar tikt vērtēta kā pārejas perioda pasākums un papildus iepriekš norādītajiem iemesliem nav salīdzināma ar trīs gadu pārejas periodu SEPA tiešā debeta shēmas ieviešanai.

Bankas norāda, ka, lai pierādītu, ka MIF ir cēlonis efektivitātes ieguvumiem, būtu nepieciešams eksperimentāls pētījums, kur dažām valstīm būtu noteikts viens starpbanku maksu mehānisms, bet citām atšķirīgs.

⁴⁴ „Pērn Latvijas banku izdoto maksājumu karšu skaits palielinājies par 14%”, 05.05.2003., Interneta portāls FinanceNet: <http://www.financenet.lv>, kur citēts Swedbank un SEB banka pārstāvju teiktais, ka „kopumā tirgus speciālistu prognozes liecina, ka maksājumu karšu skaits šogad augs par 15%, līdz pat 25%. [...] viens no veicinošiem faktoriem būs valdības cīņa ar algu izmaksu aploksnēs, kas aizvien vairāk klientu atvedīs uz banku. Tam piekritis arī "Unibankas" speciālists Ozoliņš, velkot paralēles ar notikušo budžeta iestāžu darba algu izmaksu pāriešanu uz maksājumu kartēm”.

⁴⁵ Regulas Nr.924/2009 par pārrobežu maksājumiem Kopienā preambulas 11.punkts, 6. un 7.pants.

⁴⁶ Eiropas Komisijas Konkurences ģenerāldirektorāta interneta mājas lapa: [http://ec.europa.eu \(...\)](http://ec.europa.eu (...))

Konkurences padome norāda, ka ar banku piedāvāto pētījumu nebūtu pierādāma MIF cēloniskā saikne ar karšu izplatību un efektivitātes ieguvumiem. Dažādās valstīs pastāv atšķirīgi faktiskie apstākļi, kuri ietekmē karšu izplatību, tai skaitā valdības lēmumi. Lai lietā pierādītu MIF cēlonisko saikni ar karšu izplatību, nepieciešami skaidri un pārbaudāmi pierādījumi, ka MIF patiesi šāds karšu izplatību veicinošs efekts visā VISA un MC līgumu darbības laikā ir bijis.

Konkurences padome konstatē, ka bankas nav sniegušas pietiekamus pārbaudāmus pierādījumus, kuri apliecinātu, ka vienošanās par MIF par karšu maksājumiem POS terminālos un internetā veicināja preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanu vai ekonomisko attīstību Konkurences likuma 11.panta otrās daļas izpratnē.

10.1.2. Patērētāju labums

Ja nav pierādījumu par to, ka MIF veicina preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanu vai ekonomisko attīstību, nevar novērtēt patērētāju saņemtos labumus. Neatkarīgi no tā, Konkurences padome izvērtē banku argumentus un to, vai banku darbībās ir saskatāma rīcība, kura atbalsta banku sniegtos argumentus.

Bankas norāda, ka karšu turētāji ir saņēmuši labumu, jo:

1. karšu turētājiem bija jāmaksā mazāka daļa no kopējām karšu izmaksām nekā tirgotājiem, jo bankas šīs izmaksas atguva no tirgotājiem;
2. karšu turētāji varēja norēķināties ar jebkuras bankas karti pie jebkura tirgotāja;
3. samazinoties skaidras naudas lietošanas izmaksām, kuras rodas valstij, patērētāji ieguva no citiem valsts sniegtajiem pakalpojumiem, kuriem ieguvumus varēja novirzīt;
4. tirgotājiem un karšu turētājiem izmaksas par karšu maksājumu nebija lielākas kā izmaksas maksājot ar skaidru naudu par precēm.
5. mazāka noziedzība, iepirkšanās iespējas internetā;
6. bonusi, loterijas, atlaides veikalos, kas saistītas ar karšu lietošanu.

Daļa banku norādīto argumentu ir pārāk vispārīgi (mazāka noziedzība, iepirkšanās iespējas internetā, karšu turētāju labumi no citiem valsts pakalpojumiem) un saistāmi ar labumiem, kurus kopumā dod karšu maksājumu sistēma, vai arī tie pilnībā neattiecas uz MIF (iespēju norēķināties ar jebkuru karti pie jebkura tirgotāja nodrošināja maksājumu sistēmu noteikumi, nevis MIF).

Starptanku komisijas maksa veido daļu no tirgotāja komisijas maksas (cenas) par karšu maksājuma pieņemšanas pakalpojumu. Tirgotāji, savukārt, MSC izmaksas iekļauj preču un pakalpojumu cenā, tādējādi sadārdzinot preču un pakalpojumu cenas. Līdz ar to MIF vispirms samaksā tirgotājs, bet faktiski to samaksā kartes turētājs. Vienlaicīgi nav pamata uzskatīt, ka tirgotājs, nosakot cenas, neņemtu vērā izmaksas, ko rada karšu pieņemšana, ņemot vērā, ka saimnieciskās darbības mērķis ir gūt peļņu un viens no peļņas gūšanas priekšnoteikumiem ir segt saimnieciskās darbības izdevumus. Līdz ar to karšu turētājs faktiski samaksāja gan karšu lietošanas maksu, gan MIF, tādējādi banku arguments, ka karšu turētāji maksāja mazāk, nav pamatots.

Banku ieskatā karšu turētāji un tirgotāji ir saņēmuši labumu no skaidras naudas aizvietošanas ar karšu maksājumiem. Bankas argumentu pamato ar to, ka MIF visticamāk iztur „tūristu testu jeb tirgotāju vienaldzības testu”⁴⁷ (turpmāk arī TVT), jo

⁴⁷ Tūristu tests jeb tirgotāju vienaldzības tests (no angļu val. – *The Tourist Test, Merchant indifference methodology*) ir teorētiska metode, ar kuras palīdzību var noteikt tirgotāju izmaksu robežu par karšu

tirgotāji Latvijā ir devuši atlaidi par maksājumu ar skaidru naudu jeb prasījuši papildu maksu par maksājumu ar karti. Bankas atsaucas uz Eiropas Komisijas Konkurences ģenerāldirektorāta ekonomista H.Zengera atziņu, ka tūristu tests ir līdzvērtīgs atbilstoša uzrēķina⁴⁸ testam, un norāda, ka tirgotāji Latvijā ir prasījuši pircējiem papildu maksu par karšu norēķinu un šādi uzrēķini Latvijā ir salīdzinoši plaši izplatīti⁴⁹, kā arī tirgotāju uzrēķinu līmenis ir līdzīgs tam, kāds ir novērots valstīs, kur šādi uzrēķini nav aizliegti.

H.Zengera teorētiskais salīdzinājums parāda, ka līdzsvars situācijā, kurā MIF ir noteikts brīvi un kurā tirgotājs noteiktu atbilstošu uzrēķinu, ir vienāds ar līdzsvaru jeb rezultātu situācijā, kur MIF ir noteikts saskaņā ar tūrista testu un uzrēķins nav atļauts. Tas ir, tūristu testa rezultātā noteiktā MIF simulē situāciju tirgū, kura rastos, ja tirgotāji netiktu atturēti no pareizu cenu signālu nodošanas karšu turētējiem brīvi noteikta MIF gadījumā. Tiek pieņemts, ka brīvi noteikta MIF un uzrēķina noteikšanas pieļaujamības gadījumā tirgotājs noteiktu dažādas preču cenas atkarībā no maksājuma instrumenta, tas ir, tirgotājs nosakot cenas, aprēķinātu preces izmaksas, tām pieskaitot maksājuma transakcijas izmaksas, kuras samazinātu par ieguvumu apmēru, ko dod konkrētais maksājuma instruments iepretim citam maksājuma līdzeklim. Ja ieguvumu apmērs nenosedz maksājuma transakcijas izmaksas, tirgotājs nosaka atbilstošu uzrēķinu, ja nosedz, uzrēķinu nenosaka. Līdzsvars tiek radīts arī tūristu testa gadījumā, kad no izmaksu viedokļa tirgotājam ir vienalga, kādu maksājumu instrumentu pieņemt norēķinam.⁵⁰

Skatot banku argumentu kopsakarā ar H.Zengera atziņu par līdzsvaru, kas rodas atbilstoša uzrēķina un saskaņā ar TVT novērtētas MIF gadījumā, jāsecina tieši pretējais – ja tirgotāji ir prasījuši papildu maksu par karšu maksājumu vai devuši atlaidi par maksājumu ar skaidru naudu, tad, acīmredzot, konkrēto tirgotāju ieskatā karšu maksājuma transakcijas izmaksas bija augstākas nekā ieguvums no skaidras naudas aizvietošanas. Jānorāda, ka no tirgotāju labuma viedokļa, nosakot maksājumu ar skaidru naudu izmaksas, nebūtu ņemamas vērā valsts izmaksas par skaidras naudas emitēšanu, jo tās nerada tiešas izmaksas tirgotājiem. Pat, ja tirgotāji šīs izmaksas sedz netieši ar nodokļu maksājumiem, no tām nevar izvairīties, pieaugot maksājumiem ar kartēm. Jebkurā gadījumā maz ticams, ka tirgotāju uzrēķini un to apmērs Latvijā varētu norādīt, ka MIF izpilda TVT, jo tirgotāji Latvijā ir bijuši ierobežoti noteikt papildu maksu par konkrēta maksājuma instrumenta izmantošanu, kā arī nav pierādījumu, ka tirgotāju rīcību vadīja motivācija patiesi noteikt maksu par dārgāko maksājumu instrumentu, vadoties no ieguvumu novērtējuma starp dažādiem maksājuma līdzekļiem. Turklāt, nav pietiekami, ka MIF tikai izpilda TVT, nepieciešami pierādījumi, ka MIF bija tāda, kura faktiski samazināja izmaksas un tādējādi deva labumu tirgotājiem salīdzinājumā ar

maksājumu nodrošināšanu, lai novērtētu MIF līmeni, kurš rada labumu tirgotājiem un karšu turētājiem. Pieņem, ka MIF izpilda tirgotāju vienaldzības testu, ja tā ir noteikta tādā līmenī (līdzsvarojošas likmes līmenī), ka no tirgotāja viedokļa nav atšķirības, vai tas pieņem maksājumu ar skaidru naudu vai ar maksājumu karti. Līdzsvarojošs izpaužas tādējādi, ka tirgotāji par karšu maksājumiem nemaksā augstāku maksu par ieguvumu, ko karšu maksājumi tiem rada. Šādi ieguvumi rodas, ja karšu maksājumi tirgotājam samazina izmaksas, salīdzinot ar skaidras naudas maksājumiem. No tā viedokļa, ka MIF faktiski samaksā karšu turētājiem, atbilstoši novērtēts MIF rada situāciju, it kā karšu turētājs, izmantojot karti, būtu saņēmis pareizo cenu signālu, uz kā pamata izdarītu izvēli par labu efektīvākam maksājumu instrumentam – kartei, nevis skaidrai naudai. Papildus šāda pieeja ierobežo to, ka MIF tiek paaugstināts labuma gūšanai, izmantojot situāciju, kurā tirgotājs, lai būtu tikpat pievilcīgs pircējiem kā tie tirgotāji, kuri nodrošina karšu maksājumus, ir spiests pieņemt kartes, pat ja tas ir dārgāks maksājumu instruments.

⁴⁸ Atbilstošs uzrēķins (no angļu val. – *Perfect surcharging*) ir maksa, ko noteiktu tirgotājs par konkrēta maksājuma instrumenta pieņemšanu.

⁴⁹ Saskaņā ar Latvijas Faktu 2010.gada decembrī veikto aptauju, kur konstatēts, ka 24.4 % aptaujāto respondentu vismaz vienu reizi pēdējos piecos gados piedāvātas atlaides par maksāšanu skaidrā naudā, nevis ar karti.

⁵⁰ “Perfect surcharging and the tourist test interchange fee”, H.Zenger, 26.11.2010. Pieejams interneta vietnē: <http://mpr.ub.uni-muenchen.de/27004/>

citiem maksāšanas līdzekļiem. TVT ir tikai teorētiska metode, kurā cita starpā pieņem, ka visi tirgotāji ir vienādi, tādēļ saskaņā ar TVT novērtēta MIF vienam tirgotājam var dot labumu, bet citam nē. Tāpat, ievērojot tirgus struktūru un karšu izplatību, MIF kā tāda vispār var nebūt vajadzīga, vai tieši otrādi, iespējams, ka MIF var tikt atzīta par spēkā esošu saskaņā ar Konkurences likuma 11.panta otro daļu, ja pastāv pierādījumi, ka MIF veicina ekonomisko attīstību, nodod pienācīgu daļu ieguvumu patērētājiem, turklāt vienošanās neuzliek attiecīgajiem tirgus dalībniekiem ierobežojumus, kas nav nepieciešami minēto mērķu sasniegšanai, kā arī nedod iespēju likvidēt konkurenci ievērojamā konkrētā tirgus daļā. Šo un citu iemeslu dēļ fakts, ka MIF iztur TVT, neaplicina, ka banku vienošanās par MIF ir saderīga ar Konkurences likuma 11.panta otro daļu.

Bankas norāda, ka karšu izplatības rezultātā no mēroga efekta iegūtais izmaksu samazinājums jeb labums tika nodots tirgotājiem zemāku MSC veidā, ņemot vērā, ka MIF veido daļu no MSC. Pēc banku veiktā aprēķina MSC ir vidēji samazinājušās no 2004.gada 1.pusgada līdz 2009.gadam debetkartēm par 0,80 procentpunktiem, bet kredītkartēm par 0,97 procentpunktiem (Vēstules Nr.215 29.lpp.).

Konkurences padome norāda, ka ne visi tirgotāji ir saņēmuši labumu no MSC samazināšanas. Turklāt tie tirgotāji, kuriem MSC samazinājās, neieguva no MIF, bet ieguva MSC mainīgās daļas samazināšanas rezultātā. Ja MIF mērķis bija veicināt karšu izplatību, tad jābūt konstatējamai MIF saiknei ar karšu izplatību veicinošu sistēmu, ar tai sekojošu labumu nodošanu visiem karšu turētājiem un visiem tirgotājiem.

Katra banka atšķirīgi attiecina izmaksas uz katru karti un piešķir vai nepiešķir labumu karšu turētājiem, kuri saistīti ar kartes lietošanu.⁵¹ Banku iesniegtā informācija apliecina, ka astoņas lielākās bankas vidēji uz karšu turētājiem ieturēja zemākas karšu lietošanas maksas, nekā to faktiskās izmaksas. Karšu lietošanas izmaksu samazinājums karšu turētājiem uz vienu karti no kopējām maksājumu karšu lietošanas izmaksām, ieskaitot ATM izmaksas, samazinājās no 7,37 LVL 2004.gadā līdz 4,91 LVL 2009.gadā (LKA 28.12.2010. vēstule Nr.4.3.-323/328). Pierādījumi neaplicina, ka maksas samazinājumam karšu turētājiem par karšu lietošanu ir saikne ar MIF.

Konkurences padome neapšauba to, ka bankas ir veicinājušas karšu izplatības pieaugumu Latvijā gan rīkojot dažādas akcijas, gan nenosakot karšu gada maksas, kas kopumā deva labumu karšu turētājam. Tomēr, kā jau konstatēts lēmuma 9.punktā, bankām ir cita motivācija tā rīkoties - galvenokārt, klientu piesaistīšanai, kuri vēlāk izmantos ne tikai bankas maksājumu kartes un veiks ar tām maksājumus, bet izmantos arī citus bankas pakalpojumus, maksājot komisijas maksas vai procentus. Būtu absurdi uzskatīt, ka bankas MIF neesamības gadījumā rīkotos pretēji un necenstos piesaistīt klientus katra savas stratēģijas ietvaros.

Kā apliecina tirgotāju sniegtā informācija, tad galvenokārt tirgotāju komisija no bankas puses tika samazināta tikai, ja tirgotājs pats uzsāka sarunas ar banku, kas pierāda, ka bankām nebija konkrēta sistēma, kā tās nodod labumu visiem karšu turētājiem un tirgotājiem.⁵²

Lai novērstu MIF būtisko ietekmi uz konkurenci pieņemšanas tirgū un motivētu tirgotājus pieņemt kartes, pieaugot karšu maksājumu apjomam un secīgi banku ienākumiem (skatīt 13.attēlu), MIF bija jāsamazinās. Tomēr visu VISA un MC līgumu darbības laiku MIF bija nemainīgs (skatīt 11., 12.tabulu), tādējādi ierobežojot mēroga radīto labumu nodot tirgotājiem, ņemot vērā, ka MIF noteica zemāko MSC robežu.

(*)

13.attēls. Banku ienākumi no MIF (LVL)

⁵¹ (*)

⁵² Skatīt 25.atsauci.

Izvērtējot visu iepriekšminēto, Konkurences padome nekonstatē pierādījumus, ka banku labumu piešķiršanai karšu turētājiem būtu saikne ar MIF kā banku ienākumu. Tā kā MIF fiksēja būtisku MSC daļu un noteica MSC zemāko līmeni, kas bija nemainīgs visā lietā vērtētajā laika periodā, tad tirgotāji un netieši karšu turētāji, pārkot preces un pakalpojumus, nav saņēmuši pietiekamu labumu, kas atsvērtu MIF negatīvo ietekmi uz konkurenci.

10.1.3. Ierobežojumi, kuri nav nepieciešami minēto mērķu sasniegšanai

Bankas nav pierādījušas, ka MIF būtu skaidra saikne ar karšu maksājumu izplatību Latvijā, kā arī, ka patērētāji būtu saņēmuši labumu pietiekamā apmērā, lai attaisnotu ierobežojumus un būtisko ietekmi uz konkurenci.

Ievērojot lēmuma 9.punktā konstatēto, Konkurences padome secina, ka ar vienošanos par MIF uzliktie ierobežojumi konkurencei nebija nepieciešami, jo vienošanās kavēja konkurenci, neveicināja preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanu vai ekonomisko attīstību un nesniedza labumu patērētājiem.

Ievērojot iepriekš konstatēto, nav pamata uzskatīt, ka LKA un banku norādītie mērķi – karšu maksājumu izplatība un ar to saistītie ieguvumi – nebūtu sasniegti vai nav sasniedzami MIF neesamības gadījumā. Cita starpā attiecībā uz MIF Eiropas Komisija MasterCard lēmumā ir konstatējusi, ka lielākais transakciju skaits uz vienu iedzīvotāju ir Eiropas valstīs, kurās vietējā karšu maksājumu sistēma darbojas bez MIF.

Atsaucoties uz MasterCard lēmuma 570.punktu, bankas Vēstulē Nr.215 (33.lpp.) norāda, ka MasterCard lēmumā pieminētā Somijas *Pankkikortti* sistēma darbojas jau kopš 1979.gada un darījumu apjoms audzis vienmērīgi, turklāt tas noticis attīstītā ekonomikā. Tādēļ nav korekti Latvijas 2002.gada tautsaimniecību salīdzināt ar Somijas tautsaimniecību 2007.gadā, kad tika pieņemts MasterCard lēmums. Turpat bankas liek noprast, ka bez MIF Latvijā būtu gausa karšu norēķinu izplatība.

Konkurences padome norāda, ka MasterCard lēmuma 570.punktā ir noteikts, ka debetkaršu maksājumu skaits *Pankkikortti* sistēmā kopš 1979.gada ir ik gadu nepārtraukti pieaudzis, t.i., kopš sistēma uzsāka darbību, tādēļ MIF nepieciešamības kontekstā karšu maksājumu pieauguma fakts ir salīdzināms. Stablu karšu maksājumu skaita pieaugumu Latvijā demonstrē arī Vēstules Nr.215 1.attēlā sniegtā informācija. Pat ja karšu maksājumu izplatību var ietekmēt tautsaimniecības attīstība, kā arī citi faktiskie apstākļi, Konkurences padomes secinājums ir pareizs, jo MasterCard lēmuma 697.punktā sniegtā informācija atklāj, ka arī „vecajās” Eiropas Savienības dalībvalstīs (Portugāle, Beļģija, Vācija, Itālija u.c.) – attīstītās ekonomikās karšu darījumu skaits uz vienu iedzīvotāju ir zemāks nekā sistēmās bez MIF.

10.1.4. Ietekme uz konkurenci ievērojamā konkrēto tirgu daļā

Atbilstoši lēmuma 7., 9.1. un 9.3.punktā noteiktajam, vienošanās ietekmēja visus karšu darījumus ar VISA un MasterCard zīmolu kartēm, tādēļ konstatējama vienošanās ietekme uz konkurenci ievērojamā konkrēto tirgu daļā.

10.2. Daudzpusējā starpbanku komisijas maksa par skaidras naudas izsniegšanu ATM vai bankas filiālē un konta bilances apskati ATM

No banku norādītā saprotams, ka vienošanās par MIF un komisijas maksām par skaidras naudas izsniegšanu ATM sasniegtā efektivitāte ir tāda, ka tā visiem karšu turētājiem nodrošināja brīvu pieeju visiem ATM, kā rezultātā karšu turētāji varēja izmantot lētāko skaidras naudas izņemšanas veidu, t.i., ATM, nevis dārgāko – bankas filiālē. Bankas norāda, ka pieeja visu banku ATM nodrošināja, ka bankām bija jāinvestē

tikai daļā no visas Latvijas ATM un ka vienošanās par komisijas maksu par skaidras naudas izsniegšanu ATM bija mehānisms, kā bankām dalīties investīciju izmaksās.

Konkurences padome norāda, ka banku arguments nav izvērtējams starpbanku komisijas maksu sniegtās efektivitātes kontekstā, jo brīvu pieeju visiem ATM nodrošināja maksājumu sistēmu noteikumi (HACR, kas uzlika par pienākumu visām ATM bankām pieņemt jebkuras izdevējbankas karti), nevis starpbanku komisijas maksa. Tāpat vienotu komisijas maksu par skaidras naudas izsniegšanu ATM nevar attaisnot vienīgi ar nepieciešamību atgūt investīcijas. Jebkurā gadījumā banku arguments par investīciju atgūšanu nav pieņemams vienotas komisijas maksas par skaidras naudas izsniegšanu ATM gadījumā, jo banku rīcība bija pretēja, jau no VISA un MC līgumu spēkā stāšanās ATM banku savstarpējos skaidras naudas izsniegšanas darījumus galvenokārt regulēja divpusēji līgumi ar zemākām starpbanku komisijām (skatīt 2.pielikumu).

Kā konstatēts lēmuma 9.2.2.punktā, divpusēju pārrunu rezultātā noteiktu komisijas maksu gadījumā un vienošanās neesamības gadījumā netiktu radīta banku kopēja sapratne par savstarpējām komisijas maksām, bankas koordinējošs efekts tirgū, pastāvētu konkurence ATM banku starpā, radot banku interesi piedāvāt visām bankām sava ATM tīkla pakalpojumus atbilstoši reālajām izmaksām un tādējādi ietekmējot komisijas maksas apmēru tirgū. Bankas varētu saņemt ATM pakalpojumu par tirgus cenu no ATM bankām un noteikt atbilstošu pakalpojuma maksu saviem klientiem. Izdevējbankas klienti, izvēloties vai neizvēloties izņemt skaidru naudu vai apskatīt konta bilanci citas bankas ATM, radītu konkurenci ATM banku starpā ATM pakalpojumu tirgū un saņemtu tās radītos ieguvumus. Līdz ar to Konkurences padome uzskata, ka bankas nav iesniegušas pierādījumus, kādā veidā vienošanās par komisijas maksām par skaidras naudas izsniegšanas ATM vai bankas filiālē pakalpojumiem un konta bilances apskates ATM pakalpojumu veicināja preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanos vai ekonomisko attīstību un deva labumu patērētājiem Konkurences likuma 11.panta otrās daļas izpratnē.

Kā norādīts lēmuma 9.2.2.punktā, vienošanās īpaši radīja negatīvu ietekmi ATM pakalpojumu tirgus sākuma stadijā, kad pircējam īpaši svarīga bija skaidras naudas izņemšanas iespēja ATM vai bankas filiālē. Pieaugot ATM skaitam un divpusējo līgumu skaitam, vienošanās par komisijas maksu par skaidras naudas izsniegšanu ATM vai bankas filiālē ietekme mazinājās, bet līdz pat VISA un MC līgumu darbības izbeigšanai nav noslēgti divpusēji līgumi starp visām bankām, kā arī ATM banku ienākumi no VISA un MC līgumos noteiktajām komisijas maksām 2010.gadā joprojām veido ievērojamu daļu (*) no kopējiem skaidras naudas izsniegšanas ATM darījumu ieņēmumiem. Ievērojot konta bilances apskates ATM pakalpojuma popularitāti patērētāju vidū un to, ka ATM ir būtisks banku konkurēšanas līdzeklis un konta bilances apskates pakalpojums faktiski ir saistīts ar skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu, vienošanās par maksu par konta bilances apskati ATM kavēja konkurenci ievērojamā konkrētā tirgus daļā. Tādējādi vienošanās nebija objektīvi nepieciešama.

Tā kā bankas nav iesniegušas pierādījumus, Konkurences padome nekonstatē, ka vienošanās par komisijas maksām par skaidras naudas izsniegšanas ATM vai bankas filiālē un konta bilances apskates ATM pakalpojumiem veicināja preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanos vai ekonomisko attīstību un ka vienošanās būtu devusi labumu patērētājiem. Bankas ir fiksējušas pakalpojumu cenas, tādējādi, tieši pretēji, ievērojot lēmuma 9.punktā konstatēto, patērētāji ir zaudējuši no cenu fiksēšanas. Līdz ar to vienošanās neattaisno konkurences ierobežojumu un nebija objektīvi nepieciešama.

11. Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpums

Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteikts, ka *ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par tiešu vai netiešu cenu vai tarifu noteikšanu jebkādā veidā vai to veidošanas noteikumiem, kā arī par tādas informācijas apmaiņu, kura attiecas uz cenām vai realizācijas noteikumiem.*

Banku vienošanās Konkurences padomes ieskatā ir vērtējama kā tāda, kuras mērķis ir vērsts uz konkurences kavēšanu, ierobežošānu vai deformēšanu, jo tā paredz vienošanos konkurentu starpā par vienotām pakalpojumu komisijas maksām (konkurenci ierobežojošais mērķis izriet no banku vienošanos satura).

Kā nostiprināts Eiropas Savienības tiesas (bij. Eiropas Kopienas tiesa) judikatūrā, konkurences tiesībās, vērtējot tā sauktos "mērķa ierobežojumus" [angļu val. – *object restrictions*], uzsvars liekams uz faktu, ka šādas vienošanās aptver nosacījumus, kas brīvas konkurences apstākļos, lēmumus pieņemot individuāli, iespējams, attīstītos citādāk. Citiem vārdiem sakot – mērķa ierobežojumi rada potenciālus vai faktiskus draudus mākslīgi izmainīt tirgus struktūru. Tā, piemēram, Eiropas Kopienas tiesa 06.10.2009. sprieduma apvienotajās lietās C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P un C-519/06 P 63.punktā noteica: „Pirmkārt, no šīs tiesību normas nekādi neizriet, ka pret konkurenci vērsts mērķis ir tikai nolīgumiem, ar kuriem patērētājiem tiek atņemtas zināmas priekšrocības. Otrkārt, ir jāuzsver, ka Tiesa ir nospriedusi, ka Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.pants, kā arī pārējie Līgumā iekļautie konkurences noteikumi ir paredzēti ne vien lai aizsargātu konkurentu vai patērētāju intereses, bet arī lai aizsargātu tirgus struktūru un līdz ar to konkurenci pašu par sevi. Tādējādi nolīguma pret konkurenci vērsta mērķa konstatēšanu nevar pakārtot tam, ka galapatērētājiem tiktu atņemtas efektīvas konkurences priekšrocības piedāvājuma vai cenu ziņā (skatīt pēc analogijas iepriekš minēto spriedumu lietā *T-Mobile Netherlands* u.c., 38. un 39. punkts).”

Konkurences "mērķa ierobežojumi" ir tie, „kuri jau pašā būtībā ir spējīgi potenciāli ierobežot konkurenci”. (..) Spriedumā ANSEAU-NAVEWAM⁵³ lietā Eiropas Kopienas tiesa konstatēja, ka apskatāmais līgums pēc mērķa bija konkurenci ierobežojošs, norādot, ka: „līguma mērķis, ņemot vērā tā noteikumus, juridisko un ekonomisko ietvaru, kādā tas tika noslēgts un pušu rīcību, ir vērsts uz jūtamu konkurences ierobežošanu kopējā tirgū. (..) Šī secinājuma pamatojību neietekmē fakts, ka visu līguma slēdzēju pušu nolūks nav bijis konkurences ierobežošana.” Šo pušu viedokli tiesa atkārtoja lietā CRAM and Rhenzink⁵⁴, kurā tiesa konstatēja: „Lai noskaidrotu vai līguma mērķis ir bijusi konkurences kavēšana, nav nepieciešams noskaidrot, kuras līguma slēdzējas puses iniciatīva ir bijusi jebkura konkrēta līguma punkta iekļaušanai līgumā, vai pierādīt, ka pusēm bijis šāds kopīgs mērķis līguma slēgšanas brīdī. Nozīme ir līguma mērķim kopumā, ekonomiskajā kontekstā, kādā līgumu paredzēts pildīt.”⁵⁵

Konkurences padomes ieskatā lietā vērtētā vienošanās ir definējama kā aizliegta vienošanās starp konkurentiem par pakalpojumu cenu noteikšanu. Vienlaicīgi Konkurences padome uzskata par nepieciešamu sniegt šādas vienošanās kvalifikācijas skaidrojumu, ņemot vērā konkrētās vienošanās būtību, Latvijas un Eiropas Savienības

⁵³ Eiropas Kopienas tiesas 1983.gada 8.novembra spriedums apvienotajās lietās 96-102, 104, 105, 108 un 110/82. NV IAZ International Belgium v. Eiropas Komisija, 25.punkts, [http://eur-lex\(...\)61982J0096](http://eur-lex(...)61982J0096).

⁵⁴ Eiropas Kopienas tiesas 1984.gada 28.marta spriedums apvienotajās lietās 29/83 un 30/83 CRAM un Rhenzink GmbH v. Eiropas Komisija, 26.punkts, [http://eur-lex\(...\)61983J0029](http://eur-lex(...)61983J0029).

⁵⁵ Competition law of the European Community. Ivo Van Bael, Van Bael & Bellis. Kluwer Law International., 2005.gads., 69.-70.lpp.

konkurences tiesību normatīvo regulējumu, judikatūru un līdzšinējo Konkurences padomes praksi.

Konkurences likuma 11.pants nesniedz skaidrojumu par aizliegto vienošanos veidiem un kvalifikācijām, norādot vien, kādas vienošanās no to satura viedokļa ir aizliegtas. Sīkāk aizliegto vienošanos veidi, atkarībā no tā, vai vienošanās puses ir konkurenti (horizontālās vienošanās), vai tirgus dalībnieki, kas darbojas dažādos saimnieciskās darbības līmeņos (vertikālās vienošanās), skaidroti Ministru kabineta noteikumos, kas izdoti saskaņā ar Konkurences likuma regulējumu: MK 29.09.2008. noteikumi Nr.797. par atsevišķu vertikālo vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam; MK 29.09.2008. noteikumi Nr.798. par atsevišķu horizontālo sadarbības vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam (turpmāk – MK noteikumi Nr.798) ; MK 29.09.2008. noteikumi Nr.796. Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem (turpmāk - MK noteikumi Nr.796). MK 29.09.2008. noteikumi Nr.797. netiks iztirzāti, jo lietā vērtētā vienošanās ir slēgta starp konkurentiem – tāad kvalificējama kā horizontālā vienošanās.

MK noteikumu Nr.798. 2.1.apakšpunktā horizontālā sadarbības vienošanās skaidrota kā vienošanās starp esošiem vai potenciāliem konkurentiem par kopīgu darbību, lai efektīvizētu saimniecisko darbību. Piemēri, kas ilustratīvi parāda ar šiem noteikumiem aptverto vienošanos būtību, izriet no noteikumu normām, tajos ietvertajiem piemēriem – *vienošanās par kopīgu preces iepirkumu, pārdošanu vai izplatīšanu un kopīgu preces reklamēšanu, kuras nav pakļautas vienošanās aizliegumam, specializācijas vienošanās un vienošanās par kopīgas preces ražošanu, kuras nav pakļautas vienošanās aizliegumam u.c.* Noteikumu formulējums iezīmē skaidru robežšķirtni starp atļautām sadarbības formām konkurentu starpā un tādām, kuru mērķis, gluži pretēji, ir tieši vērsts uz konkurences ierobežošanu. To apliecina, tajā skaitā, MK noteikumu Nr.798 2.9.apakšpunktā sniegtā horizontālā karteļa vienošanās definīcija kā pretnostatījums horizontālajām sadarbības vienošanām – *vienošanās starp konkurentiem, kuras mērķis ir kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci starp tiem, tai skaitā vienošanās par tiešu vai netiešu cenu vai tarifu noteikšanu jebkādā veidā vai to veidošanas noteikumiem, kā arī par tādas informācijas apmaiņu, kura attiecas uz cenām vai realizācijas noteikumiem, vienošanās par ražošanas vai realizācijas apjomu, tirgu, tehniskās attīstības vai investīciju ierobežošanu vai kontroli, vienošanās par tirgus sadali, ņemot vērā teritoriju, pircējus, piegādātājus vai citus nosacījumus, un vienošanās par piedalīšanos vai nepiedalīšanos konkursos vai izolēs vai par šīs darbības (bezdarbības) noteikumiem.* Konkrētajā lietā analizētā banku vienošanās ne pēc satura, ne jēgas neatbilst horizontālās sadarbības vienošanās būtībai un tiesiskajam ietvaram, un līdz ar to nav pamatoti to vērtēt atbilstoši MK noteikumu Nr.798 2.10.apakšpunktam kā aizliegtu horizontālu sadarbības vienošanos, bet kā aizliegta vienošanās starp konkurentiem par pakalpojumu cenu noteikšanu tā vērtējama analogiski MK noteikumu Nr.798 2.9.apakšpunktam.

Lai gan Konkurences likums un tam pakārtotie normatīvie akti veidoti pēc analogijas ar attiecīgajām Eiropas Savienības konkurences tiesību normām, jāatzīst, ka Latvijas regulējums atsevišķos aspektos ir šaurāks, kas skaidri iezīmējas, nonākot pie pārkāpuma kvalifikācijas, kam ir būtiska nozīme jebkurā lietā, veicot naudas soda aprēķinu. Proti – MK noteikumu Nr. 796 15.punktā noteikts strikts ietvars pārkāpuma kvalifikācijai – *Pēc pārkāpuma veida par vieglu pārkāpumu uzskata aizliegtas vertikālās vienošanās un aizliegtas horizontālās sadarbības vienošanās, kā arī dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu mazumtirdzniecībā, par smagu pārkāpumu - dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu un vertikālās vienošanās, kuru mērķis ir ierobežot pircēja iespēju noteikt tālākpārdošanas cenu, par sevišķi*

smagu pārkāpumu - horizontālās karteļu vienošanās un vienošanās, kuras satur ierobežojumus preču importam vai eksportam. Kā redzams no minētās tiesību normas, tā, nosakot naudas sodu, faktiski neatstāj iespēju konkrētu pārkāpumu kvalificēt citādāk, kā tikai uzskaitītājā veidā, kam konkrētajā lietā ir būtiska nozīme. Eiropas Savienības konkurences tiesībās nav šāda strikta ietvara, kas dod iespēju kvalificēt pārkāpumu atbilstoši konkrētajam gadījumam, jo ne visas situācijas iespējams aptvert ar precīzu tiesību normu. Tas īpaši raksturīgi ir konkurences tiesībām, kur pat pārkāpumus nosakošajos pantos, tajā skaitā 11.panta pirmajā daļā, norādītās pārkāpuma izpausmes minētas neizsmeļošā veidā - kā piemēri.

Aizliegtas vienošanās starp konkurentiem par cenu noteikšanu (cenu fiksēšana, minimālo cenu noteikšana), to skaitā karteļa vienošanās, pieder pie smagākajām aizliegtu vienošanos formām. Eiropas Savienības konkurences tiesībās karteļa definīcija nav sniegta, tā ir attīstīta Eiropas Komisijas lēmumu pieņemšanas praksē un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā. Karteļa jēdzienu parasti raksturo ne tikai konkurentu attiecīgas darbības, bet arī slepenība, kādā koordinācija tiek realizēta, konkurentiem apzinoties tiesiskās sekas, kādas var iestāties karteļa atklāšanas gadījumā. Eiropas Savienības tiesībās lietotais slepenā karteļa [secret cartel] jēdziens atrodams arī Eiropas Komisijas Paziņojumā par atbrīvojumu no soda naudas un soda naudas samazināšanu karteļu gadījumos, kur cita starpā noteikts: „Šajā paziņojumā ir noteikta shēma to uzņēmumu sadarbības atbalstīšanai Eiropas Komisijas izmeklēšanā, kuri piedalās vai ir piedalījušies slepenos karteļos, kas ietekmē Kopienu. Karteļi ir vienošanās un/vai saskaņotas darbības starp diviem vai vairākiem konkurentiem ar mērķi saskaņot savas pret konkurenci vērstās darbības tirgū un/vai ietekmēt attiecīgos konkurences rādītājus, īstenojot tādu praksi kā iepirkuma vai pārdošanas cenu vai citu tirdzniecības nosacījumu noteikšana, ražošanas vai pārdošanas kvotu piešķiršana, tirgu sadalīšana, tostarp manipulēšana ar cenu piedāvājumu, ierobežojumu noteikšana importam vai eksportam un/vai pret konkurenci vērstas darbības attiecībā uz citiem konkurentiem. Šāda prakse ir viens no vissmagākajiem EK Līguma 81. panta pārkāpumiem. (...)Pēc būtības slepenus karteļus bieži vien ir grūti atklāt un izmeklēt bez sadarbības ar uzņēmumiem vai privātpersonām, kas tajos iesaistītas. Tāpēc Komisija uzskata, ka Kopienas interesēs ir atalgot šāda veida nelegālā darbībā iesaistītos uzņēmumus, kuri labprāt izbeidz savu līdzdalību un sadarbojas Komisijas izmeklēšanā, neatkarīgi no pārējiem kartelī iesaistītajiem uzņēmumiem. Patērētāju un iedzīvotāju ieinteresētība slepeno karteļu atklāšanā un sodīšanā ir svarīgāka par ieinteresētību to uzņēmumu sodīšanā, kas Komisijai ļauj atklāt un aizliegt attiecīgo praksi.”⁵⁶

Ņemot vērā izklāstīto argumentāciju un konkrētās lietas faktus, Konkurences padome uzskata par pamatotu banku vienošanos kvalificēt kā aizliegtu vienošanos starp konkurentiem par pakalpojumu cenu, ņemot vērā tās mērķi, ekonomisko un juridisko ietvaru, kas detalizēti skaidrots šajā lēmumā, kā arī ievērojot lēmumā sniegto banku vienošanos izvērtējumu atbilstoši Konkurences likuma 11.panta otrajā daļā sniegtajiem kumulatīvajiem kritērijiem (skatīt lēmuma 10. punktu).

Bankas Vēstulē Nr.215 (2.– 6.lpp.) norāda, ka Konkurences padome nepareizi atsaucas uz Eiropas Komisijas secinājumiem VISA un MasterCard lietās, jo Eiropas Komisija tajās vērtēja reģionālās nevis vietējās komisijas maksas, un tādējādi VISA un MasterCard lēmumos izdarītie secinājumi nav attiecināmi uz vietējās MIF izvērtējumu. Vēlāk Swedbank mainīja nostāju, atsaucoties uz Eiropas Komisijas vadlīnijām, norādot, ka vienošanās par MIF ir atzīstama par tādu, kura var potenciāli ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, tādēļ tā ir vērtējama saskaņā ar LESD 101.pantu atsevišķi vai kopā ar Konkurences likuma 11.pantu un MasterCard un VISA lēmumos izdarītie secinājumi ir

⁵⁶ Komisijas Paziņojums par atbrīvojumu no soda naudas un soda naudas samazināšanu karteļu gadījumos (2006/C298/11), 1. un 3.punkts [http://eur-lex\(...\)52006XC1208\(04\):LV:HTML](http://eur-lex(...)52006XC1208(04):LV:HTML).

piemērojami Konkurences padomes lietā. Atsaucoties uz Padomes Regulas (EK) Nr.1/2003 3.panta 2.punktu un 16.panta 2.punktu, Swedbank norāda, ka valsts konkurences tiesību aktu piemērošana nedrīkst izraisīt tādu vienošanos aizliegšanu, kuras var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, bet kuras neierobežo konkurenci Līguma 81.panta 1.punkta nozīmē vai kuras atbilst Līguma 81. panta 3. punkta nosacījumiem un, ja dalībvalstu konkurences iestādes atbilstoši Līguma 81. pantam vai 82.pantam lemj par vienošanos, lēmumiem vai darbībām, uz kurām jau attiecas Eiropas Komisijas lēmums, tās nevar pieņemt lēmumus, kuri ir pretrunā ar Eiropas Komisijas pieņemto lēmumu. Papildus Swedbank norāda, ka [...] konkurences iestādēm, pieņemot lēmumus lietās atbilstoši LESD 101.pantam, kā atskaites punkts kalpo Kopienas tiesu spriedumos un Eiropas Komisijas agrākajos lēmumos un noteikumos noteiktie standarti, atsaucoties uz Eiropas Komisijas paziņojuma „Par sadarbību konkurences iestāžu tīklā” 54.punkta b) apakšpunktu. Balstoties uz iepriekšminēto, Swedbank vēlas norādīt, ka, izvērtējot vienošanos starp tirgus dalībniekiem atbilstoši LESD 101.pantam un Konkurences likuma 11.pantam, Konkurences padome nedrīkst vērtēt vietējo MIF stingrāk, kā to darījusi Eiropas Komisija, vērtējot līdzīga rakstura vienošanās. Tādējādi Swedbank 10.12.2010. vēstulē Nr.316LG00-192A (3.lpp.) papildus citiem apsvērumiem norāda, ka banku vienošanās nav kvalificējama kā vienošanās pēc mērķa un ka konkrēta līmeņa MIF nepārkāpj LESD 101.pantu, atsaucoties uz to, ka:

1. Eiropas Komisija MasterCard lietā jautājumu par to, vai MIF ir vienošanās pēc mērķa, atstāja atvērtu, kā arī Eiropas Komisijas konkurences komisāres N.Krūsas⁵⁷ (*N.Kroes*) runā norādīts, ka „Lēmums [MasterCard lēmums] nevar aizliegt un neaizliedz MIF kā tādas. Ikviens shēma un ikviens MIF gadījums ir vērtējams atsevišķi”.
2. Eiropas Komisija ir pieņēmusi pagaidu vienošanos ar MasterCard attiecībā uz MIF un piekritusi VISA piedāvātajām MIF, tādējādi apliecinot, ka konkrēta līmeņa MIF nepārkāpj LESD 101.pantu.
3. ja horizontālas vienošanās, kuru mērķis ir kavēt un ierobežot konkurenci, tiktu traktētas kā tādas, kurām ir piemērojams 11.panta otrajā daļā paredzētais izņēmums, tad tas būtu pretrunā ar Latvijas konkurences tiesībām, jo Konkurences padome citās šāda veida vienošanās lietās 11.panta otro daļu nav vērtējusi.

Konkurences padome norāda, ka Eiropas Komisija nav pieņēmusi lēmumu, kas attiektos uz lietā vērtētajām MIF vietējiem darījumiem, tādēļ Konkurences padome nepieņem lēmumu lietā, par kuru lēmumu pieņēmusi Eiropas Komisija.

Vērtējot MIF atbilstoši LESD 101.pantam, Konkurences padomes secinājumi lietā nevarētu būt atšķirīgi, jo neatkarīgi no piemērotās normas faktiskie apstākļi tirgū un pierādījumu sastāvs lietā nemainītos. Līdz ar to, pat ja MIF lietā tiktu vērtēts saskaņā ar LESD 101.pantu, no tā automātiski neizrietētu pienākums Konkurences padomei balstīties tikai uz Eiropas Komisijas izdarītajiem secinājumiem, neņemot vērā faktiskos apstākļus lietā.

Konkurences padome nepiekrīt Swedbank interpretācijai par Eiropas Komisijas paziņojuma „Par sadarbību konkurences iestāžu tīklā” 54.punkta b) apakšpunktu, jo šī norma neaizliedz dalībvalstīm izdarīt atšķirīgu vērtējumu atšķirīgos faktiskajos apstākļos. Tulkojot un interpretējot šo normu, svarīgi ievērot kontekstu, kādā tā tiek minēta. Eiropas Komisijas paziņojuma „Par sadarbību konkurences iestāžu tīklā” 50. – 57.punktā ir precizēti konkurences iestāžu (tai skaitā Eiropas Komisijas) sadarbības noteikumi, Eiropas Komisijai ierosinot un izskatot LESD 101. un 102.panta lietas atbilstoši Regulas 1/2003 11.panta sestajai daļai, tai skaitā, sadalot Eiropas Komisijas un dalībvalstu konkurences iestāžu kompetenci, un konkrēti, 54.punkta b) apakšpunkts nosaka vienu no gadījumiem, kurā Eiropas Komisija var ierosināt lietu saskaņā ar

⁵⁷ Eiropas Komisijas konkurences komisāre 2004. – 2009.

Regulas 1/2003 11.panta sesto daļu, tas ir, lai nodrošinātu vienotas prakses piemērošanu, kur Kopienas tiesu spriedumos un Eiropas Komisijas agrākajos lēmumos un noteikumos noteiktajiem standartiem vajadzētu kalpot kā atskaites punktiem, turklāt minētā norma atklāj, ka Eiropas Komisijas iejaukšanās pamats ir nepieciešamība novērst būtiskas prakses atšķirības. Līdz ar to Eiropas Komisijas paziņojuma „Par sadarbību konkurences iestāžu tīklā” 54.punkta b) apakšpunkts neuzliek par pienākumu balstīties tikai uz Eiropas Komisijas izdarītajiem secinājumiem, neņemot vērā faktiskos apstākļus lietā. Minēto apliecina arī Swedbank norāde uz Eiropas Komisijas Konkurences komisāres N.Krūsas runā teikto, ka „Ikviena shēma un ikviens MIF gadījums ir vērtējams atsevišķi”, ko Konkurences padome attiecībā uz vietējām MIF veic lietā. Tai pašā laikā attiecībā uz lietā vienādiem vai pielīdzināmiem apstākļiem Eiropas Komisijas praksē un tās lēmumos noteiktajiem standartiem, Konkurences padome ir ņēmusi vērā Eiropas Komisijas izdarītos secinājumus gan VISA, gan MasterCard lēmumos, ciktāl faktiskie apstākļi konkrētajā lietā nav atšķirīgi. Piemēram, atsaucoties uz VISA lēmumu attiecībā uz MIF, Konkurences padome jau lietas izpētes sākumā (16.03.2009. vēstules) norādīja lietas dalībniekiem, ka vienošanās par MIF, ņemot vērā tās piemērošanas un apmaksas principus, ko neietekmē darījuma vietējais vai pārrobežu raksturs, ietilpst Konkurences likuma 11.panta tvērumā.

N.Krūsa norāda, ka MasterCard lēmums nebūtu uztverams kā tāds, kurš vispārēji aizliedz MIF kā tādas, tādējādi saprotams, ka pie konkrētiem apstākļiem (pierādījumiem) vienošanās par MIF var būt nesaderīga ar LESD 101.pantu. MasterCard lēmumā Eiropas Komisija konstatēja, ka MasterCard noteiktā MIF nav saderīga ar LESD 101.pantu un to aizliedza. Atsaucoties uz Eiropas Komisijas un Kopienas tiesu praksi, MasterCard lēmumā Eiropas Komisija norādīja, ka vienošanās pēc mērķa koncepts nepieprasa, lai vienošanās dalībniekiem būtu subjektīvs nodoms ierobežot konkurenci. Vienošanās var būt ierobežojoša pēc mērķa pat, ja vienošanās puses var parādīt, ka to mērķis primāri nav ierobežot konkurenci vai ka tām ir citi atzīstami mērķi. Argumenti, kuru jēga ir parādīt, ka vienošanās var piemist arī mērķi, lai veicinātu konkurenci, vai tā rezultātā iespējamās labvēlīgās sekas, nav izvērtējami 81.panta pirmās daļas kontekstā, bet gan vērtējot vienošanās atbilstoši 81.panta trešajai daļai. Lai vienošanās kvalificētos kā vienošanās pēc mērķa, ir pietiekami, ja vienošanās pēc tās būtības potenciāli ierobežo konkurenci, piemēram, ka tās acīmredzams rezultāts ir cenu fiksēšana. (..) Fakts, ka MIF nosaka minimālo līmeni cenai, kura tirgotājam ir jāmaksā par karšu pieņemšanas pakalpojumu, neapšaubāmi norāda, ka MasterCard MIF pēc tās būtības fiksē cenu. Lai arī MasterCard lēmumā Eiropas Komisija atstāj atvērtu jautājumu par mērķi, norādot, ka šādu noteiktu secinājumu nav nepieciešams izdarīt tādēļ, ka ir skaidri konstatējamās MIF sekas. Iepriekš norādītā Eiropas Kopienas tiesu un Eiropas Komisijas prakses analīze un secinājumi apliecina, ka Eiropas Komisija MIF vērtē kā vienošanos pēc mērķa. Minēto apliecina arī lēmumā par VISA piedāvāto apņemšanos norādītais, kur 21.punktā Eiropas Komisija atklāj, ka vēstulē VISA par faktu konstatāciju (The Statement of Objections) tā puda bažas par to, ka MIF pēc mērķa un arī pēc sekām būtiski ierobežo konkurenci pieņemšanas tirgos, kaitējot tirgotājiem un netieši, pircējiem. Līdz ar to secināms, ka Konkurences padome lietā nepiemēro stingrākus standartus kā Eiropas Komisija, kā norāda Swedbank. Vērtējot vienošanās mērķi, Konkurences padome ņem vērā to, ka Eiropas Komisijas lietās, kur vērtētas VISA vai MasterCard noteiktās alternatīvās MIF likmes, kas primāri piemērojamas starptautiskajiem darījumiem, jo starptautisko maksājumu gadījumos iepriekš nav iespējams identificēt visus iespējamus tirgus dalībniekus (darījuma partnerus), bet konkrētajā gadījumā vienošanos par MIF (un citām komisijas maksām) ir noslēgušas tiešās labuma guvējas (bankas) no komisijas maksām par vietējiem darījumiem, situācijā, kad darījuma partneri ir identificējami.

MIF samazināšana no 21.06.2008. bija MasterCard iniciatīva, lai izvairītos no

MasterCard lēmumā noteikto sankciju piemērošanas riska, jo minētais datums tika noteikts MasterCard lēmumā, līdz kuram MasterCard bija jāizpilda Eiropas Komisijas uzliktie pienākumi, tādējādi konkrētajā gadījumā Komisija nav pieņēmusi MasterCard MIF, kā norāda Swedbank. Vēlākās MasterCard rīcības rezultātā, atkārtoti ieviešot, bet būtiski samazinot MIF apmēru, Konkurences komisāre norādīja, ka negatavojas ierosināt Komisijai izskatīt jautājumu par to, vai MasterCard nav izpildījis Komisijas 2007.gada lēmumu vai pārkāpis pretmonopola noteikumus, kas pats par sevi neaplicina, ka konkrēta līmeņa MIF nepārkāpj LESD 101.pantu. Tāpat fakts, ka Eiropas Komisija ir pieņēmusi VISA piedāvātās būtiski samazinātās MIF, neaplicina, ka Eiropas Komisija atzītu jebkura līmeņa MIF atbilstību LESD 101.pantam.

Pārkāpums konkrētajā lietā izriet no pierādījumu sastāva, ko Konkurences padome vērtē, ņemot vērā šīs lietas apstākļus, nevis no Eiropas Komisijas rīcības, pieņemot VISA un MasterCard apņemšanos. Regulas 1/2003 9.panta pirmajā daļā paredzētais Komisijas lēmums, kādu Komisija ir pieņēmusi attiecībā uz VISA apņemšanos, ievērojot Regulas 1/2003 preambulas 13.punktu, nav interpretējams kā nolēmums, ka VISA MIF nepārkāpj LESD 101.pantu. Minēto ir uzsvērusi arī Eiropas Komisija lēmumā par VISA apņemšanos. Svarīgi uzsvērt preambulas 13.punktā norādīto, ka šādi Eiropas Komisijas saistību lēmumi neierobežo dalībvalstu konkurences iestāžu un tiesu pilnvaras izdarīt secinājumus par pārkāpumu un lemt par attiecīgo lietu.

Nepieciešamība izvērtēt aizliegtu vienošanos atbilstoši Konkurences likuma 11.panta otrās daļas noteikumiem izriet no konkrētās lietas apstākļiem. Konkurences likums neuzliek par pienākumu aizliegtu vienošanos pārkāpumu lietās lēmumā vērtēt vienošanās saskaņā ar 11.panta otro daļu, jo īpaši lietās, kurās viennozīmīgi nevar būt saskatāma vienošanās pozitīva ietekme. Ievērojot to, ka Eiropas Komisija ir atzinusi, ka vienošanās par MIF konkrētos apstākļos var atbilst LESD 101.panta trešās daļas nosacījumiem (VISA lēmums), Konkurences padome izvērtē banku vienošanās par MIF atbilstību Konkurences likuma 11.panta otrai daļai, lai izvairītos no banku atbildības pārvērtēšanas un interešu aizskāruma, kas varētu rasties, to neizvērtējot. Jebkurā gadījumā Konkurences likuma 11.panta otrajā daļā noteikto kritēriju izvērtēšana neizslēdz vienošanās kvalificēšanu pēc mērķa.

Izvērtējot visu iepriekšminēto, Konkurences padome konstatē, ka banku vienošanās ir kvalificējama kā aizliegta vienošanās saskaņā ar 11.panta pirmās daļas 1.punktu, kuras mērķis un sekas bija konkurences kavēšana, ierobežošana un deformēšana.

12. Rakstveida apņemšanās

Atsaucoties uz Konkurences likuma 27.² panta otro daļu, lietas dalībnieces ierosināja rakstveidā apņemties pildīt noteiktus tiesiskos pienākumus, ja Konkurences padome pieņemtu lēmumu par lietas izpētes izbeigšanu. Lietas dalībnieki piedāvā atcelt vietējās MIF, nosakot vienu gadu ilgu pārejas periodu, kura laikā bankas piemērotu komisijas maksu apmērus atbilstoši PSE pētījumos aprēķinātajām izmaksām un šajā laikā pēc to izvēles divpusēji vienotos par komisijas maksu apmēriem. Nevienošanās gadījumā pēc viena gada pārejas perioda tiktu piemērotas attiecīgās VISA un MasterCard noteiktās komisijas maksu likmes.⁵⁸

Saskaņā ar Konkurences likuma 27.² panta otro daļu lēmumu par lietas izpētes izbeigšanu var pieņemt, ja tirgus dalībnieks rakstveidā apņemas pildīt noteiktus tiesiskos pienākumus, kas novērš konkurences kavēšanu, ierobežošanu vai deformēšanu, un Konkurences padome, izvērtējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, uzskata to par lietderīgu.

⁵⁸ LKA 02.07.2010. vēstules Nr.4.3.-95/215, 35.lpp.

Konkurences padomes ieskatā banku apņemšanās atcelt vietējās MIF, nosakot vienu gadu ilgu pārejas periodu, nevar novērst konkurences kavēšanu, ierobežošanu vai deformēšanu tirgos, kuros jau radīta būtiska negatīva ietekme vairāku gadu garumā. Bankas ir izdarījušas īpaši smagu Konkurences likuma pārkāpumu – aizliegtu vienošanos starp konkurentiem par pakalpojumu cenu noteikšanu. Konkurences padome uzskata, ka lietā nepieciešams izdot administratīvo aktu par pārkāpuma konstatēšanu un piemērot naudas sodu par pārkāpuma izdarīšanu, lai atturētu šī lēmuma adresātus un citus tirgus dalībniekus no Konkurences likuma pārkāpumu izdarīšanas. Tādējādi lietas izpētes izbeigšana ar rakstveida apņemšanos lietā nav uzskatāma par lietderīgu.

13. Naudas soda aprēķins

13.1. Ņemot vērā lietā konstatētos faktus un pierādījumus to kopsakarā, Konkurences padome secina, ka Aizkraukles banka, Komercbanka Baltikums, Baltic International Bank, GE Money Bank, DnB NOR Banka, Swedbank, Latvijas Biznesa banka, Hipotēku banka”, Latvijas Krājbanka, LTB Bank, SMP Bank, Norvik banka, Citadele banka, PrivatBank, Reģionālā investīciju banka, Rietumu Banka, Danske Bank, SEB banka, Trasta komercbanka, UniCredit Bank, VEF banka un Nordea darbības atbilst Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpuma tiesiskā sastāva pazīmēm (lēmuma 11.punkts). Aizliegtās vienošanās pārkāpums noticis starp tirgus dalībniekiem, kas ir konkurenti.

13.2. Ja Konkurences padome konstatē tirgus dalībnieku darbības šā likuma 11.panta pirmās daļas pārkāpumu, tā pieņem lēmumu par pārkāpumu konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu (Konkurences likuma 12.panta pirmā daļa). Turpat 12.panta trešā daļa paredz, ka Konkurences padome ir tiesīga uzlikt konkurentiem naudas sodu līdz 10 procentu apmēram no to pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma katram, bet ne mazāk kā 500 latu katram.

13.3. Saskaņā ar taisnīguma principu par katru izdarīto pārkāpumu pārkāpējam jāpiemēro samērīgs sods. Lai noteiktu naudas soda apmēru, Konkurences padome izvērtēja pārkāpumu atbilstoši MK noteikumiem Nr.796 kopsakarā ar Administratīvā procesa likuma 66.panta pirmajā daļā noteiktajiem lēmuma satura noteikšanas pamatprincipiem.

13.4. MK noteikumu Nr.796 3.punkts paredz, ka naudas sodu aprēķina procentos no tirgus dalībnieka pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījuma pirms pārkāpuma konstatēšanas dienas. Savukārt MK noteikumu Nr.796 6.punkts nosaka, ka par kredītiestāžu neto apgrozījumu atzīst šādu ienākumu posteņu summu:

1. ienākumi no procentiem;
2. ienākumi no vērtspapīriem;
3. saņemtā komisijas atlīdzība;
4. finanšu operācijās gūtā neto peļņa;
5. ienākumi no cita veida darbības.

MK noteikumu Nr.796 7.punktā īpaši norādīts, ka kredītiestāžu neto apgrozījumā ieskaita ienākumus, kas ietverti kredītiestāžu gada pārskatos un konsolidētajos pārskatos. Ievērojot banku sniegto informāciju lietā un Administratīvās apgabaltiesas 28.06.2010. spriedumā SIA „Mobilux” lietā Nr.A43005309 noteikto, ka naudas soda aprēķinā gada pārskata datus var ņemt vērā tikai pēc tam, kad tie apstiprināti akcionāru sapulcē, lietas dalībnieku neto apgrozījums nosakāms saskaņā ar pēdējā finanšu gada pirms pārkāpuma konstatēšanas dienas gada pārskata datiem, kuri apstiprināti akcionāru sapulcē. Saskaņā ar banku iesniegtajiem un banku interneta

vietnēs pieejamiem gada pārskatiem attiecīgo ienākumu posteņu summa redzama 18.tabulā.

18.tabula. Lietas dalībnieku neto apgrozījums atbilstoši MK noteikumiem Nr.796

	Neto apgrozījums (LVL)	Pārskata finanšu gads
Aizkraukles banka	64 547 000	2009
Baltic International Bank	10 718 573	2009
Citadele banka*	190 981 000	2009
Danske Bank	22 398 288	2009
DnB NOR Banka	107 350 000	2009
GE Money Bank	33 935 000	2009
Hipotēku banka	53 456 000	2009
Komerbanka Baltikums	10 914 000	2010
Latvijas Biznesa banka	6 068 000	2009
Latvijas Krājbanka	57 557 000	2009
LTB Bank	2 132 000	2009
Nordea	67 692 658	2010
Norvik banka	50 455 000	2009
PrivatBank	13 715 000	2009
Reģionālā investīciju banka	12 138 066	2009
Rietumu Banka	66 620 000	2009
SEB banka	122 801 000	2010
SMP Bank	5 391 000	2009
Swedbank	314 486 000	2009
Trasta komercbanka	20 767 000	2009
UniCredit Bank	43 483 000	2009
VEF banka	189 732	2009

* - Citadele banka neto apgrozījums aprēķināts saskaņā ar AS „Parex banka” 2009.gada pārskata datiem, pamatojoties uz Citadele banka un AS „Parex banka” 28.07.2010. līgumu par uzņēmuma pāreju, ar kuru Citadele banka ar 01.08.2010., tai skaitā, pārņem tiesības un saistības, kas izriet no VISA un MC līgumiem (Citadele banka 10.08.2010. vēstule Nr.2.1.4.-02/05).

13.5. Nosakot naudas soda apmēru, ņem vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu (MK noteikumu Nr.796 13.punkts). Turpat 14.punktā noteikts, ka, nosakot pārkāpuma smaguma pakāpi, ņem vērā pārkāpuma veidu, radītās vai iespējamās sekas, katra iesaistītā tirgus dalībnieka lomu pārkāpumā.

Pārkāpuma smagums. Saskaņā ar MK noteikumu Nr.796 15.punktu – pēc **pārkāpuma veida** par vieglu pārkāpumu uzskata aizliegtas vertikālās vienošanās un aizliegtas horizontālās sadarbības vienošanās, kā arī dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu mazumtirdzniecībā, par smagu pārkāpumu – dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu un vertikālās vienošanās, kuru mērķis ir ierobežot pircēja iespēju noteikt tālākpārdošanas cenu, par sevišķi smagu pārkāpumu – horizontālās karteļu vienošanās un vienošanās, kuras satur ierobežojumus preču importam vai eksportam. Kā skaidrots šī lēmuma 11.punktā, Konkurences padome pārkāpumu lietas dalībnieku darbībās kvalificējusi kā aizliegtu vienošanos starp konkurentiem par pakalpojumu cenas noteikšanu, kas neatbilst aizliegtas horizontālās sadarbības vienošanās ietvaram, taču, vērtējot vienošanās konkrētajā lietā, jāsecina, ka pārkāpums, nav uzskatāms arī par horizontālo karteļa vienošanos. MK noteikumu Nr.796 15.punkts neparedz šādu kvalifikāciju pēc pārkāpumu veida. Tajā pašā laikā vienošanās starp konkurentiem par pakalpojumu cenām (cenu fiksēšana, minimālo cenu noteikšana) ir

smagākais no aizliegtu vienošanos veidiem.⁵⁹ Ņemot vērā minēto un ievērojot MK noteikumu Nr.798 2.9.apakšpunktā sniegto definīciju, kas attiecībā uz konstatēto pārkāpumu izmantojama un attiecināma tiktāl, lai noteiktu pārkāpuma veidu un tā smaguma pakāpi atbilstoši MK Nr.796 15.punktam, naudas sods tirgus dalībniekiem nosakāms kā par sevišķi smagu pārkāpumu.

Pārkāpuma radītās vai iespējamās sekas. Vienošanās par MIF būtiski ierobežoja pieņēmjebanku konkurenci, jo MIF veidoja būtisku MSC daļu, kas izpaudās kā minimālā MSC komisijas maksa, radot kopīgu banku sapratni par zemāko MSC līmeni tirgū un slāpējot motivāciju bankām iesaistīties pieņemšanas tirgū. Vienošanās par MIF ietekmēja banku rīcību, nosakot MSC arī iekšējiem darījumiem. Tāpat MIF kavēja VISA, MasterCard un American Express maksājumu sistēmu konkurenci augšupejošā tirgū. Vienošanās ietekmēja konkurenci būtiskā konkrēto tirgu daļā.

Vienošanās par daudzpusējām komisijas maksām par skaidras naudas izsniegšanu ATM un bankas filiālē un konta bilances apskati ATM kavēja ATM banku savstarpējo cenu konkurenci, noteica minimālo maksu izdevējbankai par tās klientu darbībām citu banku ATM, kā arī radīja nelabvēlīgas sekas banku konkurencei izdošanas un pieņemšanas tirgos un banku konkurencei kopumā (lēmuma 9.2.punkts). Vienošanās ietekmēja konkurenci būtiskā konkrēto tirgu daļā.

Katra iesaistītā tirgus dalībnieka lomu pārkāpumā. Izvērtējot katra pārkāpumā iesaistītā tirgus dalībnieka lomu, ņem vērā, vai tirgus dalībnieks bijis pārkāpuma iniciators un vai tam bijusi aktīva vai pasīva loma (MK noteikumu Nr.796 16.punkts).

Lietā izdalāmas vairākas pārkāpuma epizodes: vienošanās par (1) MIF, (2) komisijas maksām par skaidras naudas izsniegšanu ATM un bankas filiālē un (3) komisijas maksām par konta bilances apskatīšanu ATM. Tādēļ, izvērtējot katra tirgus dalībnieka lomu, Konkurences padome ņem vērā tirgus dalībnieku lomu katrā vienošanās epizodē.

- (1) *Vienošanās par MIF.* Attiecībā uz vienošanos par MIF lietā nav konstatējams, kura banka bija iniciators vienošanās noslēgšanai. Ņemot vērā, ka visi lietas dalībnieki ir ievērojuši vienošanos un piemērojuši, maksājot un/vai saņemot vienošanās rezultātā noteiktās starpbanku komisijas maksas, un guvuši finansiālu labumu, visiem lietas dalībniekiem (bankām) ir bijusi aktīva loma pārkāpuma izdarīšanā, izņemot VEF banka un PrivatBank, kuru dalība pārkāpumā vērtējama kā pasīva. VEF banka pārtrauca dalību maksājumu sistēmās VISA 22.04.2005. un Eurocard/MasterCard 2006.gada jūnijā un līdz pat VEF banka likvidācijas procesa uzsākšanai neatsāka aktīvu darbību ne izdošanas, ne pieņemšanas tirgos. Ņemot vērā minēto, VEF bankas rīcība konstatētā pārkāpuma ietvaros pēc 2006.gada jūnija atzīstama par pasīvu. Kā pasīva vērtējama arī PrivatBank dalība konstatētajā pārkāpumā, jo PrivatBank pārkāpuma periodā līdz 10.03.2008. nebija izdevusi maksājumu kartes.
- (2) *Vienošanās par starpbanku komisijas maksām par skaidras naudas izsniegšanu ATM un bankas filiālē.* Iniciatora loma nav piešķirama nevienai bankai. Visi lietas dalībnieki ir ievērojuši vienošanos un piemērojuši, maksājot un/vai saņemot vienošanās rezultātā noteiktās starpbanku komisijas maksas, tādēļ visiem lietas dalībniekiem ir bijusi aktīva loma pārkāpuma izdarīšanā. Būtiskāka loma piešķirama ATM bankām (Swedbank, SEB banka, Latvijas Krājbanka, Citadele banka, DnB Nord banka, GE Money Bank, Nordea, Hipotēku banka, Rietumu banka), kuras guva lielāku labumu no vienošanās nekā bankas, kurām nebija ATM. Aizkraukles banka loma starp ATM bankām

⁵⁹ sal. Eiropas Komisijas Pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr.1/2003 23.panta 2.punkta a)apakšpunktu (2006/C 210/02) 23.punkts

ir samazināma, jo Aizkraukles banka 2006.gadā likvidēja ATM tīklu. PrivatBank un VEF banka rīcība vērtējama kā pasīva iepriekš norādīto iemeslu dēļ.

- (3) *Vienošanās par starpbanku komisijas maksu par konta bilances apskatīšanu ATM.* Visi lietas dalībnieki ir ievērojuši vienošanos, maksājot un/vai saņemot vienošanās rezultātā noteiktās starpbanku komisijas maksas, tādēļ visām bankām ir bijusi aktīva loma pārkāpuma izdarīšanā, izņemot PrivatBank un VEF banka, kuru rīcība vērtējama kā pasīva iepriekš norādīto iemeslu dēļ. Būtiskāka loma piešķirama ATM bankām (Swedbank, SEB banka, Latvijas Krājbanka, Citadele banka, DnB Nord banka, GE Money Bank, Nordea, Hipotēku banka, Rietumu banka), kuras guva lielāku labumu no vienošanās nekā bankas, kurām nebija ATM. Aizkraukles banka loma starp ATM bankām ir samazināma, jo Aizkraukles banka 2006.gadā likvidēja ATM tīklu.

Saskaņā ar MK noteikumu Nr.796 18.4.apakšpunktu, ja izdarīts sevišķi smags pārkāpums, naudas soda apmērs nosakāms no 1,5 līdz 7 % no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma. Atbilstoši Konkurences likuma 12.panta otrās un trešās daļas noteikumiem un ņemot vērā izdarīto pārkāpumu smagumu un lietas dalībnieku lomu izvērtējumu pārkāpumā, naudas sods lietas dalībniekiem nosakāms sekojošā apmērā (%) no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma:

19.tabula. Naudas soda apmērs, ņemot vērā izdarīto pārkāpumu smagumu un lietas dalībnieku lomu pārkāpumā

Banka	%
Aizkraukles banka	1,8
Baltic International Bank	1,9
Citadele banka (Parex banka)	2
Danske Bank	1,9
DnB NORD Banka	2
GE Money Bank	2
Hipotēku banka	2
Komercbanka Baltikums	1,9
Latvijas Biznesa banka	1,9
Latvijas Krājbanka	2
LTB Bank	1,9
Nordea	2
Norvik banka	1,9
PrivatBank	1,6
Reģionālā investīciju banka	1,9
Rietumu Banka	2
SEB banka	2
SMP Bank	1,9
Swedbank	2
Trasta komercbanka	1,9
UniCredit Bank	1,9
VEF banka	1,5

Pārkāpuma ilgums. Saskaņā ar MK noteikumu Nr.796 19.2. un 19.3.apakšpunktu, ja pārkāpums ilgst vairāk par gadu, bet nepārsniedz piecus gadus, naudas soda palielinājums nosakāms līdz 0,5 %, bet, ja pārkāpums ilgst vairāk par pieciem gadiem, naudas soda palielinājums nosakāms no 0,5 līdz 1 %.

MK noteikumu Nr.796 24.punktā noteikts, ka: „Ja tirgus dalībnieks izdarījis vairākus Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā vai 13.pantā minētos pārkāpumus un tie izskatīti vienlaikus vienā lietā, par katru attiecīgā panta punkta pārkāpumu naudas

soda apmēru nosaka atsevišķi. Galīgo naudas soda summu aprēķina tā naudas soda ietvaros, kas noteikts par smagāko pārkāpumu.”

Katra pārkāpuma epizode (vienošanās par MIF, komisijas maksu par skaidras naudas izsniegšanu ATM un bankas filiālē, kā arī konta bilances apskates ATM pakalpojumu) ir kvalificējama kā aizliegta horizontālā vienošanās par pakalpojumu cenām, un visas epizodes attiecas uz karšu darījumiem, tādējādi tās izvērtējamas kopsakarā, uzskatot par vienu pārkāpumu, jo visas pārkāpuma epizodes katra atsevišķi, viena otru papildinot, un visas kopā radīja negatīvu ietekmi uz konkurenci konkrētajos tirgos.

Ievērojot minēto un MK noteikumu Nr.796 24.punktā noteikto, Konkurences padome secina, ka katras bankas pārkāpuma ilgums nosakāms no brīža, kad katra banka pievienojās VISA un/vai MC līgumiem līdz brīdim, kad VISA un MC līgumu darbība tika izbeigta. Vērtējot katra iesaistītā tirgus dalībnieka pārkāpuma ilgumu, nav būtiski, vai tā pievienojās gan VISA līgumam, gan MC līgumiem, tādēļ par pārkāpuma sākumu uzskatāms datums, kurā banka pirmoreiz pievienojās jebkuram no minētajiem līgumiem.

Nemot vērā, ka Reģionālās investīciju bankas pārkāpuma kopējais ilgums pārsniedz vienu gadu, bet nepārsniedz piecus gadus, tad Reģionālās investīciju bankas naudas sods par pārkāpuma ilgumu nosakāms saskaņā ar MK noteikumu Nr.796 19.2.apakšpunktu, bet, tā kā pārējo lietas dalībnieku kopējais pārkāpuma ilgums pārsniedz piecus gadus, to naudas sods par pārkāpuma ilgumu nosakāms saskaņā ar MK noteikumu Nr.796 19.3.apakšpunktu 20.tabulā norādītajā apmērā no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, par katru pārkāpuma gadu piemērojot naudas sodu 0,1% apmērā.

20.tabula. Katras bankas pārkāpuma ilgums un attiecīgi piemērotais naudas sods par pārkāpuma ilgumu:

Banka	Pārkāpuma ilgums		Naudas sods par pārkāpuma ilgumu (%)
	No	Līdz	
Aizkraukles banka	01.12.2002.	30.12.2010.	0,8
Baltic International Bank	01.12.2002.	30.12.2010.	0,8
Citadele banka	01.12.2002.	30.12.2010.	0,8
Danske Bank	14.01.2004.	02.01.2011.	0,7
DnB NORD Banka	01.12.2002.	30.12.2010.	0,8
GE Money Bank	01.12.2002.	07.01.2011.	0,8
Hipotēku banka	06.02.2003.	30.12.2010.	0,8
Komerbanka Baltikums	09.01.2003.	06.01.2011.	0,8
Latvijas Biznesa banka	01.09.2003.	05.01.2011.	0,7
Latvijas Krājbanka	01.12.2002.	30.12.2010.	0,8
LTB Bank	11.04.2005.	30.12.2010.	0,6
Nordea	01.12.2002.	30.12.2010.	0,8
Norvik Banka	01.12.2002.	30.12.2010.	0,8
PrivatBank	01.12.2002.	05.01.2011.	0,8
Reģionālā investīciju banka	02.05.2006.	30.12.2010.	0,4
Rietumu Banka	01.12.2002.	30.12.2010.	0,8
SEB banka	01.12.2002.	30.12.2010.	0,8
SMP Bank	27.02.2003.	30.12.2010.	0,8
Swedbank	01.12.2002.	30.12.2010.	0,8
Trasta komercbanka	01.12.2002.	30.12.2010.	0,8
UniCredit Bank	01.12.2002.	30.12.2010.	0,8
VEF banka	01.12.2002.	30.12.2010.	0,8

13.6. Saskaņā ar MK noteikumu Nr.796 17.punktu kopējo naudas soda apmēru par vienu pārkāpumu aprēķina, summējot saskaņā ar šo noteikumu 18. un 19.punktu noteiktos naudas sodus. Kopējais naudas sods, kas aprēķināts, summējot MK noteikumu Nr.796 18. un 19.punktā noteiktos sodus, redzams 21.tabulā.

13.7. Konkurences padome konstatē, ka lietā nepastāv MK noteikumu Nr.796 21.1.apakšpunktā norādītie atbildību pastiprinošie apstākļi, tādējādi kopējais naudas soda apmērs nav palielināms.

13.8. Atbilstoši MK noteikumu Nr.796 23.punktam un 23.1.apakšpunktam Konkurences padome kopējo naudas soda apmēru var samazināt, ja pastāv atbildību mīkstinoši apstākļi.

Neviens no lietas dalībniekiem VISA un MC līgumu pastāvēšanas laikā nebija pilnībā norobežojies no pārkāpuma izdarīšanas vai paudis savas šaubas par vienošanās likumību, atbildību konkurences tiesību normām. Banku norāde uz to labticīgo rīcību, nosakot MIF (jo VISA un MC līgumi noslēgti 2002.gadā, kad Eiropas Komisija pieņēma VISA lēmumu, kurā Eiropas Komisija atzina VISA piedāvātās starpvalstu MIF par atbilstošām Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.pantam, un tādējādi tika dota norāde, ka MIF ir savietojamas ar konkurences tiesībām), Konkurences padomes ieskatā nemazina banku lomu pārkāpuma izdarīšanā. Bankām nebija pamata paļauties uz Eiropas Komisijas VISA lēmumu, jo tas neaptver vietējās MIF, kā to vairākkārtīgi Vēstulē Nr.215 uzsver pašas bankas. Bankām, kas iesaistījās vienošanās, kas to skatījumā bija atļaujama atbilstoši Konkurences likuma 11.panta otrajai daļai, bija jāizvērtē vienošanās pirms tās noslēgšanas, jāpaziņo Konkurences padomei⁶⁰ un jāspēj pierādīt, ka attiecīgā aizliegtā vienošanās ir atbrīvojama no vispārējā aizlieguma atbilstoši Konkurences likuma 11.panta otrajai daļai.

Konkurences padome konstatē lietā atbildību mīkstinošu apstākli (MK noteikumu Nr.796 23.1.apakšpunkts), jo Lietas dalībnieki uz lēmuma pieņemšanas brīdi ir izbeiguši pārkāpumu.

Swedbank ir pirmā banka, kura noslēgusi divpusēju līgumu par visām komisijas maksām, kuras aptver VISA un MC līgumi, un aktīvi piedāvājusi arī citiem tirgus dalībniekiem slēgt divpusējas vienošanās. Swedbank daļēji atkāpās no vienošanās kopš 2008.gada februāra, kad tā uzsāka daļu vietējo karšu maksājumu POS terminālos apstrādi ar Zviedrijas kredītiestādes Swedbank Card Services AB starpniecību, nemaksājot vienošanās rezultātā noteiktās MIF, tomēr līdz pat VISA un MC līgumu darbības izbeigšanai daļai karšu maksājumu Swedbank POS terminālos bija piemērojamas vienošanās rezultātā noteiktās MIF. Vienlaicīgi Swedbank kā izdevējbanka joprojām saņēma vienošanās rezultātā noteiktās MIF par visiem karšu maksājumiem POS terminālos Latvijā ar Swedbank izdotajām kartēm, tādēļ Swedbank rīcība, daļēji atkāpjoties no vienošanās nav vērtējama kā būtisks atbildību mīkstinošs apstāklis.

PrivatBank un VEF banka ir sniegusi pierādījumus, ka laikposmā, kad tās bija aizliegtās vienošanās dalībnieces, faktiski vienošanos neīstenoja (MK noteikumu Nr.796 23.1.4.apakšpunkts). VEF banka pēc 2006.gada jūnija pārtrauca dalību maksājumu sistēmās. PrivatBank laika periodā no 12.05.2004. līdz 10.03.2008. nebija izdevusi maksājumu kartes. VISA un MC līgumu darbības laikā Latvijas Krājbanka ir noslēgusi vairāk divpusējus līgumus par starpbanku komisijas maksu par skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu nekā citas bankas (2.pielikums). Konkurences padome nekonstatē citus atbildību mīkstinošus apstākļus. Ņemot vērā konstatētos atbildību mīkstinošus apstākļus, kopējais naudas soda apmērs tirgus dalībniekiem samazināms, kā norādīts 21.tabulā.

⁶⁰ Konkurences likuma 11.panta trešā daļa (redakcija, kas bija spēkā līdz 16.04.2008.)

21.tabula. Naudas soda apmērs (%) un naudas sods (LVL)

	Naudas soda apmērs pēc parkāpuma smaguma (%)	Naudas soda apmērs pēc parkāpuma ilguma (%)	Naudas soda apmērs (%)	Samazinājums saskaņā ar atbildību mīkstinošiem apstākļiem (%)	Naudas soda apmērs (%)	Naudas sods (LVL)
	(1)	(2)	(1)+(2)=(3)	(4)	(3)-(4)	
Aizkraukles banka	1,8	0,8	2,6	0,2	2,4	1 549 128,00
Baltic International Bank	1,9	0,8	2,7	0,2	2,5	267 964,33
Citadele banka	2	0,8	2,8	0,2	2,6	4 965 506,00
Danske Bank	1,9	0,7	2,6	0,2	2,4	537 558,91
DnB NORDBanka	2	0,8	2,8	0,2	2,6	2 791 100,00
GE Money Bank	2	0,8	2,8	0,2	2,6	882 310,00
Hipotēku banka	2	0,8	2,8	0,2	2,6	1 389 856,00
Komercbanka Baltikums	1,9	0,8	2,7	0,2	2,5	272 850,00
Latvijas Biznesa banka	1,9	0,7	2,6	0,2	2,4	145 632,00
Latvijas Krājbanka	2	0,8	2,8	0,3	2,5	1 438 925,00
LTB Bank	1,9	0,6	2,5	0,2	2,3	49 036,00
Nordea	2	0,8	2,8	0,2	2,6	1 760 009,11
Norvik Banka	1,9	0,8	2,7	0,2	2,5	1 261 375,00
PrivatBank	1,6	0,8	2,4	0,4	2	274 300,00
Reģionālā investīciju banka	1,9	0,4	2,3	0,2	2,1	254 899,39
Rietumu Banka	2	0,8	2,8	0,2	2,6	1 732 120,00
SEB banka	2	0,8	2,8	0,2	2,6	3 192 826,00
SMP Bank	1,9	0,8	2,7	0,2	2,5	134 775,00
Swedbank	2	0,8	2,8	0,3	2,5	7 862 150,00
Trasta komercbanka	1,9	0,8	2,7	0,2	2,5	519 175,00
UniCredit Bank	1,9	0,8	2,7	0,2	2,5	1 087 075,00
VEF banka	1,5	0,8	2,3	0,4	1,9	3 604,91

13.9. Atbilstoši MK noteikumu Nr.796 23.punktam un 23.2.apakšpunktam Konkurences padome kopējo naudas soda apmēru var samazināt, ja tirgus dalībnieka pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījums tirgū, kurā noticis pārkāpums, ir mazāks par 10 % no šā tirgus dalībnieka pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījuma. Saskaņā ar banku gada pārskatos norādīto, banku un FDL sniegto informāciju⁶¹ neviena tirgus dalībnieka apgrozījums konkrētajos tirgos nepārsniedz 10 % no šā tirgus dalībnieka neto apgrozījuma (22.tabula), tādēļ, ievērojot samērīguma un proporcionalitātes principus, Konkurences padome uzskata, ka visiem tirgus dalībniekiem ir iespējams saskaņā ar MK noteikumu Nr.796 23.2.apakšpunktu samazināt naudas soda apmēru, kā norādīts

⁶¹ GE Money Bank 08.12.2010. vēstule Nr.03.01-20/25601, Norvik banka 08.12.2010. vēstule Nr.24.1-1/28796, SMP Bank 10.12.2010. vēstule Nr.24-01/2412, Komercbanka Baltikums 10.12.2010. vēstule Nr.1224/02-05, Latvijas Biznesa banka 10.12.2010. vēstule Nr.1-5.2/1192, Swedbank 10.12.2010. vēstule Nr.316LG00-192A, SEB banka 10.12.2010. vēstule Nr.2010-21.37.3-0089, DnB Nord banka 15.12.2010. vēstule Nr.CA 32/82, Baltic International Bank 16.12.2010. vēstule Nr.13-1/3084, Aizkraukles Banka 16.12.2010. vēstule Nr.1-1-VI/3664, Reģionālā investīciju banka 20.12.2010. vēstule Nr.R/01-11/1631, UniCredit Bank 29.12.2010. vēstule Nr.291210-EB-162, Nordea 21.02.2011. vēstule Nr.IZ-/1276/2011, FDL 14.10.2010. vēstule Nr.V-N/0705 un 21.02.2011. vēstule Nr.V-N/0115.

23.tabulā.

22.tabula. Tirgus dalībnieku apgrozījums konkrētajos tirgos un tā attiecība pret neto apgrozījumu

Banka	Apgrozījums konkrētajos tirgos (LVL)	Apgrozījuma konkrētajos tirgos attiecība pret neto apgrozījumu (%)
Aizkraukles banka	(*)	(*) (<10)
Baltic International Bank	(*)	(*) (<10)
Citadele banka	(*)	(*) (<10)
Danske Bank	(*)	(*) (<10)
DnB NORD Banka	(*)	(*) (<10)
GE Money Bank	(*)	(*) (<10)
Hipotēku banka	(*)	(*) (<10)
Komerbanka Baltikums	(*)	(*) (<10)
Latvijas Biznesa banka	(*)	(*) (<10)
Latvijas Krājbanka	(*)	(*) (<10)
LTB Bank	(*)	(*) (<10)
Nordea	(*)	(*) (<10)
Norvik banka	(*)	(*) (<10)
PrivatBank	(*)	(*) (<10)
Reģionālā investīciju banka	(*)	(*) (<10)
Rietumu Banka	(*)	(*) (<10)
SEB banka*	(*)	(*) (<10)
SMP Bank	(*)	(*) (<10)
Swedbank	(*)	(*) (<10)
Trasta komercbanka	(*)	(*) (<10)
UniCredit Bank	(*)	(*) (<10)
VEF banka	(*)	(*) (<10)

* saskaņā ar datiem par 2009.finanšu gadu

13.10. Izvērtējot noteiktā naudas soda lietderību un samērīgumu, Konkurences padomes ieskatā katras bankas sodīšanas mērķi var sasniegt ar mazāku ierobežojumu (naudas soda apmēru). Noteiktajam naudas sodam jābūt samērīgam ar banku gūto labumu no vienošanās. Ievērojot iepriekšminēto, naudas soda apmēra samazinājums un galējais naudas sods nosakāms atbilstoši 23.tabulā norādītajam apmēram.

23.tabula. Naudas soda apmēra samazinājums un galējais naudas sods

Banka	Naudas sods (LVL)	Samazinājums pēc apgrozījuma konkurētajos tirgos	Ieņēmumi no komisijas maksas* (LVL)	Ieņēmumu no komisijas maksas attiecība pret neto apgrozījumu (%)	Samazinājums pēc komisijas maksas ieņēmumiem	Galējais naudas sods (LVL)
Aizkraukles banka	1 549 128,00	90%	(*)	(*) (<1)	90%	15 491,28
Baltic International Bank	267 964,33	80%	(*)	(*) (<1)	95%	2 679,64
Citadele banka	4 965 506,00	30%	(*)	(*) (<20)	65%	1 216 548,97
Danske Bank	537 558,91	90%	(*)	(*) (<1)	95%	2 687,79
DnB NORD Banka	2 791 100,00	80%	(*)	(*) (<10)	70%	167 466,00

GE Money Bank	882 310,00	70%	(*)	(*) (<10)	70%	79 407,90
Hipotēku banka	1 389 856,00	80%	(*)	(*) (<10)	80%	55 594,24
Komercbanka Baltikums	272 850,00	90%	(*)	(*) (<1)	95%	1 364,25
Latvijas Biznesa banka	145 632,00	90%	(*)	(*) (<1)	95%	728,16
Latvijas Krājbanka	1 438 925,00	40%	(*)	(*) (<10)	70%	259 006,50
LTB Bank	49 036,00	80%	(*)	(*) (<1)	95%	500,00**
Nordea	1 760 009,11	70%	(*)	(*) (<10)	70%	158 400,82
Norvik banka	1 261 375,00	80%	(*)	(*) (<1)	90%	25 227,50
PrivatBank	274 300,00	80%	(*)	(*) (<1)	90%	5 486,00
Reģionālā inves- tīciju banka	254 899,39	90%	(*)	(*) (<1)	95%	1 274,50
Rietumu Banka	1 732 120,00	60%	(*)	(*) (<10)	85%	103 927,20
SEB banka	3 192 826,00	50%	(*)	(*) (<20)	65%	558 744,55
SMP Bank	134 775,00	70%	(*)	(*) (<1)	95%	2 021,63
Swedbank	7 862 150,00	20%	(*)	(*) (<40)	55%	2 830 374,00
Trasta komercbanka	519 175,00	90%	(*)	(*) (<1)	95%	2 595,88
UniCredit Bank	1 087 075,00	90%	(*)	(*) (<1)	95%	5 435,38
VEF banka	3 604,91	90%	(*)	(*) (<1)	95%	500,00**

* FDL sniegtā informācija par banku ienākumiem no VISA un MC līgumos noteiktajām komisijas maksām laika periodā no 2004. līdz 2010.gadam (FDL 14.10.2010. vēstule Nr.V-N/0705, FDL 21.02.2011. vēstule Nr.V-N/0115).

** LTB Bank un VEF banka naudas soda apmērs nosakāms saskaņā ar Konkurences likuma 12.panta trešo daļu, kas paredz, ka Konkurences padome ir tiesīga uzlikt konkurentiem naudas sodu ne mazāk kā 500 latu katram.

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 3.punktu, 11.panta pirmās daļas 1.punktu, 12.panta pirmo un trešo daļu, Ministru kabineta 29.09.2008. noteikumu Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā minētajiem pārkāpumiem” 3., 4., 6., 7., 13., 14., 15., 16., 17. punktu, 18.3., 19.2., 19.3.apakšpunktu, 23. un 24. punktu, kā arī Administratīvā procesa likuma 8., 13., 65. un 66.pantu, Konkurences padome

n o l ē m a:

1. Konstatēt Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu AS „Aizkraukles banka”, AS „Akciju komercbanka „Baltikums””, AS „Baltic International Bank”, AS „GE Money Bank”, AS „DnB NORD Banka”, AS „Swedbank”, AS „Latvijas Biznesa banka”, VAS „Latvijas Hipotēku un zemes banka”, AS „Latvijas Krājbanka”, AS „LTB Bank”, AS „SMP Bank”, AS „Norvik banka”, AS „Citadele banka”, AS „PrivatBank”, AS „Reģionālā investīciju banka”, AS „Rietumu Banka”, „Danske Bank AS filiāle Latvijā”, AS „SEB banka”, AS „Trasta komercbanka”, AS „UniCredit Bank”, AS „VEF banka”, „Nordea Bank Finland Plc Latvijas filiāle” darbībās.

2. Uzlikt naudas sodu sekojošā apmērā:

- 1) AS „Aizkraukles banka” -15 491,28 LVL;
- 2) AS „Baltic International Bank” - 2 679,64 LVL;
- 3) AS „Citadele banka” - 1 216 548,97 LVL;
- 4) Danske Bank AS filiāle Latvijā - 2 687,79 LVL;

- 5) AS „DnB NORD Banka” - 167 466,00 LVL;
- 6) AS „GE Money Bank” - 79 407,90 LVL;
- 7) VAS „Latvijas Hipotēku un zemes banka” - 55 594,24 LVL;
- 8) AS „Akciju komercbanka „Baltikums”” - 1 364,25 LVL;
- 9) AS „Latvijas Biznesa banka” - 728,16 LVL;
- 10) AS „Latvijas Krājbanka” - 259 006,50 LVL;
- 11) AS „LTB Bank” - 500,00 LVL;
- 12) Nordea Bank Finland Plc Latvijas filiāle - 158 400,82 LVL;
- 13) AS „Norvik banka” - 25 227,50 LVL;
- 14) AS „PrivatBank” - 5 486,00 LVL;
- 15) AS „Reģionālā investīciju banka” - 1 274,50 LVL;
- 16) AS „Rietumu Banka” - 103 927,20 LVL;
- 17) AS „SEB banka” - 558 744,55 LVL;
- 18) AS „SMP Bank” - 2 021,63 LVL;
- 19) AS „Swedbank” - 2 830 374,00 LVL;
- 20) AS „Trasta komercbanka” - 2 595,88 LVL;
- 21) AS „UniCredit Bank” - 5 435,38 LVL;
- 22) AS „VEF banka” - 500,00 LVL.

3. Uzlikt par pienākumu šī lēmuma nolemjotās daļas 2.punktā norādītajiem tirgus dalībniekiem uzliktu naudas soda summu 45 dienu laikā no šī lēmuma spēkā stāšanās dienas ieskaitīt valsts budžetā (Valsts kasē reģ. Nr.90000050138, konta LV78TREL1060001019900, kods TREL LV22), norādot šī lēmuma datumu un numuru. Uzlikt pienākumu 10 dienu laikā pēc minētā termiņa notecējuma paziņot Konkurences padomei par uzliktā naudas soda samaksu.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta otro daļu Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

Pielikumā: 1. VISA un MC līgumos noteikto komisijas maksu apkopojums uz 11pp. (1.pielikums);
2. Divpusējo līgumu par skaidras naudas izsniegšanas ATM pakalpojumu apkopojums (2.pielikums) uz 3 lpp. (*)

(*) – Ierobežotas pieejamības informācija

Priekšsēdētāja

I.Jaunzeme

VISA un MC līgumos noteiktās MIF, skaidras naudas izsniegšanas ATM un bankas filiālē un bilances pieprasījuma ATM starpbanku komisijas maksas

#	Kvalifikācijas prasības				Komisija Maestro un VISA Electron kartēm (debitkartes)		Komisija MasterCard un VISA kartēm (kreditkartes)	
	Darījuma veids	Termināla tehnoloģija	Kartes tehnoloģija	Kartes turētāja identifikācijas metode	%	Fiksētā (Ls)	%	Fiksētā (Ls)
A1	ATM naudas izsniegšana	Magnētiskā josla	Magnētiskā josla vai Čips	PIN kods	-	1,00	-	1,00
A2		Magnētiskā josla + Čips	Magnētiskā josla vai Čips	PIN kods	-	1,10	-	1,10
C1	Naudas izsniegšana bankas filiālē	Papīra slips	Magnētiskā josla vai Čips	Paraksts	-	-	1,00%	1,75
C2		Magnētiskā josla	Magnētiskā josla vai Čips	Paraksts	1,00%	1,75	1,00%	1,75
C3		Magnētiskā josla	Magnētiskā josla vai Čips	PIN kods	1,00%	1,75	1,00%	1,75
C4		Magnētiskā josla + Čips	Magnētiskā josla vai Čips	Paraksts	1,00%	1,85	1,00%	1,85
C5		Magnētiskā josla + Čips	Magnētiskā josla vai Čips	PIN kods	1,00%	1,85	1,00%	1,85
P1	Pirkums	Papīra slips	Magnētiskā josla vai Čips	Paraksts	-	-	1,10%	-
P2		Magnētiskā josla	Magnētiskā josla	Paraksts	0,60%	-	1,00%	-
P3		Magnētiskā josla	Magnētiskā josla	PIN kods	0,55%	-	0,85%	-
P4		Bez kartes klātbūtnes un verifikācijas (internetā)	Bez kartes klātbūtnes un verifikācijas (internetā)	Bez kartes klātbūtnes un verifikācijas (internetā)	0,80%	-	1,20%	-
P5		Magnētiskā josla + Čips	Magnētiskā josla	Paraksts	0,55%	-	0,85%	-
P6		Magnētiskā josla + Čips	Magnētiskā josla un Čips	Paraksts	0,60%	-	0,90%	-
P7		Magnētiskā josla	Magnētiskā josla un Čips	Paraksts	0,65%	-	0,95%	-
P8		Magnētiskā josla + Čips	Magnētiskā josla	PIN kods	0,50%	-	0,80%	-
P9		Magnētiskā josla + Čips	Magnētiskā josla un Čips	PIN kods	0,55%	-	0,85%	-
P10		Magnētiskā josla	Magnētiskā josla un Čips	PIN kods	0,60%	-	0,90%	-

Piezīme: C1 - C5 komisijas maksu aprēķina kā %, bet ne mazāk kā fiksētā maksa